

เจ้าของ: ฝ่ายวิจัยและบัณฑิตศึกษา โดยกองบริหารงานวิจัย

มหาวิทยาลัยขอนแก่น อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40002

โทรศัพท์ 043-203177-8

กำหนดออก: ปีละ 3 ฉบับ (ราย 4 เดือน)

เดือนมกราคม - เดือนเมษายน,

เดือนพฤษภาคม - เดือนสิงหาคม,

เดือนกันยายน - เดือนธันวาคม

ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ชาญชัย พานทองวิริยะกุล

ศาสตราจารย์มนตรีชัย ดวงจินดา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและบัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บรรณาธิการ:

รองศาสตราจารย์ธนพฤกษ์ ชามะรัตน์

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์สุวิชัย โกศัยยะวัฒน์

รองศาสตราจารย์จักรกริช สังขมณี

รองศาสตราจารย์ภาคภูมิ หรรณา

รองศาสตราจารย์สุทธิพร บุญมาก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์จเร สิงห์ไกวินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เอียรชยา อักษรดิษฐ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธนรัชต์ จิรสิทธิ์ธรรม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สกลนัย ชะนูนันท์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุดแดน วิสุทธิลักษณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์จักรพันธ์ ชัดชุมแสง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์กานูวัฒน์ ภักดีอักษร

Prof. Luuk Knippenberg, PhD.

Assoc. Prof. Aslihan Aykac, PhD.

Prof. Chistoph Antweiler, PhD.

Prof. Noriyuki Suzuki, PhD.

Prof. Jonathan D. Rigg, PhD.

มหาวิทยาลัยบูรพา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยทักษิณ

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยนเรศวร

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต

Radbound University, Netherlands

Ege University, Turkey

University of Bonn, Germany

University of the Ryukyus, Japan

National University of Singapore

ฝ่ายจัดการ:

นางสาวภัทรา บำรุงไทยชัยชาญ

วารสารนานาชาติ มหาวิทยาลัยขอนแก่น สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เป็นวารสารทางวิชาการซึ่งบทความทุกเรื่องต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาอย่างน้อย 3 ท่าน (peer-reviewed journal) วารสารรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่เป็นต้นฉบับ (Original) ในรูปแบบบทความวิจัย (Research articles) บทความวิชาการ (Review articles) และบทวิจารณ์หนังสือ (Book reviews) ในด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ แบ่งออกเป็น ด้านกฎหมาย ปรัชญาและศาสนา การเมืองการปกครอง การศึกษา ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ภาษา วรรณกรรม และสังคมศาสตร์ เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยและองค์ความรู้ใหม่ อันเป็นความก้าวหน้าทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วารสารมีกำหนดออก ปีละ 3 ฉบับ (รายสี่เดือน) โดยมีการเผยแพร่ออนไลน์ (Online Journal) ในรูปแบบวารสารทางอิเล็กทรอนิกส์ และมีการเผยแพร่รูปเล่มสำหรับจัดส่งให้ห้องสมุดหรือหน่วยงานที่สนใจ

ISSN 2350-9767

Khon Kaen University International Journal of Humanities and Social Sciences

Vol. 14 No. 1 January - April 2024

<https://www.tci-thaijo.org/index.php/KKUJ/index>

Publisher: Office of the Research and Graduate Studies

Publishing Frequency: KKU International Journal of Humanities and Social Sciences

is published 3 issues annually in

January - April

May- August

September - December

Advisor Committee

Assoc. Prof. Dr. Charnchai Panthongviriyakul

President of Khon Kaen University

Prof. Dr. Monchai Duangjinda

Vice President for Research and Graduate Studies,
Khon Kaen University

Editor:

Associate Professor Thanapauge Chamaratana Khon Kaen University, Thailand

Editorial Board

Associate Professor Aslihan Aykac, Ph.D

Ege University, Turkey

Associate Professor Suwichai Kosaiyawat

Burapha University, Thailand

Associate Professor Jakkrit Sangkhamanee

Chulalongkorn University, Thailand

Associate Professor Pakpoom Hunnapha

Maharakham University, Thailand

Associate Professor Suttiporn Bunmak

Thaksin University, Thailand

Assistant Professor Norachit Jirasatthum

Khon Kaen University, Thailand

Assistant Professor Jaray Singhakowinta

National Institute of Development
Administration, Thailand

Assistant Professor Thianchai Aksrondit

Chiangmai University, Thailand

Assistant Professor Skonchai Chanunan

Naresuan University, Thailand

Assistant Professor Suddan Wisudthiluck

Thammasat University, Thailand

Assistant Professor Jaggapan Cadchumsang

Khon Kaen University, Thailand

Assistant Professor Panuwat Pakdeeaksorn

Prince of Songkhla University Phuket Campus,
Thailand

Professor Christoph Antweiler, Ph.D.

University of Bonn, Germany

Professor Jonathan D. Rigg, Ph.D.

National University of Singapore, Singapore

Professor Luuk Knippenberg, Ph.D.

Radboud University, Netherlands

Professor Noriyuki Suzuki, Ph.D.

University of the Ryukyus, Japan

Managing Staff:

Miss Pattarapa Bumrunthaichaichan

KKU International Journal of Humanities and Social Sciences is a peer-reviewed journal published every 4 Month by Khon Kaen University. We welcome submission from all fields of Humanities and Social Sciences. The journal accepts Thai or English manuscript of original research articles, review articles and book reviews which have never been published elsewhere. Our purpose is to distribute new knowledge in the field of Humanities and Social Sciences. Research areas covered by the journal include (but not limited to): Law, Religions and Philosophy, Political Sciences, Public Administration, Education, Geography, History, Language and Literature, and Sociology.

บทบรรณาธิการ

สวัสดีปีใหม่และสุขสันต์วันสงกรานต์ พุทธศักราช 2567 วารสารนานาชาติ มหาวิทยาลัยขอนแก่น สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยฝ่ายวิจัยและบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น ขอถือโอกาसानวยอวยพรให้ผู้อ่านทุกท่านมีความสุขกายสบายใจและมีโชคชัยตลอดปีครับ

วารสารของเราเดินทางมาถึงหลักหมายแห่งปีที่ 14 ของการทำหน้าที่เผยแพร่ผลงานวิจัยและองค์ความรู้ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์โดยนักวิจัยและนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศ โดยวารสารที่อยู่ในมือท่านผู้อ่านขณะนี้คือฉบับแรกของปี 2567 ซึ่งมีบทความที่กองบรรณาธิการได้บรรจงคัดสรรเพื่อนำเสนอแก่ท่านผู้อ่าน จำนวน 7 บทความ ที่มีความ “หลากหลาย” ในทางสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ดังนี้

เริ่มต้นบทความแรกเป็นบทความทางด้านภาษาศาสตร์โดย Thina Khom และ Niton Pornumpaisakul ร่วมกันวิเคราะห์ภาษาและวัฒนธรรมไทยจากคำว่า “แกง” ในสำนวนไทย ในฐานะเป็นสื่อสำคัญในการเรียนรู้ภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศสำหรับผู้เรียนชาวกลุ่มพหุชาติ โดยใช้วิธีดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพโดยวิเคราะห์เนื้อหาจากสำนวนไทยที่เกี่ยวข้องกับคำว่าแกง ได้แก่ เกลียดตัวกินไข่ เกลียดปลาไหลกินน้ำแกง แกงจืดจึงรู้คุณเกลือ ข้าวแดงแกงร้อน ได้แกงเหนียวพริก แก่แกงแกง จวกไม่รู้รสแกง และไม่รู้จักหม้อข้าวหม้อแกง และได้ผลการศึกษาในประเด็นภาษาและวัฒนธรรมที่น่าสนใจ

ถัดมาเป็นบทความภาษาอังกฤษจากผู้เขียนชาวไนจีเรีย คือ EMORDI, Promise Jude ที่นำเสนอผลการศึกษาความพยายามและความท้าทายที่รัฐบาลรัฐเดลต้า ประเทศไนจีเรีย ต้องเผชิญกับการจัดการการศึกษาที่มีคุณภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยศึกษาระหว่างปี 2012 ถึง 2020 โดยมุ่งเน้นไปที่การพิจารณาการจัดการหลังอานวยความสะดวกของโรงเรียนและเงินทุนด้านการศึกษา ขณะเดียวกันก็ตรวจสอบปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการการบรรลุถึงคุณภาพการศึกษาที่ตั้งไว้

บทความที่สามเป็นผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน โดย Thairoj Phoungmanee และคณะ ซึ่งได้ทำการศึกษาบริบทกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ดัดแปลงจากเสื่อกกบ้านห้วยตาด ตำบลนาตอคำ อำเภอนาดัว จังหวัดเลย ซึ่งมีจุดแข็งในการออกแบบและแปรรูปผลิตภัณฑ์จากท้องถิ่น โดยมีแนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยการใช้กลยุทธ์การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม จากกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพกลุ่ม 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านการตลาด

บทความที่สี่เป็นบทความภาษาอังกฤษด้านการบริหารธุรกิจ โดย Nattanun Siricharoen ที่ได้ทำการวิจัยกลยุทธ์การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพสำหรับนักธุรกิจในยุคดิจิทัลในบริบทของประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์หลักของการศึกษา คือ เพื่อตรวจสอบกลยุทธ์การสื่อสารที่สามารถนำไปใช้ในอุตสาหกรรมต่าง ๆ และเพื่อสร้างรูปแบบการสื่อสารที่เกี่ยวข้องนอกเหนือจากบริบททางวิชาการ ได้ผลการการศึกษาที่สำคัญ คือ มีกลยุทธ์การสื่อสารหลัก 9 ประการที่นำเสนอกรอบการทำงานที่ครอบคลุมสำหรับการเพิ่มทักษะในการสื่อสาร ส่วนจะมีอะไรบ้างมีคำตอบรออยู่ในบทความครับ

ในบทความที่ห้า กลับมาที่งานวิจัยเชิงคุณภาพในด้านการศึกษา โดย PANATSAYA MINGCHAI และ SANIT SRIKOON ซึ่งได้ศึกษาปรากฏการณ์ของหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ผ่านแนวคิดหลังนวยุค โดยมีผลการศึกษาที่น่าสนใจ คือ เมื่อนำหลักสูตรมาวิเคราะห์ผ่านมุมมองของแนวคิดหลังนวยุค พบว่า หลักสูตรควรเป็นแนวปฏิบัติขององค์กรที่มีการปรึกษาหารือร่วมกัน ทั้งผู้สอน ผู้เรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกภาคส่วน นอกจากนี้หลักสูตรยังเป็น “สมรรถิการต่อสู้” และการต่อรองทางอุดมการณ์ที่เกิดจากความคิดและความเชื่อที่แตกต่างกันของผู้คนในแต่ละพื้นที่ บทความที่หกเป็นบทความในสายวรรณคดี โดย Rujeeluck Seelakate ว่าที่ดุซงึ่บัณฑิตจากประเทศฝรั่งเศสซึ่งได้ศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมฝรั่งเศส คือ “เจ้าหญิงหงษ์พา” ของชาลส์ แปรร์รด์ กับวรรณกรรมร่วมสมัยของไทย คือ “รฎกรส” ของพงศกร โดยใช้แนวคิดในเชิงคติชนวิทยาเพื่อวิเคราะห์จุดร่วมของทั้งสองเรื่อง พบว่าทั้งสองเรื่องแม้จะมาจากคนละประเภทวรรณกรรมและมาจากต่างวัฒนธรรม ต่างช่วงเวลา แต่มีแบบเรื่องร่วมกัน คือแบบเรื่อง “ซินเดอเรลลากับหมีจากต้นกก” และ “ความรักอันไม่ปกติ” มีการใช้อาหารที่ปรุงด้วยความรักและรับประทานเข้าไปด้วยความสุขเป็นองค์ประกอบสำคัญในการดำเนินเรื่องที่เชื่อมโยงไปสู่ความรักและการพัฒนาชีวิตในครอบครัวของตัวละครทำให้ตัวละครที่เคยไม่มีความสุขกลับมามีความสุขและฟื้นฟูความสัมพันธ์ภายในครอบครัว

ปิดท้ายด้วยบทความภาษาอังกฤษทางด้านจิตวิทยาโดย Arunee Suttichainimit and Arunya Tuicomepee ได้ทำการวิจัยเพื่อพัฒนาเครื่องมือทางจิตวิทยาในประเด็นศึกษาสำคัญในปัจจุบัน นั่นคือ อาการ “เหนื่อยหน่าย” (Burnout) ของนิสิตนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยพวกเขาได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือประเมินความเหนื่อยหน่ายฉบับภาษาไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีชาวไทย ซึ่งจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการศึกษาวิจัยในสาขาวิชานี้ในสังคมไทยต่อไป

กองบรรณาธิการหวังว่าบทความทั้งเจ็ดบทความดังกล่าว จะเป็นประโยชน์ต่อท่านผู้อ่านไม่มากก็น้อย และเราจะยังคงเลือกสรรผลงานที่มีคุณภาพทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รวมถึงการบูรณาการข้ามศาสตร์ในสาขาที่เกี่ยวข้องมากำหนดท่านผู้อ่านด้วยความมุ่งมั่นต่อไป

รองศาสตราจารย์ ดร. ธนพฤกษ์ ชามะรัตน์
บรรณาธิการ

Editorials

Happy New Year and Happy Songkran Festival for Buddhist Era 2567. The International Journal of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, published by the Research and Graduate Studies Division, Khon Kaen University, extends its warmest wishes for health, happiness, and prosperity to all readers throughout the year.

Our journal has reached its 14th anniversary of disseminating research findings and knowledge in the fields of the Humanities and Social Sciences by researchers and scholars both domestically and internationally. The issue currently in your hands is the first edition of the year 2567, featuring seven selected articles curated by the editorial team to present a diverse range of flavors in the disciplines of the Humanities and Social Sciences.

The first article begins with a linguistic analysis by Thina Khom and Niton Pornumpaisakul, examining the Thai language and culture through the word ‘แกง’ (kang, literally means “soup”). This study serves as a significant resource for Thai language learning for Cambodian learners, who are learning Thai as a foreign language. Utilizing a qualitative research approach, the analysis delves into Thai idioms related to the word, ‘แกง’ (kang), including expressions like ‘เกลียดตัวกินไข่’ (/gliad-tua-gin-khai/ literally means “hate chicken but eat its egg”), ‘เกลียดปลาไหลกินน้ำแกง’ (/gliad-plaa-lai-gin-nam-gang / literally means “hate eel but love its soup), ‘แกงจืดจืดจึงรู้คุณค่าเกลือ’ (/gang-jued-jueng-roo-khoon-glua/ literally means “salt is valued only when soup is plain”), ‘ข้าวแดงแกงร้อน’ (/khoa-daeng-gaeng-ron/ literally means “red rice hot curry”), ‘ได้แกงเทน้ำพริก’ (/dai-gaeng-te-namprig/ literally means “get the soup, drain the chili paste”), ‘แก่เกินแกง’ (/gae-ger-n-gang/ literally means “(ginger that is) too ripe for making soup), ‘จวกไม่รู้รสแกง’ (/ja-wak-mai-roo-rot-gaeng/ literally means “Spatula never knows how curry tastes”), and ‘ไม่รู้จักหม้อข้าวหม้อแกง’ (/Mai-roo-jak-morkhao-morgaeng/ literally means “not knowing rice pot and curry pot). The study yields intriguing findings regarding language and culture.

Next is an English article by Nigerian writer, EMORDI, Promise Jude, presenting a study on the efforts and challenges faced by the Delta State government in Nigeria in managing quality education in secondary schools. The study, conducted between 2012 and 2020, focuses on assessing the provision of school facilities and educational funding. Simultaneously, it examines the factors hindering the attainment of the set educational quality standards.

The third article is a research study on the development of community enterprises by Thairoj Phoungmanee and colleagues. The study investigates the context of community enterprise groups and the development directions for enhancing the potential of community enterprise groups from the Huay Taat community enterprise group in the Na Dok Kham

Sub-district, Naduang District, Loei Province. The group excels in designing and processing local products. The development strategy to enhance the potential of the group involves five collaborative development activities: management, personnel, budget, products, and marketing.

The fourth article is an English-language business management article by Nattanun Siricharoen. The research focuses on effective communication strategies for business professionals in the digital era within the context of Thailand. The main objectives of the study were to examine communication strategies applicable across various industries and to develop communication models that are relevant beyond academic contexts. The significant findings of the study include the presentation of nine main communication strategies within a comprehensive framework to enhance communication skills. Readers are invited to scrutinize the article for further details and specific strategies.

The fifth article revisits qualitative research in the field of education by PANATSAYA MINGCHAI and SANIT SRIKOON. Their study examines the phenomenon of the Thai language curriculum at the lower secondary level, following the core curriculum framework of basic education, Buddhist Era 2551 (2008 AD), through a postmodern perspective. An interesting finding of the study is that when analyzing the curriculum through a postmodern lens, it is suggested that the curriculum should be a collaborative practice among stakeholders, including teachers, students, and relevant parties at all levels. Furthermore, the curriculum serves as a “battleground” and a negotiation of ideologies that arises from diverse thoughts and beliefs of people in different areas.

The sixth article is a literary analysis by Rujeeluck Seelakate, examining the work of a French literature graduate, who compared French literature, “The Swan Princess” by Charles Perrault, with contemporary Thai literature, “Ra-luek-rot” by Pongsakorn. Employing a critical ethnographic approach, the analysis aimed at identifying commonalities between the two works. It was found that despite originating from different literary genres, cultures, and time periods, they shared narrative elements, such as “Cinderella and the Magic Tree” and “Unconventional Love.” The portrayal of food, which is prepared with love and consumed joyfully, emerged as a significant aspect in advancing the storyline, linking to themes of love and family development. Characters, who previously lacked happiness, found joy and revitalized family relationships, illustrating the transformative power of love within the family unit.

The article is closed with an English-language psychological article by Arunee Suttichainimit and Arunya Tuicomepee. Their research aims at developing psychological tools regarding the current important issue of “Burnout” symptoms among undergraduate students in Thailand. They verified the accuracy of a Thai-language burnout assessment tool for Thai undergraduate students, which will be crucial for research studies in this field in Thai society.

The editorial team hopes that these seven articles will be beneficial to our readers, selecting works of quality in the fields of the Humanities and Social Sciences, including interdisciplinary works, for the readers’ continued satisfaction.

Assoc. Prof. Dr. Thanapauge Chamaratana
Editor

บทความวิจัย

- ⊙ การวิเคราะห์ภาษาและวัฒนธรรมไทยจาก “แกง”
ในสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวกำพูชา
Thina Khom, นิธิอร พรอำไพสกุล

1
- ⊙ Government efforts and the challenges of achieving
quality education among secondary schools in Delta State,
Nigeria (2012-2020)
EMORDI, Promise Jude

24
- ⊙ แนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรม
จากเสื่อกกบ้านห้วยตาด ตำบลนาดอกคำ อำเภอนาดวง จังหวัดเลย
ไทยโรจน์ พวงมณี, คชสิทธิ์ เจริญสุข, พชรมณ ใจงามดี

57
- ⊙ Effective Communication Strategies for Business Workers
in the Digital Era: A Study in the Context of Thailand
Nattanun Siricharoen

82
- ⊙ ปรากฏการณ์ของหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผ่านแนวคิดหลังนวยุค (Postmodern):
การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา
ปณัสยา มิ่งชัย, ศานิตย์ ศรีคุณ

113
- ⊙ จาก “เจ้าหญิงหงษ์พา” สู่ “รฤกรส”: ความเชื่อมโยงรสอาหาร
และความรักในครอบครัวในวรรณกรรมไทยและฝรั่งเศส
รุจีลักษณ์ สีสาคะ

141
- ⊙ Validation of the Thai version of the burnout assessment
tool for Thai undergraduates
Arunee Suttichainimit, Arunya Tuicomepee

158

การวิเคราะห์ภาษาและวัฒนธรรมไทยจาก “แกง” ในสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวกัมพูชา Analyzing the Thai Language and Culture from “Thai Idioms Related to Curry” For Cambodian Learners

Thina Khom (Thina Khom)¹

นิธิต พรอำไพสกุล (Nition Pomumpaisakul)²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาษาและวัฒนธรรมไทยจาก “แกง” ในสำนวนไทย ในฐานะเป็นสื่อสำคัญในการเรียนรู้ภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ สำหรับผู้เรียนชาวกัมพูชา โดยใช้วิธีดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากสำนวนไทย ผลการวิจัยพบว่า สำนวนไทยที่เกี่ยวข้องกับคำว่า “แกง” มี 7 สำนวน ได้แก่ 1) เกลียดตัวกินไข่ เกลียดปลาไหลกินน้ำแกง 2) แกงจืดจึงรู้คุณเกลือ 3) ข้าวแดงแกงร้อน 4) ได้แกงเหน้าพริก 5) แก่เกินแกง 6) จวกไม่รู้รสแกง และ 7) ไม่รู้จักหม้อข้าวหม้อแกง วัฒนธรรมที่พบจากคำว่า “แกง” ในสำนวนไทย มี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านอาหารการกิน ได้แก่ คนไทยกินข้าวกินน้ำแกง ความสำคัญของกะทิกับอาหารไทย ความสำคัญของเกลือกับอาหารไทย และน้ำพริกเครื่องจิ้มกับผักคู่สำหรับอาหารไทย ด้านความสัมพันธ์ของคนไทยกับ “ข้าว” ได้แก่ “ข้าว” มีบทบาทสำคัญในวิถีชีวิตไทย เป็นอาหารหลักต่อการดำรงชีวิตของคนไทย และคนไทยให้ความสำคัญกับเรื่องรู้จักบุญคุณ และด้านเครื่องมือเครื่องใช้ในครัวเรือน ได้แก่ หม้อข้าว/หม้อแกง และจวกหรือตักสำนวนไทยที่เกี่ยวข้องกับคำว่า “แกง” แสดงให้เห็นความสำคัญของภาษาและวัฒนธรรม

¹ นิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย วิชาเอกภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,

Master in Thai (Thai as a Foreign Language), Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University

Corresponding Author, E-mail: thina.khom@g.swu.ac.th

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,

Asst. Prof. Dr., Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University Corresponding Author,

E-mail: nition@g.swu.ac.th

ไทยจากสำนวน ซึ่งเป็นเนื้อหาที่ผู้เรียนชาวกัมพูชาที่เรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศต้องเรียนรู้ สำนวนไทยจึงเป็นสื่อสำคัญในการเรียนรู้ภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศสำหรับผู้เรียนชาวกัมพูชา

คำสำคัญ: สำนวนไทย, แกง, วัฒนธรรมไทย, ภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ, ผู้เรียนชาวกัมพูชา

Abstract

This research article's objective is to analyze Thai Language and Culture in Thai idioms related to “curry” (kǎeng) for Cambodian learners. Using a qualitative research method, followed by employing content analysis methods from Thai idioms. The research results found that there are 7 idioms related to “curry” (kǎeng) in Thai idioms, including: 1. klīat tua kin khai klīat plālai kin namkǎeng (Hate someone but love to take advantage of him.) 2. kǎengchūt chung rukhun klua (Appreciate the worth of salt when the soup is tasteless.) 3. khāo dǎeng kǎeng rōt (Be grateful to red rice and hot curry). 4. dai kǎeng the namphrik (Get new things, forget old ones.) 5. kǎe koen kǎeng (Too old to take advantage of) 6. chawak mai rūrot kǎeng (Never realize any good deed even staying close to it.) 7. mai rūchak mō khāo mō kǎeng (Don't know how to do household chores.) Thai Idioms related to “curry” is important to learn Thai as a foreign language in 3 aspects of Thai culture for Cambodian learners: 1) Food: ways to cook and eat such as Thais eat rice and curry, The importance of coconut milk in Thai cuisine, the significance of salt in Thai food, and Chili paste with vegetables is a common accompaniment to Thai meals. 2) The relationship between Thai people, and “rice” such as “Rice” plays a significant role in Thai way of life and serves as the staple food for sustaining the lives of Thai people.

Additionally, Thais place importance on the value of gratitude. and 3) Household tools such as Rice cookers or curry pots, and ladles. Thai idioms related to “curry” (kæng) illustrate the importance of the Thai language and culture. This content is essential for Cambodian students learning Thai as a foreign language to understand. Therefore, they are a significant medium which can be used to design methods for learning Thai as a foreign language for Cambodian learners.

Keywords: Thai Idioms, Curry, Thai culture, Thai as a foreign language, Cambodian learners

1. บทนำ

อาหารการกินของไทยไม่เพียงไว้สำหรับรับประทานเพื่อดำรงชีวิตในแต่ละวันเท่านั้น แต่ยังสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมไทย วิธีรับประทานของคนไทย สภาพภูมิประเทศ สภาพอากาศ วัตถุดิบในท้องถิ่น (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม, 2562, น. 1) อาหารไทยมีชื่อเสียงระดับโลก เพราะมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวในด้านรสชาติ สีกลิ่น และวิธีการปรุงรสที่เฉพาะตัวและมีความพิถีพิถัน อาหารไทยมีความหลากหลายทั้ง อาหารคาว อาหารหวาน และอาหารว่าง อาหารที่น่าสนใจ และอยู่ในวิถีชีวิตประจำวันของคนไทย คือ “แกง” เป็นกับข้าวประเภทที่เป็นน้ำ มีชื่อเรียกตามวิธีปรุงและเครื่องปรุง (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2554) เช่น แกงจืดหมูสับ แกงเลียงกุ้งสด แกงคั่วส้ม แกงเขียวหวานลูกชิ้นปลากราย ฯลฯ (จุลทัศน์ พยาฆรานนท์ และ อนงค์ศรี พวงเพชร, 2542) แสดงให้เห็นว่า แกงมีความหลากหลาย และมีวิธีการทำที่ซับซ้อน แสดงให้เห็นวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของคนไทยในการทำอาหารได้อย่างชัดเจน

แกงไทยถือเป็นหนึ่งใน Soft Power ของประเทศไทยที่มีส่วนช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจไทยหลังจากการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 (ประทีป ช่วยเกิด, 2565) จากการเข้ามาของชาวต่างชาติเพื่อลองรสชาติอันเป็นเอกลักษณ์ ดังที่ ในปี พ.ศ. 2566 เว็บไซต์ทีวีวีสถานที่ท่องเที่ยวและอาหารที่มีชื่อเสียงระดับโลก Taste Atlas ได้จัดอันดับอาหารที่ดีที่สุด

ในโลกประจำปี พ.ศ. 2566 พบว่า อันดับที่ 1 คือ แกงพะแนง อันดับที่ 7 คือ แกงเขียวหวาน อันดับที่ 8 คือ แกงมัสมั่น และอันดับที่ 10 คือ แกงเผ็ด (Taste Atlas, 2023) ทั้งนี้เกิดจากฝีมือของแม่ครัวไทยที่รู้จักปรุงรสชาติ และรู้จักทำให้แกงมีความหลากหลาย จึงกลายเป็นเอกลักษณ์ที่ชาวต่างชาติให้ความสนใจ

อาหารประเภทแกงอยู่คู่สำรับอาหารไทยและอยู่กับคนไทยมาอย่างยาวนาน ดังที่ แกง ปรากฏใน บทพระราชพนธ์สำคัญ คือ กาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน ของ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ 2) เพื่อชมฝีพระหัตถ์ในการแต่ง เครื่องเสวยของสมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินี วรรณคดีเรื่องนี้ ได้กล่าวถึงอาหาร ประเภทแกงจำนวน 5 ชนิด ได้แก่ แกงมัสมั่น แกงเทโพ แกงخم (แกงอ่อมใส่มะระ) แกงคั่วส้ม และแกงไตปลา (ชลดา เรื่องรักษ์ลิขิต, 2552, น. 28-41) ดังนั้น แกง จึงเป็นอาหารที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ทางวิถีชีวิตไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ แกงเป็นอาหารหลักและอยู่คู่กับสำรับไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แกงทำให้อาหารในสำรับไทยมีความสมดุลทางรสชาติ กล่าวคือ การรับประทานอาหารของคนไทย โบราณไม่ใช่อาหารจานเดียว แต่เป็นการรับประทานอาหารเป็นชุดมีกับข้าวหลายอย่าง เรียกว่า สำรับเน้นการกินกลม และจับคู่อาหารให้มีรสชาติเข้ากัน ตัวอย่างเช่น แกงเขียวหวาน ซึ่งมีรสเผ็ดมากควรรับประทานคู่กับไข่เจียวจะช่วยลดความเผ็ด และกลมกล่อมมากขึ้น เป็นต้น (สุกัญญา สุฉายา, 2564) แสดงให้เห็นว่า แกงในสำรับไทย สะท้อนให้วัฒนธรรม ด้านอาหารไทย และฝีมือและความสามารถของแม่ครัวไทยในการทำอาหารได้เป็นอย่างดี

แกงอยู่คู่กับสำรับไทย ด้วยเหตุนี้จึงปรากฏถ้อยคำหรือสำนวนที่เกี่ยวข้องกับแกง สำนวน หมายถึง ถ้อยคำหรือข้อความที่กล่าวสืบทอดกันมาช้านานแล้ว มีความหมาย ไม่ตรงตามตัวหรือมีความหมายอื่นแฝงอยู่ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2554) หรือในอีกนัยหนึ่ง สำนวนคือ กลุ่มคำหรือคำพูด ที่กะทัดรัด แต่มีความหมายลึกซึ้งและ มีความหมายในเชิงอุปมาเปรียบเทียบ นอกจากนี้ สำนวน มีที่มาจากมูลเหตุต่าง ๆ หลากประการ เช่น เกิดจากธรรมชาติ การกระทำของคน สิ่งแวดล้อม ประเพณี วิถีชีวิต อาหารการกิน สิ่งไม่คาดคิดต่าง ๆ และอย่างอื่น (สง่า กาญจนาคพันธุ์, 2538, น. 1-2) การใช้สำนวนในชีวิตประจำวัน สะท้อนให้เห็นการดำรงชีวิตและวิถีชีวิตของคนไทย ดังสำนวนที่ว่า “เกลียดตัวกินไข่ เกลียดปลาไหลกินน้ำแกง” “แกงจืดจึงรู้คุณเกลือ” “ข้าวแดงแกงร้อน” เป็นต้น สำนวนดังกล่าวเกี่ยวข้องกับแกงและการใช้ชีวิตประจำวันของ

คนไทย สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนไทยในหลายประการ เช่น อาหารการกิน เครื่องปรุงรส และเครื่องมือเครื่องใช้ของคนไทย เป็นต้น

บทุทุสฺส/ฮอ-ม็อก-เตรีย/ (ห่อหมกปลา) เป็นอาหารประเภทแกงมีทั้งแบบมีน้ำ และน้ำขลุกขลิก และเป็นอาหารประจำชาติของกัมพูชา แสดงให้เห็นวัฒนธรรมของกัมพูชา “ฮอ-ม็อก-เตรีย” ใช้ปลาเป็นหลัก แสดงให้เห็นสภาพภูมิประเทศของกัมพูชาที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรน้ำ เช่น แม่น้ำ ลำคลอง โดยเฉพาะ จรุลลอบ / โทน-แล-สาบ/ (ทะเลสาบ) ซึ่งเป็นแหล่งน้ำที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยสัตว์น้ำหลากหลายชนิด โดยเฉพาะปลาน้ำจืดหลากหลายสายพันธุ์ และสามารถรับประทานได้ง่าย (ภานุวรรณ, 2014) นอกจากนี้ “ฮอ-ม็อก-เตรีย” เป็นหนึ่งในตัวแทนของอาหารกัมพูชาที่ทำให้ชาวต่างชาติรู้จักประเทศกัมพูชาเช่นกัน ดังที่ ในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 40 และ 41 ณ กรุงเทพมหานคร กัมพูชาได้เป็นเจ้าภาพ ทางรัฐบาลกัมพูชาได้จัดงานและเตรียมสถานที่ประชุม ที่พัก และอาหารกัมพูชาอย่างพิถีพิถัน “ฮอ-ม็อก-เตรีย” เป็นอาหารหลักที่ได้คัดเลือกเพื่อต้อนรับแขกจากต่างประเทศ ซึ่งล้วนเป็นระดับผู้นำประเทศของอาเซียน และคู่ทางการค้ารวมกว่า 30 ประเทศ (เกาะสุภัท, 2022)

ภาพที่ 1 “ฮอ-ม็อก-เตรีย” (ห่อหมกปลา)

ที่มา: <https://freshnewsasia.com/index.php/en/local-news/131673-2019-08-22-06-10-53.html>

ในวัฒนธรรมกัมพูชา สำนวน เป็นการใช้อ้อยคำหรือข้อความที่ตรงตาม และแฝงไปด้วยความหมาย คำสอน ความคิด และคติอย่างหนึ่งสำหรับชาวกัมพูชา และยังสะท้อนให้เห็น สังคมวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม อาหารการกิน และวิถีชีวิตของคนในสังคมผ่านสำนวนด้วยเช่นกัน อาหารประเภทแกงอยู่คู่กับชาวกัมพูชาและอยู่ในวิถีชีวิตชาวกัมพูชา

ดังนั้น ถ้อยคำสำนวนกัมพูชาก็มีปรากฏถ้อยคำหรือสำนวนมีที่มาจากอาหารประเภทแกง เช่นเดียวกับไทย ดังสำนวนที่ว่า “**สุมฺมุตฺตํเภยสภะทฺรฺกฺกํ ทุสฺสํหํมฺหึเภยสภะทฺริยํ**” (แกงอร่อย เพราะเครื่องแกง ครอบครวัเจริญรุ่งเรืองเพราะภรรยา) หมายถึง ผู้หญิงมีหน้าที่สำคัญ ในการพัฒนาสังคมและครอบครัว หรือ “**สุมฺมิตฺตํมฺหํมฺหํมฺหํมฺหํมฺหํมฺหํมฺหํ**” (แกงไม่อร่อย ขอให้ยังร้อน ภรรยาผิวพรรณดำขอให้ยังเป็นสาว) หมายถึง สิ่งที่ดีช่วยเติมเต็มสิ่งที่ไม่ดี เป็นต้น (บุณฺณ อธิษฐาน สุทธิ ธีระ, 2020, P. 28)

ทั้งนี้เพราะทั้งไทยกับกัมพูชามีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และภูมิประเทศ ใกล้เคียงกัน ส่งผลให้วัฒนธรรมอาหารการกิน และทรัพยากรอาหาร เช่น กะทิ ปลา เครื่องเทศ สมุนไพร และพืชผัก ตลอดจนอาหารประเภทแกงมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน (นันทนา ปรมาวุธศิริ, 2556) วัฒนธรรมไทยที่ปรากฏผ่านสำนวนที่เกี่ยวข้องกับแกง จึงเป็นเนื้อหาที่สำคัญและจำเป็น มีประโยชน์และเป็นข้อมูลที่เหมาะสมต่อการนำมา ต่อยอดเป็นสื่อการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนชาวกัมพูชา เพราะเป็นข้อมูลที่ผู้เรียนคุ้นเคย ใกล้ตัว เข้าถึงได้ง่าย และมีเนื้อหาใกล้เคียงกับวัฒนธรรมของผู้เรียน ช่วยทำให้ผู้เรียนเข้าใจ วัฒนธรรมไทยได้ง่ายและลึกซึ้งยิ่งขึ้น

การเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ การสอนหลักไวยากรณ์ อย่างเดียวอาจไม่เพียงพอ เนื้อหาต้องเรียนควบคู่กับวัฒนธรรมไทย ดังที่ นิธิอร พรอำไพสกุล และ ผกาศรี เย็นบุตร (2561, น. 132-133) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การสังเคราะห์งานวิจัย ทางการเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ ผลการวิจัยพบว่า การสร้าง สื่อการเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ ที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ไทย อาทิ วิถีชีวิตไทย การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และสำนวนภาษา เป็นต้น จะทำให้ ผู้เรียนชาวต่างชาติเข้าใจชีวิต พฤติกรรม ตลอดจนการใช้ภาษาในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน เพราะภาษากับวัฒนธรรมไม่สามารถสอนแยกออกจากกันได้ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องเรียนรู้ ทั้งภาษาและวัฒนธรรมไปพร้อมกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจภาษา ได้ลึกซึ้ง และสื่อสารภาษาไทยได้ตรงกับบริบทวัฒนธรรมไทยมากยิ่งขึ้น

การเรียนการสอนภาษาไทยให้กับชาวต่างชาตินอกจากสอนภาษาและวัฒนธรรม แล้ว สิ่งสำคัญ คือ “**สื่อการเรียนการสอน**” เช่น หนังสืออ่านเพิ่มเติม อินโฟกราฟิก เพลง บทอ่านเรื่องวัฒนธรรมไทย ฯลฯ ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างมากในการเรียนรู้ภาษา สื่อการเรียนการสอนดังกล่าวจะทำให้การเรียนรู้สนุกสนาน และช่วยกระตุ้นผู้เรียน

จากการศึกษาของผู้วิจัยพบว่า สื่อการเรียนการสอนที่น่าสนใจสำหรับผู้เรียนชาวต่างชาติที่สามารถสอดแทรกเนื้อหาของวัฒนธรรมได้ คือ หนังสืออ่านเพิ่มเติม ซึ่งเป็นสื่อการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาสาระ ช่วยเสริมสร้างความรู้ให้กับผู้เรียน อีกทั้งช่วยสร้างนิสัยรักการอ่าน และเพิ่มพูนทักษะด้านการอ่านของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มีกิจกรรมระหว่าง การอ่านช่วยให้การศึกษาไม่น่าเบื่อ ทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ความเข้าใจจากเนื้อหา ของหนังสืออย่างมีประสิทธิภาพ

การเรียนรู้เรื่องสำนวนไทยในการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนชาวกัมพูชา จึงเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็น เพราะจะทำให้ผู้เรียนชาวกัมพูชาเข้าใจภาษาไทยและวัฒนธรรม ไทยไปพร้อมกับการใช้สำนวน สำนวนไทยเป็นภาพสะท้อนวัฒนธรรมและวิถีชีวิตไทย ดังนั้น การเรียนรู้ความหมายและความสำคัญของสำนวน ตลอดจนการใช้สำนวนไทย ได้ถูกต้องจะช่วยส่งเสริมความเข้าใจภาษาไทยมากยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาภาษาและวัฒนธรรมไทย จาก “แกง” ในสำนวนไทย ในมุมมองของคนกัมพูชา เพื่อนำไปเชื่อมโยงกับการเรียน ภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศสำหรับผู้เรียนชาวกัมพูชา ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียน ชาวกัมพูชาได้เข้าใจภาษาและวัฒนธรรมไทยจาก “แกง” ในสำนวนไทย เพื่อนำไป เป็นประโยชน์ใช้ในการออกแบบสื่อสำหรับผู้เรียนชาวกัมพูชาที่เรียนภาษาไทยในฐานะ ภาษาต่างประเทศ

2. วัตถุประสงค์

เพื่อวิเคราะห์ภาษาและวัฒนธรรมไทยจาก “แกง” ในสำนวนไทย สำหรับผู้เรียน ชาวกัมพูชา

3. การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องโดยแบ่งเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ ศึกษา ความหมายและวัฒนธรรมที่สะท้อนจากสำนวน งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสำนวนไทยกับ การเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสือ อ่านเพิ่มเติมกับการเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ มีรายละเอียดดังนี้

3.1 ศึกษาความหมายและวัฒนธรรมที่สะท้อนจากสำนวน

สำนวนที่เกี่ยวข้องกับ “แกง” ในการวิจัยครั้งนี้หมายถึง สำนวนที่ปรากฏคำว่า “แกง” โดยตรงทั้งหมด 7 สำนวน ได้แก่ 1) เกลียดตัวกินไข่ เกลียดปลาไหลกินน้ำแกง 2) แกงจืดจืดรู้คุณเกลือ 3) ข้าวแดงแกงร้อน 4) ได้แกงเหน้าพริก 5) แก่เกินแกง 6) จวกไม่รู้รสแกง และ 7) ไม่รู้จักหม้อข้าวหม้อแกง

สำนวนในภาษาไทยสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ประเพณี วิถีชีวิต ศาสนา อาหารการกิน การอยู่อาศัย สอนให้รู้จักคิด ความอ่อนโยน ความจงรักภักดี และความเชื่อ ฯลฯ ของคนในสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) สำนวนไทย สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนไทย เพราะมีที่มาจากสิ่งใกล้ตัวและอยู่ในวิถีชีวิตประจำวัน เช่น เกิดจากธรรมชาติ เกิดจากสิ่งของ/เครื่องมือเครื่องใช้ เกิดจากพฤติกรรมของคนในสังคม เกิดจากสิ่งแวดล้อม เกิดจากขนบธรรมเนียมประเพณี เกิดอาหารการกิน เกิดจากความคิด ความเชื่อ ฯลฯ (สง่า กาญจนาคนพินธุ์, 2538, น. 1-2) ตัวอย่างเช่น สำนวนไทยที่มาจากอาหารการกิน เช่น “ห่อหมก” ดังสำนวนที่ว่า “เออออห่อหมก” หมายถึง การรับคำหรือตกลงเป็นอย่างดี “น้ำพริก” ดังสำนวนที่ว่า “ต่วนน้ำพริกละลายแม่ครัว” หมายถึง ลงทุนโดยได้ผลประโยชน์ไม่คุ้มทุน เป็นต้น (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2554)

ดังนั้น สำนวนจึงเปรียบได้กับสื่ออย่างหนึ่งที่สะท้อนถึงภาษาและวัฒนธรรมไทย เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย ที่อยู่อาศัย อาหารการกิน ฯลฯ ผู้เรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศควรเรียนรู้ และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ภาษาไทย เข้าใจวัฒนธรรมไทย และการสื่อสารภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสำนวนไทยกับการเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ

Nguyen Thi Thu Phuong (2565, น. 101-140) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมอิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง “วัฒนธรรมไทยในสำนวนที่เกี่ยวข้องกับดอกไม้” สำหรับนักศึกษาเวียดนาม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของหนังสือตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนหลังใช้หนังสือ ผู้วิจัยศึกษาสำนวนที่เกี่ยวข้องกับดอกไม้ที่แสดงให้เห็นวัฒนธรรมไทยหลายด้าน เช่น การนำดอกไม้ประกอบอาหาร ถวายพระ อบเสื้อผ้า ดอกไม้ประจำวันสำคัญต่าง ๆ ของไทย นิทาน

พื้นบ้านไทย และท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับดอกไม้ เป็นต้น ข้อมูลดังกล่าวทำให้ผู้เรียนชาวเวียดนามมีความรู้ความเข้าใจเรื่องวิถีชีวิตและวัฒนธรรมไทย ตลอดจนนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน เห็นได้จากผลการวิจัยของกลุ่มทดลองคือ $E1=84.8 / E2=84.6$ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ $E1=75 / E2=75$ อันแสดงให้เห็นว่า การเรียนรู้เรื่องสำนวนไทยที่เกี่ยวข้องกับดอกไม้ ทำให้ผู้เรียนรู้จักสำนวนไทยจนสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตจริง และพัฒนาทักษะทางภาษาไทยและเพิ่มเติมความรู้ความเข้าใจเรื่องวิถีชีวิตและวัฒนธรรมไทยมากยิ่งขึ้น

ส่วน LI SHUTING และ นิธิอร พรอำไพสกุล (2565, 1033-1042) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องสำนวนไทยสำหรับชาวจีนที่ปรากฏผ่านอาหารว่าง คือ ภาษาและวัฒนธรรมไทยจากอาหารว่าง สำหรับผู้เรียนชาวจีน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทยที่เกี่ยวข้องกับอาหารว่าง สำหรับผู้เรียนชาวจีน ผลจากการศึกษาพบว่า สำนวนที่เกี่ยวข้องกับอาหารว่างสะท้อนให้เห็นความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และวัฒนธรรมไทยในหลายมิติ ซึ่งเป็นข้อมูลที่น่าสนใจ สามารถประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีนได้ เพราะการเรียนรู้เรื่องสำนวนไทยจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจสังคมวัฒนธรรมไทยอย่างลึกซึ้ง และยังทำให้ผู้เรียนชาวจีนมีความรู้ความเข้าใจสำนวนจีน อันเกิดจากการเปรียบเทียบระหว่างสำนวนไทยกับสำนวนจีน จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น การนำสำนวนมาเป็นเนื้อหาสำหรับสอนผู้เรียนชาวต่างชาติเป็นวิธีในการสอนภาษาไทยในภาษาต่างประเทศอย่างหนึ่งที่จะช่วยและเพิ่มความรู้ความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรมไทยได้

จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยพบว่า ภาษาและวัฒนธรรมจากอาหารแสดงให้เห็นเอกลักษณ์ของแต่ละประเทศ ในทำนองเดียวกัน วัฒนธรรมจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวดอกไม้ และอาหาร ฯลฯ ที่แสดงผ่านสำนวนภาษา สามารถนำมาเป็นเนื้อหาในการเรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ ซึ่งจำเป็นต้องสอนทั้งหลักไวยากรณ์และวัฒนธรรมไปพร้อมกัน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนชาวต่างชาติเข้าใจภาษาและวัฒนธรรมไทยมากยิ่งขึ้น

3.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออ่านเพิ่มเติมกับการเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ

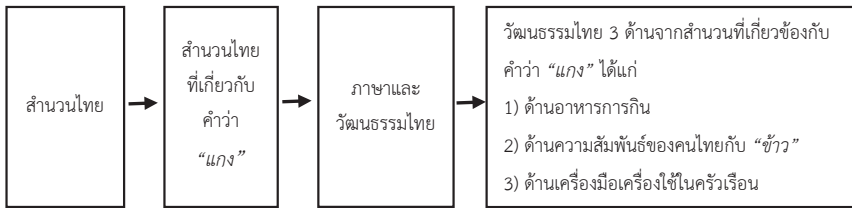
การเรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศต้องสอนภาษาพร้อมกับการสอดแทรกวัฒนธรรมไปพร้อมกัน โดยเฉพาะวัฒนธรรมด้านอาหารการกิน โดยผ่านหนังสืออ่านเพิ่มในรูปแบบต่าง ๆ เป็นเรื่องสำคัญและจำเป็น ดังเช่น เหยียน ไถ ลวน พุค (2563) ได้สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม ในรูปแบบหนังสือนำเที่ยว เรื่อง “กรุงเทพมหานครกับอาหาร

ริมทาง (Street Food)” สำหรับนักศึกษาชาวเวียดนาม มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างหนังสือ นำเที่ยว “กรุงเทพมหานครกับอาหารริมทาง (Street Food)” สำหรับนักศึกษาชาวเวียดนาม ในการพัฒนาความรู้ด้านอาหารริมทางและสถานที่ท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานครและ สร้างความเข้าใจด้านวัฒนธรรมไทย ผลของการวิจัยพบว่า หนังสือที่เกี่ยวกับอาหารริมทาง เล่มนี้มีค่าประสิทธิภาพ $E1/E2 = 90.4/90.8$ ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาได้พัฒนาความรู้ความเข้าใจเรื่องวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับอาหารริมทางทั้งไทยกับ เวียดนามมากขึ้น นอกจากนี้ ยังทำให้ผู้เรียนมีความรู้หลายด้าน เช่น ความสำคัญของสถาบัน พระมหากษัตริย์ไทย ความหลากหลายทางเชื้อชาติ วิถีชีวิตของคนไทยในกรุงเทพมหานคร ที่เกี่ยวข้องกับอาหารริมทาง และลักษณะร่วมของอาหารริมทางไทยและเวียดนาม สถานที่ท่องเที่ยว คำศัพท์ และข้อมูลเพื่อเติมอื่น ๆ ซึ่งล้วนเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องวัฒนธรรม ไทย ส่วน ศุภกานต์ มลยาภรณ์, (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง หนังสืออ่านเพิ่มเติม ในรูปแบบ อิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง “อาหารไทยที่ขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ” สำหรับนักศึกษาชาวเวียดนาม ผลการวิจัยพบว่า เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับอาหารไทย อาทิ ต้มยำกุ้ง ผัดไทย แกงเผ็ด แกงเขียวหวาน และส้มตำเป็นเนื้อหาที่น่าสนใจสำหรับผู้เรียนชาวเวียดนาม ส่วนเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ เป็นเรื่องใหม่ ช่วยเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับอาหารไทยเพิ่มมากขึ้น

จากการศึกษาข้างต้น สรุปได้ว่า อาหารเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทย การสร้าง หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับอาหารไทย สามารถเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจ ด้านวัฒนธรรมไทย และยังเป็นเนื้อหาที่น่าสนใจ ช่วยพัฒนาทักษะการอ่านให้แก่ผู้เรียน ชาวต่างชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำผลจากการศึกษาวรรณกรรม และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ สำนวนที่เกี่ยวข้องกับคำว่า “แกง” และใช้รูปแบบการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อวิเคราะห์วัฒนธรรมไทยที่ปรากฏผ่านสำนวน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์ภาษาและวัฒนธรรมไทยจาก “แกง” ในสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวแกมพูชา ผู้วิจัยได้กำหนด วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบไปด้วย กระบวนการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) จากนั้นใช้รูปแบบการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อวิเคราะห์ ภาษาและวัฒนธรรมไทยจาก “แกง” ที่ปรากฏผ่านสำนวนไทย โดยมีขั้นตอนดังนี้

5.1 การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้กระบวนการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) ผู้วิจัยวิเคราะห์และเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลประเภทหนังสือ ที่เกี่ยวข้องกับสำนวนไทยทั้งหมด 5 เล่ม ได้แก่ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2554) ภาษิต สำนวนไทย 4 ภาค (ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2555) ภาษิต คำพังเพย สำนวนไทย (ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2558) สำนวนไทย (สง่า กาญจนาคพันธุ์, 2538) และสำนวนไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544)

5.2 จากการสังเคราะห์และวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารจากแหล่งข้อมูล 5 เล่ม โดยคัดเลือกสำนวนที่ปรากฏคำว่า “แกง” และมีคำที่เกี่ยวข้องกับ “แกง” ทั้งหมด 7 สำนวน ได้แก่ 1) เกลียดตัวกินไข่ เกลียดปลาไหลกินน้ำแกง 2) แกงจืดจึงรู้คุณค่าเกลือ 3) ข้าวแดง แกงร้อน 4) ได้แกงเหน้าพริก 5) แก่เกินแกง 6) จวกไม่รู้รสแกง และ 7) ไม่รู้จักหม้อข้าว หม้อแกง

5.3 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและหนังสือที่เกี่ยวข้องกับ “แกง” โดยศึกษาข้อมูลเบื้องต้น เช่น ความหมาย ความเป็นมา ความสำคัญของแกง และแกงกับวัฒนธรรมไทย เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ 1) สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม 1 (มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย) 2) ตำราแม่ครัวหัวป่าก์ (ท่านผู้หญิงเปลี่ยน

ภาสกรวงศ์) 3) ตำรับแกงไทย (สภาสตรีแห่งชาติ ในพระบรมราชินูปถัมภ์) 4) มรดกภูมิปัญญา
สำหรับอาหารไทย 4 ภาค และ 5) อาหารท้องถิ่นไทย-ภาคกลาง 6) วัฒนธรรมในสังคมไทย
(แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย) 7) อาหารที่หายไป กับข้าวไทย แกงไทย (ศรีสมร คงพันธุ์) และ
อาหารไทย มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม)

5.4 เก็บข้อมูลภาคสนามในประเทศไทยเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาภาษา
และวัฒนธรรมไทยที่เกี่ยวข้องกับแกง โดยทำการบันทึกรูปภาพ และสัมภาษณ์เจ้าของ
กิจการ พ่อครัว แม่ครัว ที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับอาหารประเภทแกง ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับ
กับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตไทย และทำการบันทึกข้อมูลการลงภาคสนามมาทำการวิเคราะห์
และทำการกำหนดเนื้อหาของบทอ่าน เช่น อุทยานพระบรมราชานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระ
พุทธเลิศหล้านภาลัย (อุทยาน ร.2) นิทรรศน์รัตนโกสินทร์ มิวเซียมสยาม อุทยาน
อยุธยา ตลาดสด และร้านอาหารอื่น ๆ ทั้งในกรุงเทพฯ ปริมณฑล และต่างจังหวัด
จากการเก็บข้อมูลภาคสนามผู้วิจัยพบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทย เช่น
การรับประทานอาหารเป็นสำรับของคนไทย ความสำคัญของข้าวในการดำรงชีวิตของ
คนไทย การรับประทานผักผลไม้ตามฤดูกาล และการใช้เครื่องมือเครื่องใช้ในครัวเรือน
ของคนไทยสมัยโบราณ ฯลฯ จากนั้นจึงนำข้อมูลดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์
ข้อมูลเพื่อนำไปต่อยอดเป็นบทอ่านเรื่องสำนวนที่เกี่ยวกับแกงสำหรับผู้เรียนชาวกัมพูชา

5.5 ศึกษาภาษาและวัฒนธรรมไทยจาก “แกง” ในสำนวนไทย สำหรับผู้เรียน
ชาวกัมพูชา

6. ผลการวิจัย

จากการศึกษาสำนวนไทยในหนังสือ 5 เล่ม ได้แก่ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน
(ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2554) ภาษิต สำนวนไทย 4 ภาค (ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2555)
ภาษิต คำพังเพย สำนวนไทย (ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2558) สำนวนไทย (สง่า
กาญจนาคพันธุ์, 2538) และสำนวนไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544) โดยคัดเลือก
แบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกสำนวนที่ปรากฏคำว่า “แกง”
และมีคำที่เกี่ยวข้องกับ “แกง” ซึ่งพบสำนวน 7 สำนวนได้แก่ ได้แก่ 1) เกลียดตัวกินไข่
เกลียดปลาไหลกินน้ำแกง 2) แกงจืดจึงรู้คุณเกลือ 3) ข้าวแดงแกงร้อน 4) ได้แกงหน้าพริก

5) แก่เกินแกง 6) จักไม่รู้รสแกง 7) ไม่รู้จักหม้อข้าวหม้อแกง ผลการวิเคราะห์พบวัฒนธรรมไทย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านอาหารการกิน ด้านความสัมพันธ์ของคนไทยกับ “ข้าว” และด้านเครื่องมือเครื่องใช้ในครัวเรือน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

6.1 ด้านอาหารการกิน

อาหารไทยแสดงให้เห็นวิถีชีวิต ภูมิปัญญา ความเชื่อและพิธีกรรมต่าง ๆ ผ่านอาหารการกิน ตลอดจนสำนวนภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม, 2562) จากการวิเคราะห์สำนวน ผู้วิจัยพบสำนวนไทยที่มีคำว่า “แกง” 4 สำนวน ได้แก่ 1) เกลียดตัวกินไข่ เกลียดปลาไหลกินน้ำแกง 2) แก่เกินแกง 3) แกงจืดจึงรู้คุณเกลือ และ 4) ได้แกงเหน้าพริก สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมด้านอาหารการกิน ดังนี้

6.1.1 คนไทยกินข้าว กินน้ำแกง

สำนวน “เกลียดตัวกินไข่” มักใช้คู่กับ “เกลียดปลาไหลกินน้ำแกง” หมายถึงเกลียดสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่อยากได้ผลประโยชน์จากสิ่งนั้นอยู่ สำนวนนี้ปรากฏคำว่า “น้ำแกง” หมายถึง ส่วนที่เป็นน้ำที่อยู่ในแกง (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2554) สำนวนนี้มีที่มาจากสัตว์ คือ “ปลาไหล” ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับงู และถูกมองว่าน่าเกลียด แต่เวลาทำแกง เช่น แกงเผ็ดปลาไหล แม้ว่าบางคนเกลียดปลาไหลเพราะมีลักษณะคล้ายกับงู แต่ก็ยังกินน้ำแกงเผ็ดปลาไหลได้ เพราะมีรสชาติอร่อย (ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2558, น. 8)

สำนวน “เกลียดปลาไหลกินน้ำแกง” แสดงให้เห็นวัฒนธรรมอาหารการกินของคนไทย คือ คนไทยกินข้าวต้องกินน้ำแกงพร้อมกันไปด้วย เพื่อช่วยให้คล่องคอ น้ำแกงมาราดบนข้าวให้รสชาติอร่อย และทำให้รสชาติอาหารสมดุลกัน นอกจากนี้ น้ำแกงยังแสดงให้เห็นถึงลักษณะของครอบครัวไทย เพราะเป็นครอบครัวขนาดใหญ่มีสมาชิกหลายคน ดังนั้น แกงซึ่งมีปริมาณเยอะจึงเหมาะสำหรับครอบครัวของคนไทยรับประทานพร้อมกันได้หลายคน (จุลทัศน์ พยาฆรานนท์ และ อนงค์ศรี พวงเพชร, 2542, น. 452-453)

การรับประทานข้าวกับแกงจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ปรากฏในสำรับของคนไทย แสดงให้เห็นความสำคัญของแกงด้านอาหารการกิน นอกจากนี้ แกงในสำรับไทยยังแสดงให้เห็น ความผูกพันระหว่างคนในครอบครัว เพราะครอบครัวไทยในอดีตเป็นครอบครัวใหญ่ การได้นั่งรับประทานเป็นสำรับจะทำให้ทุกคนในครอบครัวได้เจอหน้ากัน รับประทานอาหารพร้อมอย่างมีความสุข

6.1.2 ความสำคัญของกะทิกับอาหารไทย

สำนวน “แก่เกินแกง” หมายถึง ใช้ประโยชน์ไม่ได้ สำนวนนี้ปรากฏคำว่า “แกง” หมายถึง การทำกับข้าวประเภทที่เป็นแกง (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2554) สำนวนนี้มีที่มาจากธรรมชาติ คือ “พืชผัก” โดยเฉพาะ “กะทิ” ซึ่งเป็นวัตถุดิบหลักของแกงกะทิไทย กล่าวคือ “กะทิ” ได้มาจากเนื้อมะพร้าวแก่ นำมาคั้นเอาแต่กะทิ หากเนื้อมะพร้าวแก่จัดมากเกินไปไม่สามารถนำมาคั้นกะทิสดได้ เพราะเนื้อมะพร้าวจะแห้งไม่มีน้ำและคั้นยาก จึงไม่เหมาะนำมาคั้นกะทิเพื่อทำแกง

สำนวน “แก่เกินแกง” แสดงให้เห็นวัฒนธรรมอาหารการกินของคนไทย คือ ความสำคัญของกะทิกับอาหารไทย กล่าวคือ “กะทิ” เป็นวัตถุดิบหลักและความสำคัญของอาหารในสำหรับไทยภาคกลางทั้งอาหารคาว อาหารหวาน และอาหารว่าง อาทิ อาหารคาว เช่น แกงเผ็ด หลนปู ต้มข่า ฯลฯ อาหารหวาน เช่น วุ้นกะทิ ก๋วยบวชชี ไอศกรีมกะทิ ฯลฯ และอาหารว่าง เช่น ขนมเบื้อง หมูสะเต๊ะ และข้าวตังหน้าตั้ง เป็นต้น

กะทิจึงเป็นวัตถุดิบสำคัญของอาหารในสำหรับไทย กะทิให้ความมัน นัว (กลมกล่อม) หอม เปรียบได้กับ เนย ของชาวตะวันตกหรือตะวันออกกลาง จึงทำให้กะทิจึงมีความเป็นสากล ดังนั้นจึงทำให้แกงไทยได้รับความนิยมจากชาวต่างชาติ

6.1.3 ความสำคัญของเกลือกับอาหารไทย

สำนวน “แกงจืดจืดรู้คุณเกลือ” หมายถึง นึกถึงคนนั้นหรือสิ่งนั้นเมื่อมีความต้องการหรือความจำเป็น สำนวนนี้ปรากฏคำว่า “แกงจืด” จึงหมายถึง แกงที่มีรสชาติจืด (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2554) สำนวนนี้มีที่มาจากเครื่องปรุงรส คือ “เกลือ” คนไทยมักใช้เกลือในการทำอาหาร โดยเฉพาะการทำแกง เพราะเกลือให้รสชาติเค็ม กลมกล่อม ชูรสให้แกงอร่อยมากยิ่งขึ้น

สำนวน “แกงจืดจืดรู้คุณเกลือ” แสดงให้เห็นวัฒนธรรมอาหารการกินของคนไทย คือ ความสำคัญของเกลือกับอาหารไทย ซึ่งเป็นเครื่องปรุงรสสำคัญในอาหารไทย เพราะจะเพิ่มรสชาติเค็มในอาหารให้รสชาติดกลมกล่อม นอกจากนี้ เกลือยังแสดงให้เห็นภูมิปัญญาไทยในการถนอมอาหาร เช่น การหมักดองเนื้อสัตว์หรือผักเพื่อให้เก็บรักษาได้นาน

เกลือ มีความสำคัญในอาหารไทย นอกจากใช้ถนอมอาหาร ใช้ปรุงรส เกลือยังเป็นเครื่องปรุงรสสำคัญและขาดไม่ได้ เวลาทำอาหาร ทำให้รสชาติสมดุลกัน กลมกล่อม และชูรสให้ดีขึ้น ตัวอย่างเช่น ในอาหารประเภทของหวาน เช่น กล้วยบวชชี มักเติมเกลือเล็กน้อยเพื่อให้รสชาติกลมกล่อมมากขึ้น

6.1.4 น้ำพริก เครื่องจิ้มกับผักคู่สำหรับอาหารไทย

สำนวน “ได้แกงเหน้ำพริก” หมายถึง ได้ของใหม่มีกลิ่นของเก่า สำนวนนี้ปรากฏคำว่า “น้ำพริก” หมายถึงอาหารชนิดหนึ่ง ปรุงด้วยกะปิ กระเทียม พริกชี้หนู มะนาว เป็นต้น คลุกข้าวกิน (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2554) สำนวนนี้มีที่มาจากอาหารไทยคือ “น้ำพริก” ซึ่งเป็นอาหารประเภทเครื่องจิ้มกับผักหรือเนื้อสัตว์ต่าง ๆ เป็นอาหารที่ต้องมีในสำรับไทย

สำนวน “ได้แกงเหน้ำพริก” แสดงให้เห็นวัฒนธรรมอาหารการกินของคนไทยคือ คนไทยกินน้ำพริก ซึ่งเป็นเครื่องจิ้มกับผักคู่สำหรับอาหารไทย น้ำพริกเป็นกับข้าวที่ทำง่าย มีหลากหลายแบบ และแตกต่างกันขึ้นอยู่กับแต่ละภูมิภาค น้ำพริกช่วยให้รสชาติอาหารในสำรับสมดุลกัน มีผักกับเนื้อสัตว์ช่วยลดความเลี่ยนหรือรสเผ็ดจัดจากกับข้าวอย่างอื่นได้เป็นอย่างดี และดีต่อสุขภาพเพราะกินคู่กับผักให้สารอาหารครบถ้วน

ภาพที่ 2 น้ำพริกกับสำหรับอาหารไทย

ที่มา: Thina Khom, 2566

น้ำพริกมีบทบาทสำคัญเช่นเดียวกับแกง กล่าวคือ คนไทยรับประทานอาหารเป็นสำรับ ในหนึ่งมื้อมีกับข้าวมากกว่าหนึ่งอย่างทั้งน้ำพริกกับแกง ซึ่งเป็นกับข้าวจานหลักที่ต้องมีในสำรับอาหารไทย น้ำพริกเป็นเครื่องจิ้มกับผัก ผักช่วยลดความเผ็ดจากกับข้าว

อย่างอื่นได้เป็นอย่างดี จึงแสดงให้เห็นภูมิปัญญาในการรับประทานอาหารของคนไทยได้อย่างชัดเจน

6.2 ความสัมพันธ์ของคนไทยกับ “ข้าว”

ในอดีตเกษตรกรไทยมีอาชีพหลัก คือ การทำนาปลูกข้าว ข้าวจึงมีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนไทย เพราะคนไทยรับประทานข้าวเป็นหลัก นอกจากนี้ ข้าวยังแสดงให้เห็นประเพณีและพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น พระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ พิธีกรรมต่าง ๆ เช่น ประเพณีแห่นางแมวของภาคกลาง ประเพณีบุญบั้งไฟของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และความเชื่อเรื่อง เคารพบูชาแม่โพสพ ซึ่งเชื่อว่าเป็นเทพธิดาที่ช่วยรักษาข้าวให้ผลผลิตอุดมสมบูรณ์ เป็นต้น (นันทน์ อยู่อินทร์, 2542, น. 757-769) ผู้วิจัยพบสำนวนไทยที่มีคำว่า “แกง” 1 สำนวน ได้แก่ 1) ข้าวแดงแกงร้อน ที่สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมข้าว ดังนี้

6.2.1 “ข้าว” มีบทบาทสำคัญในวิถีชีวิตไทย และเป็นอาหารหลักต่อการดำรงชีวิตของคนไทย และคนไทยให้ความสำคัญกับเรื่องรู้จักบุญคุณ

สำนวน “ข้าวแดงแกงร้อน” หมายถึง บุญคุณ สำนวนนี้ปรากฏคำว่า “ข้าวแดง” หมายถึง เมล็ดข้าวที่มีปลอกสีสีแดง (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2554) สำนวนนี้มีที่มาจากวัฒนธรรมข้าว คือ “การสีข้าวสมัยโบราณ” กล่าวคือ คนไทยสมัยโบราณยังไม่มีเครื่องสีข้าวอย่างกับปัจจุบัน การสีข้าวจึงต้องใช้มือ ทำให้ข้าวที่สีด้วยมือออกมาเป็นสีแดง และต้องใช้ความพยายามและอดทนในการสีให้ได้มาซึ่งข้าวไว้บริโภค

สำนวน “ข้าวแดงแกงร้อน” สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ของคนไทยกับ “ข้าว” คือ ข้าวมีบทบาทสำคัญในวิถีชีวิตไทย และเป็นอาหารหลักและจำเป็นต่อการดำรงชีวิต เพราะข้าวให้พลังงานสูง และอิ่มท้องได้นาน จึงเหมาะกับวิถีชีวิตของเกษตรกรไทยที่ต้องทำนาปลูกข้าวตลอดทั้งวัน จำเป็นต้องใช้พลังงานเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ สำนวนนี้ยังสะท้อนให้เห็นว่า คนไทยให้ความสำคัญกับเรื่องรู้จักบุญคุณ กล่าวคือ หลังจากสีข้าวซึ่งต้องใช้ความพยายามอย่างหนัก จากนั้นจึงนำข้าวแดงไปหุงจนสุกและนำมารับประทานกับแกงที่ทำเสร็จร้อน ๆ จึงเรียกว่า “ข้าวแดงแกงร้อน” ดังนั้นหากผู้ใดได้รับประทานข้าวแดงแกงร้อนนั้น ก็ควรรู้จักสำนึกถึงบุญคุณของเจ้าข้าวแดงแกงร้อนนั้นด้วย (สง่า กาญจนาคพันธุ์, 2538, น. 75)

การนำข้าวกับแกงมาใช้ในสำนวนนี้จึงสะท้อนให้เห็นค่านิยมของคนไทย
เรื่อง รู้จักบุญคุณ และความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ เช่น พ่อแม่ ครูบาอาจารย์ และผู้มีอุปการะ
แก่ตน เป็นต้น

6.3 เครื่องมือเครื่องใช้ในครัวเรือน

เครื่องมือเครื่องใช้ในครัวเรือนของไทย มี 3 ประเภท คือ อุปกรณ์ที่ให้ความร้อน
อุปกรณ์ที่ใช้ในการหุงต้ม และอุปกรณ์ในการเตรียมอาหารสด อุปกรณ์ดังกล่าวมีเปลี่ยนแปลง
ไปในแต่ละยุคแต่ละสมัย ใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในการทำอาหาร เช่น หม้อ ตะหลิว
กระทะ เป็นต้น (กรณีการ พรมเสาร์ และ นันทา เบญจสิริรักษ์, 2542, น. 113) “จวัก”
หรือ “ตวัก” เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ในครัวเรือนของคนไทยตั้งแต่สมัยโบราณ ใช้สำหรับ
ตักแกงหรือข้าว เพราะก้นลึกสะดวกเวลาใช้กับของเหลว จวักทำจากกะลามะพร้าว
โดยนำมาตัดให้รูปกลม แล้วทำด้ามงอไว้สำหรับจับถือได้สะดวกเวลาทำแกง (ส. พลายน้อย,
2558, น. 11-13) ผู้วิจัยพบสำนวนไทยที่เกี่ยวข้องกับคำว่า “แกง” 2 สำนวน ได้แก่
1) ไม่รู้จักหม้อข้าวหม้อแกง 2) จวักไม่รู้รส สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมด้านเครื่องมือ
เครื่องใช้ในครัวเรือน ดังนี้

ภาพที่ 3 หม้อดิน/จวัก เครื่องมือเครื่องใช้ในครัวเรือนสมัยโบราณ

ที่มา: Thina Khom, 2566

6.3.1 หม้อข้าว/หม้อแกง

สำนวน “ไม่รู้จักหม้อข้าวหม้อแกง” หมายถึง ไม่รู้จักทำอาหาร ไม่รู้จักทำงาน
บ้านงานเรือน สำนวนนี้ปรากฏคำว่า “หม้อข้าว” หมายถึง ภาชนะประเภทหนึ่งใช้สำหรับ
ใส่หุงข้าว เช่นเดียวกับ หม้อแกง ภาชนะใช้สำหรับทำแกง (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน,

2554) สำนวนนี้มีที่มาจากเครื่องมือเครื่องใช้ในครัวเรือน คือ “หม้อข้าวกับหม้อแกง” ในสำนวน “ไม่รู้จักหม้อแกง” มีนัยถึงไม่รู้จักทำอาหาร เพราะไม่รู้ว่่าหม้อใดเหมาะกับการหุงข้าวหรือทำแกง เวลาทำอาหารหรือเข้าครัวเพื่อเตรียมทำอาหารต้องรู้จักเครื่องมือเครื่องใช้ในครัวเรือนให้เกิดความชำนาญ (สง่า กาญจนาคพันธุ์, 2538, น. 443)

หากไม่รู้จักหม้อข้าว/หม้อแกง ย่อมแสดงให้เห็นว่า ไม่ได้เข้าครัว ไม่รู้จักทำอาหาร ซึ่งถือเป็นค่านิยมของคนไทยสมัยโบราณที่ผู้หญิงต้องทำอาหารเป็น

6.3.2 จวกหรือตัก

สำนวน “จวกไม่รู้รสแกง” หมายถึง มีโอกาสอยู่กับคนดี แต่กลับไม่พัฒนาตัวเอง สำนวนนี้ปรากฏคำว่า “จวก” หมายถึง เครื่องใช้ตักแกงหรือตักข้าว ทำด้วยกะลามะพร้าว มีด้ามถือมีลักษณะคล้ายกับตะหลิว สำนวนนี้มีที่มาจากเครื่องมือเครื่องใช้ในครัวเรือน คือ จวก แม้ว่าจวกได้สัมผัสกับแกงทุกครั้ง แต่กลับไม่เคยรู้รสชาติของแกงว่าเปรี้ยว หวาน เค็ม มัน ฯลฯ อย่างไร เพราะเมื่อใช้ทำแกงเสร็จจวกก็จะถูกล้างทำความสะอาด (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2554)

จวก จึงมีความสัมพันธ์กับ แกง เพราะเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ในครัวเรือนของคนไทยตั้งแต่สมัยโบราณ และยังมีการใช้จนถึงปัจจุบัน เป็นของที่ต้องมีประจำทุกครัวเรือน ใช้สำหรับตักแกงหรือข้าวก็ได้ เพราะก้นลักษณะตักเวลาใช้กับของเหลว จวกยังแสดงให้เห็นภูมิปัญญาของคนไทยที่รู้จักดัดแปลงของใกล้ตัวอย่างกะลามะพร้าวให้กลายเป็นของสารพัดประโยชน์ โดยนำกะลามะพร้าวมาตัดให้รูปกลม แล้วทำด้ามจ่อไว้สำหรับจับถือได้สะดวกเวลาทำแกง

จากการวิเคราะห์สำนวน “ไม่รู้จักหม้อข้าวหม้อแกง” “จวกไม่รู้รสแกง” ทั้ง 2 สำนวนมีการเปรียบเทียบลักษณะของ “จวก” หรือ “ตัก” และ “หม้อแกง” ซึ่งเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ในครัวเรือนที่ใช้ในการทำ “แกง” กับพฤติกรรมของคนในการใช้ชีวิตประจำวัน เช่น ไม่รู้จักทำอาหาร การพัฒนาตนให้เข้ากับบริบทสังคม แสดงว่าเครื่องมือเครื่องใช้ในครัวเรือนมีบทบาทในชีวิตประจำวันของคนไทย โดยเฉพาะเรื่องอาหารถูกนำมาใช้เปรียบเทียบกับพฤติกรรมของคนไทย

7. สรุปและอภิปรายผล

7.1 สรุปผลการวิจัย

สำนวนไทยที่เกี่ยวข้องกับ “แกง” สะท้อนวัฒนธรรมไทยในหลายมิติ เพราะแกงมีความผูกพันกับวิถีชีวิตและการดำรงชีวิตของคนไทย จากการสังเกตเรื่องต่าง ๆ รอบตัวนำมาเปรียบเทียบกับแกง ซึ่งเป็นอาหารหลักและจำเป็นในทุกมื้อ เช่น รสชาติของแกง ลักษณะของแกง ความหลากหลายของแกง เป็นต้น โดยนำมาใช้เป็นสำนวนเพื่อสอดแทรกวัฒนธรรม ความคิด การตัดสินใจสอน ตลอดจนลักษณะนิสัยของคน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ต้องการวิเคราะห์ตีความเพื่อให้รู้ความหมายเชิงวัฒนธรรมที่ซ่อนอยู่

จากการวิเคราะห์ภาษาและวัฒนธรรมไทยจาก “แกง” ในสำนวนไทย ผู้วิจัยพบสำนวนที่มีคำว่า “แกง” ทั้งหมด 7 สำนวน ได้แก่ 1) เกลียดตัวกินไข่ เกลียดปลาไหลกินน้ำแกง หมายถึง เกลียดสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่อยากได้ผลประโยชน์จากสิ่งนั้นอยู่ 2) แก่เกินแกง หมายถึง ใช้ประโยชน์ไม่ได้ 3) แกงจืดจึงรู้คุณเกลือ หมายถึง นึกถึงคนนั้นหรือสิ่งนั้นเมื่อมีความต้องการจำเป็น 4) ได้แกงเหน้าพริก หมายถึง ได้ของใหม่มักลืมของเก่า 5) จวกไม่รู้จักแกง หมายถึง แม้จะมีโอกาสอยู่กับคนดีคน แต่กลับไม่พัฒนาตัวเอง 6) ข้าวแดงแกงร้อน หมายถึง สำนึกบุญคุณ และ 7) ไม่รู้จักหม้อข้าวหม้อแกง หมายถึง ไม่รู้จักทำอาหาร ผลจากการวิเคราะห์ ผู้วิจัยพบว่าวัฒนธรรมไทยจาก “แกง” ในสำนวนไทยมี 3 ด้าน ได้แก่ 1) อาหารการกิน ได้แก่ คนไทยกินข้าวกินน้ำแกง ความสำคัญของกะทิกับอาหารไทย ความสำคัญของเกลือกกับอาหารไทย และน้ำพริก เครื่องจิ้มกับผักคู่รับอาหารไทย 2) ความสัมพันธ์ของคนไทยกับ “ข้าว” ได้แก่ “ข้าว” มีบทบาทสำคัญในวิถีชีวิตไทย เป็นอาหารหลักต่อการดำรงชีวิตของคนไทย และคนไทยให้ความสำคัญกับเรื่องรู้จักบุญคุณ และ 3) เครื่องมือเครื่องใช้ในครัวเรือน ได้แก่ หม้อข้าว/หม้อแกง และจวกหรือตัวก

สำนวนไทยที่มีคำว่าแกง จึงสะท้อนลักษณะนิสัยของคนไทยที่ให้ความสำคัญกับอาหาร ความรู้ในใช้อุปกรณ์ทำอาหาร ภูมิปัญญาในการรับประทานอาหารที่ต้องรับประทานเป็นสำรับ

7.2 อภิปรายผล

“แกง” ในสำนวนไทยที่สะท้อนวัฒนธรรม ทำให้ผู้เรียนชาวกัมพูชาที่มีความรู้ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทยด้านอาหารการกิน ความสัมพันธ์ของคนไทยกับ “ข้าว” และรู้จักเครื่องมือเครื่องใช้ในครัวเรือนของไทยเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเนื้อหาเหล่านี้มีสาระสำคัญในการเรียนรู้ภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ

การเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ จำเป็นต้องสอนวัฒนธรรมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะเรื่องสำนวนไทยก็เป็นหนึ่งในสื่อหรือกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีส่วนช่วยเพิ่มความรู้ความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรมได้เช่นกัน สอดคล้องกับสิริจิตต์ เดชอมรชัย (2556, น.165) ได้กล่าวว่า การนำเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ สำนวน สุภาษิต คำพังเพยที่สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมและวิถีชีวิตจะทำให้ผู้เรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศมีความรู้ความเข้าใจเรื่องสำนวน พร้อมกับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษามากขึ้น อันนำไปสู่การใช้สำนวนได้ถูกต้องตามบริบทสังคม สอดคล้องกับ ส่งสุข ภาแก้ว (2565, น. 136-137) ได้อธิบายไว้ว่า สำนวนไทยแสดงถึงวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทยที่มีคุณค่า การรู้ความหมายและสามารถใช้สำนวนไทยได้อย่างถูกต้องจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ภาษาไทย และสื่อสารภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัฒนธรรมไทยสัมพันธ์กับอาหาร ภูมิศาสตร์ สะท้อนผ่านสำนวนที่คนไทยใช้ วัฒนธรรมไทยที่สะท้อนให้เห็นผ่านอาหารประเภทแกงในรูปแบบสำนวน เป็นวัฒนธรรมร่วมกัน เนื่องจาก ทั้งไทยกับกัมพูชารวมถึงบรรดาประเทศที่ใกล้เคียง เช่น ประเทศลาว ประเทศเมียนมา และประเทศเวียดนาม เป็นต้น ล้วนมีอาหารประเภทแกงเช่นเดียวกัน (นันทนา ปรมานุกิจฐ์, 2556) ทั้งนี้เนื่องจากทางสภาพภูมิศาสตร์ และสภาพอากาศที่ใกล้เคียง ผนวกกับการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมในอดีต จึงส่งผลให้วัฒนธรรมด้านอาหารการกินโดยเฉพาะอาหารประเภทแกงมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน เช่น การใช้กะทิทำแกง การใช้สมุนไพรเพื่อช่วยดับกลิ่นคาว การใช้เกลือเพื่อถนอมหรือปรุงรส การใช้เครื่องเทศเพื่อให้กลิ่น สี และรสชาติแก้อาหาร การรับประทานอาหารเป็นสำรับ ความรู้เรื่องการรู้จักใช้อุปกรณ์ในครัวเพื่ออำนวยความสะดวกเวลาทำอาหาร รวมถึงพืชผักและเนื้อสัตว์ต่าง ๆ ดังนั้น ภาษาและวัฒนธรรมไทยจาก “แกง” ในสำนวนไทย จึงเป็นเรื่องที่เข้าใจได้ง่ายสำหรับผู้เรียนชาวกัมพูชา เพราะเป็นเรื่องที่ใกล้ตัว และมีความใกล้เคียงกับวัฒนธรรมของกัมพูชาทั้งเรื่อง อาหารการกิน วัฒนธรรมข้าว และเครื่องมือเครื่องใช้ใน

ครัวเรือน ข้อมูลดังกล่าวจึงน่าสนใจสำหรับผู้เรียนชาวกัมพูชาที่เรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ

สำนวนไทยมีหลากหลายทั้งเกิดจากธรรมชาติ วิถีชีวิต การกระทำของคน อาหารการกิน เป็นต้น ดังนั้นการคัดเลือกสำนวนและนำมาจัดกลุ่มที่เน้นเนื้อหาเฉพาะทาง เช่น ภาษาและวัฒนธรรมไทยจาก “แกง” ในสำนวนไทย ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ เรื่องภาษาและวัฒนธรรมไทยผ่านสำนวน ข้อมูลดังกล่าวมีความสำคัญและมีประโยชน์ สามารถนำมาออกแบบการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนชาวกัมพูชาที่เรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศได้

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

8.1.1 สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปสร้างเป็นสื่อการเรียนการสอนสำนวน และวัฒนธรรมไทยสำหรับผู้เรียนชาวกัมพูชา ช่วยให้ผู้เรียนเพิ่มพูนความรู้ด้าน สำนวน และวัฒนธรรมไทยและวิถีชีวิตไทยมากขึ้น

8.2 ข้อเสนอสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.1.2 ควรศึกษา/วิจัยเรื่องสำนวนไทยที่เกี่ยวข้องกับด้านอื่น ๆ เช่น ธรรมชาติ ด้านพฤติกรรมของคน ด้านเครื่องมือเครื่องใช้ ด้านอาหารการกินอื่น ๆ เช่น ผลไม้ ของหวาน น้ำพริก เป็นต้น

9. เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *สำนวนไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. (2562). *อาหารไทย มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2566*, จากเว็บไซต์: <http://book.culture.go.th/thaifood/mobile/index.html#p=1>

กรรณิการ์ พรหมเสาร์ และ นันทา เบญจติลารักษ์. (2542). *สำรับไทย*. จ. เชียงใหม่ บริษัทกลางเวียงการพิมพ์

- จุลทัศน์ พยาฆรานนท์ และ อนงค์ศรี พวงเพชร. (2542). แกลง. ใน *สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม 1*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์. ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2555). *ภาษาถิ่น สำนวนไทย 4 ภาค*. กรุงเทพฯ: บริษัท ธนาเพรส จำกัด.
- ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2558). *ภาษาถิ่น คำพังเพย สำนวนไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 16). กรุงเทพฯ: สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.
- ชลดา เรืองรักษ์ลิขิต. (2552). *ภาพให้เห็นเครื่องควหาวน ภาพเห็นไรศรกรรมสร้าง* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- นันทนา ปรมาณัติชัย. (2556). *โอชาอาเชียน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน
- น้ามนต์ อยู่อินทร์. (2542). *แม่โพสพในภาคกลาง ความเชื่อ*. ใน *สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม 1*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.
- นิธิต พรอำไพสกุล และ ผกาศรี เย็นบุตร. (2561, พฤษภาคม-สิงหาคม). การสังเคราะห์งานวิจัยทางการเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ. *วารสารนานาชาติ มหาวิทยาลัยขอนแก่น สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์* 8(2).
- ประทีป ช่วยเกิด. (2565). *อาหารไทย “SOFT POWER ไทย สู่ SOFT POWER โลก”* สืบค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2566, จากเว็บไซต์: <https://rsdi.kku.ac.th/?p=2564>
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554*. กรุงเทพฯ: บริษัท ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ จำกัด (มหาชน).
- ศุภกานต์ มัลยาภรณ์. (2565). *หนังสืออ่านเพิ่มเติมอิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง “อาหารไทยที่ขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ” สำหรับนักศึกษาชาวเวียดนาม*. (ปริญญาโทปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ส. พลายน้อย. (2558). *ครัวไทย*: กรุงเทพฯ : พิมพ์คำสำนักพิมพ์ : สถาพรบุ๊คส์ ผู้จัดจำหน่าย.
- ส่งสุข ภาแก้ว. (2565, มกราคม-เมษายน). *สำนวนไทยช่วยพัฒนาทักษะการใช้ภาษาในการสื่อสาร* *วารสาร มจร. เลย์ปริทัศน์ journal of mcv. loei review* 2(1), 136-137.
- สง่า กาญจนาคพันธุ์. (2538). *สำนวนไทย* กรุงเทพฯ: บริษัท ดวงกมลสมัย จำกัด
- สิริจิตต์ เดชอมรชัย. (2556). *การสอนภาษาฝรั่งเศสในฐานะภาษาต่างประเทศ แนวคิดและวิธีการ* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุกัญญา สุฉายา. (2564). *มรดกภูมิปัญญาสำหรับอาหารไทย 4 ภาค* กรุงเทพฯ: บริษัท แม็กเอ็กซ์เพรส จำกัด
- เหิงยีน ไถ ลวน ฟุค. (2563). *การสร้างหนังสือนำเที่ยว “กรุงเทพมหานครกับอาหารริมทาง (Street Food)”*. (ปริยญานินพนธ์ปริยญานมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- LI SHUTING และ นิธิอร พรอำไพสกุล. (2565). *ภาษาและวัฒนธรรมในสำนวนไทยจากอาหารว่าง สำหรับผู้เรียนชาวจีน*. Paper presented at the การประชุมวิชาการระดับชาติ “การศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ครั้งที่ 6” ประจำปี 2565.
- Nguyen Thi Thu Phuong. (2565). *การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมอิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง “วัฒนธรรมไทยในสำนวนที่เกี่ยวกับดอกไม้” สำหรับนักศึกษาเวียดนาม*. (ปริยญานินพนธ์ปริยญานมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- Taste Atlas. (2023). 10 Best Rated STEWS in the World. Retrieved May 01, 2023, from <https://www.tasteatlas.com/best-rated-stews-in-the-world>
- เกาะสลังกัต. (2022). *ហេតុអ្វីត្រូវតែបរិភោគស្លឹកឈើត្រីប្រសិនបើអ្នកចង់រស់នៅក្នុងស្រុក*. Retrieved Oct 20, 2023, from <https://kohsantepheapdaily.com.kh/article/1574042.html>
- บุญ อิตฐยง์ คุ้ม ธีร. (2020). *สุภาสัทธิ. ภูมิกฤต: เบญจ ธิติ*.
- អាជ្ញាធរទទួលសេចក្តី TONLE SAP AUTHORITY. (2014). *ស្ថានភាពទូទៅនៃបឹងទន្លេសាប*. Retrieved Dec 01, 2023, from <https://www.tonlesap.gov.kh/index.php/km/about-tonle-sap/2014-02-21-06-36-11>

Government efforts and the challenges of achieving quality education among secondary schools in Delta State, Nigeria (2012-2020)

EMORDI, Promise Jude¹

Abstract

This study investigates the efforts and challenges faced by the Delta State government in achieving quality education in secondary schools from 2012 to 2020. The research focuses on the provision of school facilities and education funding as critical initiatives while also examining the factors hindering the attainment of quality education. The documentary method was exclusively adopted for data collection and analysis, utilizing reputable secondary sources such as journal articles, government documents, newspapers, magazines, and internet sources. The findings reveal that the government's efforts to entrench quality education at the post-primary level necessitate reassessment, as the provided school facilities have not kept abreast with the escalating number of public secondary schools in Delta State, resulting in a lack of uniformity. Additionally, the study exposes the government's failure to adequately address these issues, resulting in a stagnation of student academic performance, as evidenced by The West African Senior School Certificate Examination (WASSCE) results. Furthermore, the research highlights increasing disparities in accessing secondary education

¹ Lecturer, School of General Studies Department of Arts and Humanities
Delta State Polytechnic, Ogwashi Uku, Nigeria Contact: 08038987585
Email Address: promise.emordi.pg01198@unn.edu.ng

due to natural disasters such as floods, the impact of the coronavirus pandemic, and the prevalence of student truancy induced by cultism. The study recommended, among others, the need for improved school facility provisions and effective education funding strategies.

Keywords: Government, quality education, secondary education, Delta State, Nigeria

1. Introduction

Education is universally recognized as a fundamental right for citizens, and in recent times, it has evolved into a catalyst for national development. As nations compete globally, quality education has become a powerful tool in shaping a skilled and competitive workforce. Recognizing its significance, governments worldwide strive to provide accessible and effective education systems that can positively impact society (Psacharopoluos, 1989; Levin, 1997 & Zajda, 2009). In Nigeria, Okonjo (2017) emphasized that education is crucial to progress and an essential driver of national development. As an industry responsible for cultivating the required workforce for socioeconomic, political, and cultural growth, quality education plays a transformative role in the lives of learners (Nwabueze, 2011, quoted in Paully and Korre, 2019).

This study focuses on secondary education, which bridges primary and tertiary levels in Nigeria's formal education structure. Secondary schools aim to equip adolescents with essential communication, literacy, and numeracy skills, preparing them for functional living within society and higher education (Chinelo, 2011; FRN, 2013; John, 2017).

The Delta State government shares a vision of delivering top-notch education to every child, irrespective of background, ensuring a solid foundation for responsible citizenship (Delta Vision, 2015, as quoted in

Emordi, Ibeme, Nhamani & Okonkwo 2020). As the regulator and financier of the public education system, the government's role is crucial in ensuring effective policy implementation and providing necessary facilities for sustainable quality education (Ekundayo, 2004; Nwaham, 2011; Asiyai, 2012).

However, despite the government's efforts, challenges have emerged that hinder the achievement of quality education in Delta State's secondary schools. Natural disasters, like floods, have caused significant damage to school facilities, impacting over 350 public schools since 2012 (Uwagwu, 2012). Insecurity challenges, such as student cultism, pose threats to the safety of teachers and learners, disrupting the learning environment (Emordi et al., 2020a). The recent COVID-19 pandemic has exacerbated the crisis, leading to increased student absenteeism and inequities in education accessibility of learning materials due to the digital divide between urban, coastal, and rural students.

The consequences of these challenges are evident in the destruction of school facilities, reduced learning opportunities, and declining academic performance in The West African Senior School Certificate Examination (WASSCE) results between 2014 and 2018 (Oyekanmi, 2016).

This study examines government efforts to provide school facilities and quality education funding in Delta State's secondary schools. Additionally, it will explore the various challenges undermining these efforts, hindering the realization of quality education in public secondary schools within the state.

By shedding light on these issues, this research provides valuable insights for policymakers, educators, and stakeholders to formulate effective strategies and policies to enhance the quality of secondary education in Delta State, Nigeria. The findings will contribute to the broader discourse on

educational development and its role in shaping the nation's prosperous and sustainable future.

The first section begins with the methodology, overview of government efforts regarding the provision of school facilities and funding; this is followed by an examination of the factors hindering government efforts towards achieving quality education among secondary schools in Delta State, and another section deals with conclusion, and recommendation.

2. Methodology

The documentary method of data collection and analysis was employed in this study. This method involves gathering and analysing existing documents, records, and publications related to the research topic. The study collected data from various secondary sources, such as peer-reviewed journal articles, official government reports, newspapers, magazines, and reputable internet sources (Clark, Foster, Bryman & Sloan, 2021). The adoption of the documentary method is justified for several reasons:

Longitudinal Analysis: The study covers eight years (2012-2020), and the documentary method allows for a longitudinal analysis of historical data. This enables a comprehensive understanding of the government's efforts and challenges in achieving quality education over an extended period.

Access to Historical Data: By utilizing secondary sources, the research gains access to a wealth of historical data, providing valuable insights into past policies, initiatives, and trends in the education sector. This helps contextualize the current state of secondary education in Delta State.

Ethical Considerations: The documentary method involves analysing publicly available data and does not involve direct interaction with human subjects. This ensures compliance with ethical considerations and avoids potential privacy concerns.

Comprehensive Data Collection: The documentary method allows for collecting a wide range of data from diverse sources. This comprehensive approach enhances the research's validity and ensures a well-rounded topic analysis.

3. Government efforts towards the provision of school facilities among secondary schools in Delta State

School facilities are resources that promote meaningful teaching and learning in schools (Nwaham, 2011; Obasi & Opene, 2019). The above definition shows that school facilities can link the teachers and the learners for active teaching and learning to occur since both constitute drivers of quality education. Hence, for the teacher to produce and disseminate knowledge, he or she must make use of school facilities such as the blackboard, library, information and communication technology (ICT) laboratory, and other academic aids that are available in the school. Likewise, the learners must also use school facilities such as the library, laboratory, ICT unit, and other student resources to aid in realizing learning objectives.

Tables 1 and 2 below show the identifiable school facilities and the school facilities provided by the Delta State government between 2009-2012 and 2015-2019 that can be used to facilitate the teaching and learning exercise to entrench and maintain quality education.

Table 1: Identifiable school facilities

S/N	School Facilities
1	Lecture Room
2	Students and staff accommodation quarters
3	Functional libraries
4	Laboratories (Sciences, Languages, Vocational and Technical, Music.)
5	Conferences and Seminar Halls
6	Sporting facilities
7	Furniture (chairs and desks)
8	School vehicle
9	First Aid Box and Mini Clinic
10	Quality access to water supply
11	Electricity
12	Information Communication Technology (ICT) laboratories
13	Special facilities for special learners (a brail for blind students, a wheelchair for the physically challenged).
14	Toilet facilities

Source: Nwaham, (2011)

Table 2: Government Provisions to Public Secondary Schools in Delta State, 2009-2012 & 2015-2019

Items provided (2009-2012)	No.	Items provided (2015-2019)	No.
Classrooms Blocks Constructed/Renovated	487	Students Furniture Supplied	115,102
Classrooms Blocks Constructed/Renovated	657	Teachers Furniture	18,131
Classrooms Blocks Awarded for Construction	137	Administrative Blocks Constructed	39
Rehabilitated Classroom Blocks Awarded	67	Academic Blocks Renovated	27
Constructed Primary and Secondary Schools	55	Science Laboratory Renovated	64
Infant Furniture Constructed	540	Constructed Block Wall Fence	29
Teachers' Table Constructed and Supplied	3,110	Renovated Block-Wall Fence	18
Teachers' Chairs Constructed and Supplied	36,082	Construct/Renovated and Supplied Pupil's Desk	2,337 and 35,294
Students' Furniture Constructed and Supplied	8,302	Teachers Furniture Supplied	7,354
Teachers' Tables and Chairs Constructed	1,066	Constructed and Renovated Perimeter Fences and Gatehouses	93

Table 2: Government Provisions to Public Secondary Schools in Delta State, 2009-2012 & 2015-2019 (Cont.)

Items provided (2009-2012)	No.	Items provided (2015-2019)	No.
Procured Textbooks on Math, English, and Social Studies	3,123,328	Constructed Solar Powered Boreholes	79
Teachers Recruited	5,000	Modern Toilet Facilities Built	271
Non-Teaching Staff Recruited	2,000	Teachers Recruited,	1,000

Source: The Pointer Newspaper (2013); Vanguard Newspaper, 2020.

According to Punch (2021) between 2012 and 2020, about 462 public secondary schools existed in Delta State,. Moreover, the data in Table 2 shows that the number of public secondary schools in Delta State between 2012 and 2020 was not matched by a proportional increase in the number of teachers recruited, which could imply a shortage or imbalance in some schools. This could affect the quality of instruction and learning outcomes for students.

Table 2, presented above, illustrates the efforts made by the Delta State government to enhance and maintain the quality of education in public schools within the state. However, the data reveals that certain crucial aspects have been overlooked. Notably, there is a lack of provision for essential writing materials and textbooks for the learners. Additionally, it took the Delta State government more than six years to be able to recruit a thousand teachers, mostly in science subjects, which resulted in neglecting other vital subjects like history, civic education, geography, government, and

various art and vocational subjects that remain in demand in most public secondary schools across the state (Emordi, 2020b).

Furthermore, despite some completed projects, including classroom renovations and furniture supplies, it has come to light that these infrastructures are of substandard quality and have a relatively short lifespan, lasting at most two years. Additionally, the overall upgrade of secondary schools to meet global standards remains inadequate, primarily due to the prevalent absence of power supplies, computers, and other electronic learning facilities in most secondary schools within the state. These critical gaps in essential resources and facilities hinder the overall progress and effectiveness of the education system in Delta State.

Geo-Jaja (2010) exposed the level of educational inequalities among secondary schools in Delta State. The reason for such inequality lies in the inequitable accessibility of school facilities between the urban, rural, and coastal schools in Delta State. Findings of surveys conducted by Obed-Chukwuka and Ubogu, (2020), and Ubogu (2021) revealed that most public primary and secondary schools in Delta State; need more school facilities for the acquisition and sustainability of qualitative knowledge. Thus, both the teachers and the students are negatively impacted by the dysfunctional state of school facilities in public secondary schools.

Asiyai (2012) established a nexus between the adequate and equitable provision of school facilities and improved students' academic performance. This is because students taught in a positive learning environment perform better than their counterparts who learn in a poor learning environment. Hence, achieving quality education at the secondary school level will entail government commitment to adequate financing of basic education while maintaining an equitable and sustainable distribution

of school facilities among the urban, rural, and coastal secondary schools in Delta State.

It is believed that if the provision of school facilities and adequate education funding is not in uniformity with the increasing rate of public secondary schools, then quality education, as measured through students' academic performance, is likely to retrogress.

The table below shows the academic performance of Delta State students among other States in the West African Senior School Certificate Examination (WASSCE) between 2014 and 2018

Table 3: Top 10 and Bottom States Performances in 2014-2018 WASSCE Examination in Nigeria

S/N	Top 10 States	Mean Score	Bottom 10 States	Mean Scores
1	Abia	74.11%	Adamawa	29.24%
2	Rivers	69.73%	Kastina	28.99%
3	Edo	67.22%	Niger	26.72%
4	Imo	64.22%	Kebbi	25.17%
5	Anambra	64.08%	Sokoto	23,27%
6	Bayelsa	63.88%	Bauchi	19.59%
7	Enugu	58.19%	Zamfara	14.38%
8	Lagos	57.47%	Gombe	14.33%
9	Delta	53.4%	Yobe	13.44%
10	Ekiti	52.36%	Jigawa	10.08%

Source: Lawal (2020)

The information obtained from Table 3 above shows that Delta State maintained the 9th position in terms of student academic performance in WASSCE between 2014 and 2018. However, oil-producing states like Abia, Rivers, and Edo took the first, second, and third positions, respectively, while Imo, Anambra, Bayelsa, Enugu, and Lagos were ahead of Delta State. It is paradoxical that Enugu, a non-oil-producing state, took the 7th position. In contrast, most northern states ranked last, with Adamawa ranking first and Jigawa taking the last seat.

The above discovery is in line with Oyekanmi (2016), who argued that between 2012 and 2015, Delta State failed to grab the first, second, or third positions in terms of students' academic achievements, as recorded by WASSCE. The report also noted that Delta State maintained the fifth position in the 2012 WASSCE examination results among the 36 states in Nigeria. However, in 2013, Delta State took the sixth position among the states with the highest number of students with five credit passes, including mathematics and English. Furthermore, Delta State was ranked 1–5 in the 2015 WAEC (West African Examinations Council) examination students' performance rating across Nigerian states.

Based on the preceding discussion, it is necessary to accept Asiyai's (2012) postulation regarding adequate school facilities in conjunction with adequate and sustainable education funding as a correlate to improved student academic performance. Although factors such as a scarcity of qualified teachers, poor working conditions for teachers, student and learner truancy and absenteeism, as well as environmental factors such as insecurity (student cultism), natural disasters such as flooding, and the incoherent implementation of education reforms are likely to undermine students' academic performance.

4. Education funding and quality education in Delta State

Education funding has remained a contentious and ongoing debate within the Nigerian education sector. This is due to the critical role that adequate funding plays in ensuring the availability and sustainability of essential facilities required for education to serve as a catalyst and pathfinder for development. Indeed, funds form the lifeblood of the education sector, as they are instrumental in providing the necessary resources for effective operation.

In the context of Delta State, the issue of education funding has been a topic of discussion. According to the former Commissioner of Basic Education, Dr. Ebie, the state government claimed that a significant N6 billion was yet to be utilized as a counterpart fund to access N13 billion in Universal Basic Education Commission (UBEC) funds. These funds were earmarked for developing and expanding free primary and secondary education in Delta State between 2013 and 2017 (Ogbogu, 2020). The apparent discrepancy in utilizing these funds has raised concerns and further contributed to the ongoing debate on education funding in the state and the broader Nigerian education system.

On the other hand, Emordi (2021) asserted that education funding in Delta State is a politicized affair. The impact of inadequate education funding in Delta State has resulted in many public schools in the rural areas of the state being in dysfunctional state in terms of dilapidated school facilities, a paucity of teaching staff, and an unfriendly learning environment that is susceptible to the vagaries of insecurity threats. Furthermore, Delta State is notorious for paying retired teachers gratuities and pensions late (Chukwuebuka, 2016). For example, retired secondary school teachers have not been paid their gratuities since 2018. This assertion corresponds with the survey research findings by Ubogu (2021) that secondary schools in Delta

State, particularly Oshimili- North, need to be adequately funded due to poor strategies put in place by the government for improving the quality of education. The needed educational paraphernalia that would ensure quality in the system is not put in place, even when it is stressed. Consequently, projects approved for the system are not monitored; teachers need to be adequately retrained and are not rewarded commensurately with their workload. Schools also need more adequate contemporary resource materials and basic infrastructure.

Insufficient education funding has led to inadequate allocation of resources and personnel, resulting in a compromised implementation of the curriculum and the provision of quality teaching and learning services in Delta State. The Nigeria Governors' Forum (NGF) report highlights that in 2019, Delta State allocated a mere 11.3% of its total budget to the education sector, falling significantly below the recommended 26% by UNESCO. Consequently, critical areas such as teacher recruitment, training, student support, curriculum review, innovation initiatives, and quality assurance suffered from insufficient funding.

According to Abdallah (2016), the combined federal and state allocations to the education sector were 8.44%, far below the UNESCO benchmark of 26%. The total state and federal government budget stood at N12.2 trillion, of which only N1.03 trillion was allocated to the education sector. The rest of the amounts are either injected into debt servicing, the dysfunctional power sector, or other sectors that promote the inordinate ambitions of the state operators. In the list of top state education spenders, Lagos dominated the list between 2015 and 2019, spending N113.7 billion on education in 2016, which outweighed the spending of the North-East, North-Central, South-South, and South-East altogether. Other top spenders

after Lagos include; Cross Rivers (N53.01 billion) and Ogun State (N43.5 billion), as cited in Abdallah (2018).

The table below shows the top, average, and low state spenders on education in Nigeria for the year 2017

Table 4: 2017 Top, Average, and Low States Spenders on Education in Nigeria

Top States Spender	Amount in Billion	Average State Spenders	Amount in Billion	Low State Spender	Amount in Billion
Lagos	N92.4	Yobe	N17.7	Taraba	N2.5
Ogun	N47	Kano	N17.5	Anambra	N3.4
Kaduna	N45	Kastina	N16.5	Oyo	N4
Sokoto	N38	Jigawa	N16.5	Niger	N4.1
Borno	N33	Bayelsa	N13.5	Zamfara	N5.2
Rivers	N30	Delta	N12	Enugu	N6
Kwara	N29	Plateau	N11.9	Ebonyi	N7
Bauchi	N27	Nasarawa	N11.8	Akwa Ibom	N8.6

Source: Abdallah, (2018)

Information in Table 4 above shows that Delta State, which ought to be above the average and low State spenders on education, is trapped between the top and low State spenders. This is a paradox given that Delta State is an oil-producing State that ought to serve as an example worthy of emulation by other states. Lagos has an N92.4 billion budget for education, while Delta has N12 billion. Thus, what Lagos allocated to her education system is seven times higher than what Delta State offered.

If the needed funds are not available to attract, maintain, and sustain the needed human and material resources that will aid in the realization of quality education, the goals of secondary education as regards training students for self-reliance will be defeated. A perfect illustration is the Delta State government's inability to pay workers' salaries during the 2016 economic recession in Nigeria (Chukwuebuka, 2016). Thus, many public secondary school administrators resorted to illegal fees to sustain the few facilities at their disposal (Emordi et al., 2020a). Likewise, due to poor educational funding, to date, most secondary schools in Delta State lacks quality library facilities, ICT centre, laboratories for sciences and vocational studies, and access to water, electricity, and students' and teachers' furniture are also inadequate. Furthermore, many public secondary schools in Delta State are not fenced due to the inadequate funding of the education system. This makes such schools porous and susceptible to the vagaries of insecurity threats to the lives of the teachers, learners, and school administrators.

The consequences of inadequate education funding are evident in the decayed infrastructure, lack of essential resources, and delayed payments of teachers' gratuities and pensions. These challenges have affected the overall quality of education in public secondary schools in Delta State and hindered the government's efforts to achieve excellence in the education sector.

5. Challenges confronting government efforts in achieving quality education among secondary schools in Delta State

The fact that the Delta State government is trying to entrench quality education at the post-primary school level does not mean that the Delta State education system is devoid of challenges capable of distorting

government efforts. Hence, some of the challenges inhibiting the realization of quality education among secondary schools in Delta State include:

- Natural disasters (flood)
- Coronavirus pandemic
- Insecurity (Student cultism)

6. Natural disaster (Flood) as a threat to quality education in Delta State

Flooding is a natural environmental disaster that occurs on a global scale. However, flood-related issues in Nigeria have been on the rise since 2012. On the impact of flooding in Nigeria, Adekola and Lamond (2018) posited that the 2012 flood disaster that occurred in various states in Nigeria claimed the lives of about 363 people while displacing over 2.1 million Nigerians between July 3 and November 5, 2012. The National Emergency Management Agency (NEMA) stated that the flood affected 30 out of 36 states. Thus, the 2012 flood disaster was dubbed the worst insidious natural disaster in the 56-year history of Nigeria since it affected over 7 million people, as cited in (Nkwunonwo, 2016).

The 2012 flood also accounted for N2.6 trillion in estimated losses and damages recorded in connection with the flood. Ndujihe (2018), as cited in Okafor (2020), reported that floods as a natural disaster paved the way for the submerging of houses, deaths of people, destruction of farmlands, food, and cash crops, induced inflation in food prices, as well as induced food insecurity, and the subsequent displacement of people. According to Famos (2012), Anugwara (2013), and Emeka (2013), as cited in Nemine (2015), the 2012 flood disaster accounted for 95% of fatalities. It caused food inflation because over 1.9 million hectares of land were destroyed while schools were closed.

Floods as a natural disaster have affected Delta State and its coastal communities in a re-occurring manner since 2012 to present. Uwagwu, as reported in the Pointer (2013), noted that about 350 public schools were affected by the 2012 flood disaster in Delta State. The worst-hit schools are located in Bomadi, Patani, Isoko North, Oshimili-North and South, Ughelli-South, Ndokwa-East, and Aniocha-South, as cited in (Premium Times, 2012). Out of the 25 local government areas in Delta State, about 13 local governments are deeply affected by floods. This constitutes about 75% of affected local government areas, as cited in The Pointer and Premium Times, 2012).

The constant occurrence of floods in Delta State has resulted in the displacement of people, disruptions in academic activities, and a massive loss of school assets and facilities critical to attracting and sustaining quality education in the state.

The 2012 flood in Delta State paved the way for the closure of many public secondary schools in the various coastal communities battling with the flood quagmire. Those schools that were able to withstand the flood were converted into camps for displaced persons (Premium Times, 2012). Corroborating, Adurokiya (2017) affirmed that in the same way, floods sacked many coastal communities in Delta State, floods have again sacked the Burut-North local government of Delta State. The inability of the Delta State government to tackle the issue of the flood menace has resulted in the Ayakoromo community in Burutu suffering re-occurring perennial flooding, as cited in Adurokiya (2017).

The 2018 flood submerged 63 communities in Delta State and destroyed over 40 houses (Okafor, 2020). This led to the inference that flooding constitutes a 99% re-occurring environmental disaster affecting Delta State, as cited in Iheukumere, Nkwocha, Tonni-Okoye, and Agulue (2020).

From the above observations so far, the study, therefore, asserts the following as the impact of the flood on the realization of quality education among public secondary schools in Delta State.

1. Whenever a flood occurs, affected schools are often shut down, which widens the inequality gap between learners in the coastal areas and their counterparts in non-coastal areas. Thus, while others are accessing education due to non-flood occurrences, the coastal area learners struggle to stay safe from losing their lives or being displaced.

2. Flood often submerges schools and destroys schools facilities needed to enhance the realization of quality education.

3. Flooding threatens the lives of learners, teachers, school administrators, and the community.

4. Flood adds to the fiscal burden of the State government. Funds that would be needed to revamp and replace flood-damaged schools, will be adequate to expand secondary education to other underserved areas.

5. Flood, if not well-managed, will, in the end, distorts government efforts in improving education accessibility at the primary and post-primary level.

From the above, floods have been a recurring environmental disaster in Delta State since 2012, significantly affecting school infrastructure and disrupting academic activities. Flooding impacts on secondary schools include the closure of affected schools, the destruction of facilities, and the displacement of students and teachers (Uwagwu, 2013). The government's lack of preparedness and proactive measures has exacerbated the negative consequences of flooding on the education system.

7. Corona-virus pandemic as a threat to quality education in Delta State

The emergence of the coronavirus pandemic has indeed undermined the wheels of human development. On February 27, 2020, an Italian citizen who works in Nigeria imported the COVID-19 pandemic onto the shores of Nigeria. Before then, the World Health Organization (WHO) had listed Nigeria among the states in Africa with a high risk for the spread of the virus. The virus spent more than 12 months in Nigeria. The federal government has initiated several public policies against COVID-19 in order to curtail it. A special task force was set up, and the Nigeria Centre for Disease Control was mandated to conduct tests, provide results, and foster contact tracing with the COVID-19 Task Force.

Physical and social distancing, coupled with other safety and hygiene measures, was incorporated, which resulted in the total shutdown of schools, churches, and other social gatherings in the 36 federating states of Nigeria. UNESCO (2020), as cited in Abari and Orunbo (2020), noted that COVID-19, as a pandemic, affected about 192 countries of the world. As a result, over 1.6 billion school-age children are forced to stay at home due to global public policies aimed at preventing the spread of the novel virus, which resulted in the closure of schools in various countries worldwide. This marked a shift from the traditional method of physical learning interactions between teacher and student to distance teaching and learning activities enabled by advanced educational technology.

While a few advanced countries adapted to the new wave of distance education, many African countries, particularly Nigeria, lagged. It is a known fact that the Nigerian state and its economy depend on a generator in order to have an electricity supply. Moreover, over half the total population of

Nigeria lacks access to electricity. In the same vein, internet connectivity is still at an infant stage in Nigeria since many rural communities are yet to be covered. Thus, using Google Class and Zoom as advanced educational technology was not viable in Nigeria or Delta State. It was only used in private secondary schools. Again, many public secondary school teachers are not exposed to such technologies, and even the government cannot afford the needed gadgets for such upgrading. Thus, radio and television were used to teach primary six pupils, basic examination, and WASSCE examination classes (Abari & Orunbor, 2020).

Since most public secondary school students are not used to distance teaching and learning methods, such an exercise will not be able to regarding equality the gap in literacy improvement, quality education accessibility, affordability, and the sustainability of such a distance education program. It should be noted that the coronavirus exposed the decayed nature of most public secondary schools in Nigeria and, by extension, in Delta State, regarding transitioning from routine day-to-day school activities to a digitally driven distance and continuous learning exercise.

The COVID-19 pandemic had profound implications for the education sector in Nigeria, particularly in Delta State, impacting students and teachers in various ways:

1. Loss of Instructional Time: The pandemic-induced school closures significantly lost instructional time for students and teachers. According to the OECD report, Nigerian students lost an average of 28 weeks of schooling between March 2020 and February 2021, equivalent to approximately %72 of a typical school year. This extended closure can adversely affect students' academic performance, hinder skills development, and impact their prospects.

2. Digital Divide and Limited Access to Online Learning:

The pandemic highlighted the digital divide in Nigeria's education system, especially for students from disadvantaged backgrounds. The OECD report indicates that only 11 percent of students in Nigeria had access to a computer for schoolwork at home, and only 19 percent had internet connectivity at home. These figures are significantly lower than the OECD average of 95 percent and 94 percent, respectively. As a result, many students could not benefit from online learning resources provided by schools and teachers during the closure period.

3. Impact on Student Well-being and Mental Health: The pandemic adversely affected students' emotional well-being. Coping with isolation, stress, anxiety, boredom, frustration, and fear due to the health crisis and its social and economic consequences, many students experienced negative changes in their emotional state during remote learning, as reported in the McKinsey survey. These changes could affect students' engagement, motivation, self-confidence, and resilience.

4. Challenges in Safe and Effective Schools: Reopening schools during the pandemic presented numerous challenges and uncertainties. The OECD report emphasizes the need to balance health risks with educational benefits. Addressing class size, physical distancing, hygiene measures, testing and tracing strategies, vaccination policies, curriculum adaptation, assessment methods, teacher training, student support services, and stakeholder communication ensured a safe and effective return to school.

The emergence of the COVID-19 pandemic in Nigeria led to the closure of schools, necessitating a shift to distance learning. However, the lack of adequate technological infrastructure in many public secondary schools hindered effective implementation, leading to unequal access to education (UNESCO, 2020). The pandemic exposed the digital divide and underscored

the need for investment in educational technology and teacher training to adapt to future disruptions.

8. Student cultism a threat to achieving quality education among secondary schools in Delta State

Cultism first appeared in Nigeria in the 1950s, before the Nigerian State gained political independence from Britain in 1960. The origins of cultism can be traced back to an effort to champion a good fight against colonial rule and their anti-student policies at the university level, which are frequently marked by racial segregation and discrimination between foreign scholars and students and Nigerian students.

A literature professor formed the Pyrate fraternity in 1952 with his six groups of friends. The yardstick for recruiting new members was based on intellectual competence and good behaviour. Members are seen as men who are not guilty or undergoing prosecution for any criminal offence. Although they appear gentle, they are radical intellectuals who believe in the power of the pen to bring about a revolution. The standard for recruiting members seems so tricky to many who wanted to join the Pyrates; as such, some groups of students came together to form opposing cult groups like the Buccaneers, Supreme Eiye confraternity, and Neo-black Movement of Africa (Oyemwinmina & Abieji, 2015).

According to Oyemwinmina and Abieji (2015), the inability of the federal government to tame the spread of cultism on the university campuses through the Tunde Adeniran 1999 mandate to eradicate all campus cultism by granting amnesty to student cultists that surrendered without protecting their identities from their rival cult groups who are bent on killing them. This paved the way for off-campus cultism to thrive and

transit into the secondary school level. This era marked the departure from cultism as a preserve for intellectuals with good moral conduct into an epoch of cultism as a veritable tool for violence and security threats (Akitoni & Olaniyen, 2018).

The study, therefore, asserts that if training teachers in the various faculties of education are churned out as cultists, this will affect the moral level and discipline of students who will pass through such teachers. Some possible ways that student cultism thwarts government efforts to provide quality education among secondary schools in Delta State are:

1. Atmosphere of Fear, Violence, and Insecurity: Student cultism fosters an environment of fear, violence, and insecurity within schools. The presence of cult members and rival groups leads to threats, harassment, attacks, and even killings, creating a climate of apprehension among students and teachers. Consequently, educational activities are disrupted, leading to low attendance, poor performance, high dropout rates, reduced morale, and psychological trauma in the educational community.

2. Damage to School Facilities and Infrastructure: Cult activities often damage and destroy school facilities and infrastructure. Vandalism and looting by cult members deprive the school of essential resources, such as classrooms, libraries, laboratories, workshops, and ICT equipment. This diminishes the quality of teaching and learning environments, hindering effective instruction and learning outcomes.

3. Undermining Authority and Credibility of School Administrators and Teachers: Student cultism erodes the authority and credibility of school administrators and teachers, who are meant to be student role models and mentors. Cult members often flout school rules and regulations, disregarding dress codes, attendance policies, and disciplinary measures. Moreover, they

may influence other students to engage in anti-social behaviours, compromising academic standards and ethical values.

4. Diversion of Government Funds and Resources: Student cultism diverts precious government funds and resources from educational development to security maintenance and crisis management. The need for increased spending on security personnel, repairing damaged facilities, compensating victims, and prosecuting offenders limit the available resources for vital educational reforms, teacher training, and student support services.

5. Threat to Students' Lives and Teacher Workforce: Cult activities often involve violence and crime due to the rivalry between cult groups, posing a severe threat to students' lives and safety. Additionally, teachers, vital drivers of quality education, may face life-threatening situations, leading to workforce transfers and teacher shortages in affected schools. To retain a skilled and dedicated teaching workforce, the government must prioritize students' and teachers' safety and well-being through enhanced security measures and support systems.

6. Vandalism and Negative Image: Student cultists frequently vandalize school properties when confronted with anti-cultist policies and weak administrative and security systems. Such actions not only degrade the learning environment but also portray the school in a negative light among other reputable institutions.

Cultism poses a significant security and disciplinary challenge to the education system in Delta State. It disrupts academic activities, leads to violence, and threatens the lives of students, teachers, and administrators. Additionally, the negative image associated with cultism in schools discourages enrolment and contributes to the decline in educational standards (Akitoni & Olaniyen, 2018).

9. Conclusion

This study examined how government efforts to provide school facilities and education funding affected the quality of education among secondary schools in Delta State, Nigeria, between 2012 and 2020. The specific objectives of the study were to: (1) assess the provision of school facilities in Delta State; (2) compare the education funding and spending of Delta State with other states in Nigeria; (3) identify other challenges that hindered the realization of quality education in Delta State; and (4) suggest possible recommendations for improving quality education in Delta State. The study found that the provision of school facilities by the Delta State government needed to be at parity with the increasing numbers of public secondary schools in Delta State within the years under review. As a result, Delta State students' academic performance in the West African Senior School Certificate Examination (WASSCE) is not progressive compared to other non-oil-producing states in Nigeria. The study further unmasked that education funding in Delta State is a deceptive gesture since the state failed to be among the top state spenders in education for the reviewed year. The study also revealed that the inability of the Delta State government to tame the challenges of a flood and the coronavirus pandemic has resulted in making education accessibility between urban, coastal, and rural learners widen and, consequently, making the government efforts to achieve quality education among secondary schools in Delta State a difficult task to be achieved. Likewise, student truancy will likely continue unabated since cultism is yet to be tamed.

Despite these significant findings, the study has some limitations that should be considered when interpreting its findings and implications:

1. This study relied on secondary data from various sources, which may not be up-to-date.

2. This study used a descriptive and comparative approach, which may not capture the causal or explanatory relationships between the variables or factors of interest.

3. This study focused on Delta State as a case study, which may not be representative or generalizable to other states or regions in Nigeria.

To address these limitations and contribute to the field of education research, future studies should consider using primary data from surveys or interviews, employ quantitative or mixed methods, and expand the scope or sample of the study. Additionally, future research should explore the implementation and effectiveness of the recommended solutions to the challenges identified in this study.

10. Recommendation

1. Enhance School Infrastructure and Facilities:

Reference: The study found that the provision of school facilities by the Delta State government needed to be at par with the increasing numbers of public secondary schools in Delta State within the years under review. The government should prioritize improving school infrastructure, including classrooms, libraries, laboratories, and recreational spaces, to provide a conducive learning environment for students. A comprehensive assessment of existing facilities is necessary to identify gaps and allocate resources effectively.

2. Optimize Education Funding Allocation:

Reference: The study further unmasked that education funding in Delta State is a deceptive gesture since the state failed to be among the top state spenders in education for the reviewed year. The government should optimize education funding allocation by directing resources toward critical areas impacting student learning, such as teacher training, learning resources, and technology integration. Comparative analysis with other states' education spending can provide valuable insights for budget optimization.

3. Develop Resilience Measures for Natural Disasters:

Reference: The study also found that the inability of the Delta State government to tame the challenges of a flood and the coronavirus pandemic has resulted in making education accessibility between urban, coastal, and rural learners widen and, consequently, making the government efforts to achieve quality education among secondary schools in Delta State a difficult task to be achieved. In collaboration with relevant stakeholders, the Delta State Ministry of the Environment should implement proactive measures to mitigate the impact of natural disasters on education. This includes building resilient school infrastructure, developing emergency contingency plans, and ensuring continued access to learning resources during disruptions.

4. Combat Student Cultism through Awareness and Support Programs:

Reference: The study further revealed that student truancy will likely continue unabated since cultism is yet to be tamed among secondary schools in Delta State. This will consequently, make the government efforts to achieve quality education among secondary schools in Delta State

a difficult task to be achieved. The government should address this issue through targeted awareness campaigns and support programs. Collaborate with security personnel, parents, and communities to create a safe and supportive learning environment that discourages involvement in cult activities. Provide support services to students who may be vulnerable to recruitment into cult groups.

5. Enhance Access to Education during Pandemics:

Reference: The study observed further that the inability of the Delta State government to tame the challenges of a flood and the coronavirus pandemic has resulted in making education accessibility between urban, coastal, and rural learners widen and, consequently, making the government efforts to achieve quality education among secondary schools in Delta State a difficult task to be achieved. The Ministry of Education should develop flexible and adaptable educational models to implement during health crises. Embrace technology-enabled learning strategies and ensure equitable access to quality education for all students, regardless of their location or socioeconomic background.

6. Promote Data-Driven Decision Making:

Explanation: Evidence-based decision-making is crucial for improving education outcomes. Establish a data-driven approach to education policymaking. Regularly collect and analyse data on academic performance, attendance records, and learning outcomes to identify areas of improvement and measure the impact of implemented interventions. This data will inform resource allocation, program design, and policy decisions.

11. Reference

- Abari, A. O., & Orunbor, N. O. (2020). Building bridges and walls: Education and Covid-19 in Nigeria. *Research Journal of Comparative Education*, 1(1), 39–52.
- Abdallah, N. M. (2016, June 3). FG, States Spend 8% Of Budgets On Education. Daily Trust Newspaper. Retrieved from <https://dailytrust.com/fg-states-spend-8-of-budgets-on-education>
- Abdallah, N. M. (February 5, 2018). FG, States spent 7.5%% of the N43tr budget on education in 3 years. Daily Trust Newspaper. Retrieved from <https://dailytrust.com/fg-states-spent-75-of-the-n43tr-budget-on-education-in-3-years>
- Adeyanju, F., & Oyetubo, O. (2012). *Infrastructural resources provision and utilization for the universal basic education scheme in Lagos State*. In E. O. Omoregie & J. O. Oshodin (Eds.), *Resources Management in Education and National Development* (pp. 123-145). Benin City: Institute of Education, University of Benin.
- Adurokiya, E. (October 12, 2017). Flood shuts down schools, businesses in Delta Communities. *The Nigerian Tribune Newspaper*, p. 4.
- Aknitoni, S. O., & Olaniyen, O. D. (2018). Causes and panacea of the problem of cultism in the Nigerian education system. *European Journal of Education Studies*, 4(2), 257-266.
- Asiyai, R. I. (2012). Assessing school facilities in public secondary schools in Delta State, Nigeria. *African Research Review, International Multidisciplinary Journal*, 6(2), 192-205.
- Chinelo, O. D. (2011). Falling standard in Nigeria education: Traceable to proper skills acquisition in schools. *Research Journal on Organizational Psychology and Educational Studies*, 28(11), 325-335.

- Chukwuebuka, O. (September 5, 2016). Teachers groan in Delta State. *Vanguard Newspaper*. Retrieved from <https://www.vanguardngr.com/2016/09/teachers-groan-delta-state/>
- Clark, T., Foster, L., Bryman, A., & Sloan, L. (2021). *Bryman's social research methods*. Oxford University Press.
- Ekundayo, H. T. (2004). School facilities as a correlate of student achievement in effective and psycho-motor domains of learning. *European Scientific Journal*, 8(6), 208-215.
- Emordi, P. J. (2020b). Re-examining Delta State teachers' electronic-attendance monitoring system. *Financial Nigeria Magazine*, 14(147), 24-25.
- Emordi, P. J. (2021, August 15). Quality Education in Delta State: Issues Arising. Retrieved from <https://judeokonji024.wixsite.com/emordipromisejude/post/quality-education-in-delta-state-issues-arising>.
- Emordi, P. J., Ibeme, N. P., Nnamani, V. S., & Okonkwo, A. C. (2020a). Re-evaluating the factors confronting quality education in secondary schools in Delta State. *International Journal of Research and Innovation in Applied Science*, 5(9), 124-132.
- FRN (2013). *National policy on education (4th Ed.)*. Lagos: NERDC Press.
- Geo-Jaja, M. A. (2010). Social exclusion, poverty and educational inequality in the Niger Delta Region of Nigeria: Which development framework. In J. Zajda & M. A. Geo-Jaja (Eds.). *The Politics of educational reforms (111-136)*. Australia: Springer.
- Iheukumere, S. O., Nkwocha, K. F., Tonni-Okolie, N., & Agulue, E. (2020). Environmental disaster management in Delta State: A public perception. *International Journal of Geography and Environmental Management*, 6(1), 49-58.

- John, E. I. (2017). Nascent challenges in secondary school management in Nigeria: Overview. *Journal of All Nigerian Confederation of Principals of Secondary Schools (ANCOPSS) National*, 15(1), 24–28.
- Lawal, I. (September 10, 2020). Interrogating impact of coronavirus on students' WAEC performance. *The Guardian Newspaper*. Retrieved from <https://guardian.ng/features/interrogating-impact-of-coronavirus-on-students-waec-performance/>
- Levin, B. (1997). The lessons of international education reforms. *Journal of Education Policy*, 12, 253–266.
- McKinsey, J. (2021, July 27). COVID-19 and Education: The Lingering Effects of Unfinished Learning. Retrieved from <https://www.mckinsey.com/industries/education/our-insights/covid-19-and-education-the-lingering-effects-of-unfinished-learning>
- Nemine, E. L. (2015). Flood disasters in Nigeria: Farmers and government mitigation efforts. *Journal of Biology, Agriculture, and Health Care*, 5(14), 150-154.
- Nigeria Governors' Forum (NGF) (2019). Okowa's scorecard: Three and a half years of smart governance. Retrieved from <https://ngfrepository.org.ng:8443/bitstream/123456789/3273/1/OKOWA%27S%20SCORE%20CARD.pdf>
- Nkwunowo, U. C. (2016). A review of flooding and flood risk reduction in Nigeria. *Global Journal of Humanity and Social Science*, 16(2), 23-41.
- Nwaham, C. O. (2011). *School Administration and Supervision of Instruction in Nigeria*. Agbor: Progress Printing Association.
- Obasi, K. K., & Opene, B. (2019). Convenience space planning for secondary education in Delta State. *Advances in Social Sciences Research Journal*, 6(1), 570-575.

- Obed-Chukwuka, A. N., & Ubogu, R. (2020). Inadequate infrastructural distribution in public primary schools in Delta State: Implication for national development. *Journal of Science Technology and Education*, 8(4), 54-62.
- OECD (2020). The Impact of COVID-19 on Education: Insights from Education at a Glance 2020. Retrieved from <https://www.oecd.org/education/the-impact-of-covid-19-on-education-insights-education-at-a-glance-2020.pdf>
- Ogbogu, A. (2020, July 5). Education: Harvest of success stories. *The Pointer Newspaper*, p.6.
- Okafor, J. C. (2020). Flood, livelihood displacement, and poverty in Nigeria: Plight of flood victims, 2012-2018. In W. Leal Filho et al (eds.). *African handbook of climate change adaptation*. (pp. 2345-2367). Springer, Cham. http://doi-org-443.webvpn.fjmu.edu.cn/10.1007/978-3-030-42091-8_124-
- Okonjo, C. (2017). *Universal tertiary education (UTE) for all Nigerians: On reforming and sustainably financing Nigeria's education system*. Ibadan: Safari Books LTD.
- Oyekanmi, R. L. (March 14, 2016). WASSCE: Three years of data shows massive failure across states. *The Intellectual Newspaper*. Retrieved from <http://theintellectualmag.com/1340-2/>
- Oyemwinmina, C., & Aibieyi, S. (2015). Cultism: A destructive concept in the educational development of tertiary institutions in Nigeria. *African Research Review*, 9(4), 221-236.
- Paully, F. G., & Korre, I. (2019). Teacher professional development and quality universal basic education in Bayelsa State. *Niger Delta Journal of Education*, 11(2), 100-107.

- Premium Times (October 11, 2012). Floods: Delta to close public schools. *Premium Times Newspaper*. Retrieved from <https://www.premium-timesng.com/news/103352-floods-delta-to-close-public-schools.html?tztc=1>
- Punch (2021, August 29). Delta and the quest for universal education. *Punch Newspaper*. Retrieved from <https://punchng.com/delta-and-the-quest-for-universal-education/>
- Psacharopoulous, R. (1989). Why education reforms fail: A comparative analysis. *International Review of Education*, 35, 179–212.
- The Pointer (2013, July 6). Boosting the education system in Delta State. *The Pointer Newspaper*, p.10.
- Ubogu, M. (2021). *Assessing quality education in Delta State*. (Unpublished PGDE project report) submitted to the College of Education Technical, Asaba, in Affiliation with NTI Kaduna.
- Uwagwu, M. (October 12, 2012). 350 schools affected by flood in Delta. *The Pointer Newspaper*, p. 7.
- Vanguard (2020, February 27). Okowa's efforts at transforming education in Delta. *Vanguard Newspaper*. Retrieved from <https://www.vanguardngr.com/2020/02/okowas-efforts-at-transforming-education-in-delta/>
- Zajda, J. (2009). *The politics of education reforms*. Dordrecht: Springer.

แนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจ
ชุมชนหัตถกรรมจากเสื่อกกบ้านห้วยตาด
ตำบลนาดอกคำ อำเภอนาดัว จังหวัดเลย
Potential Development Guidelines of Reed
Mat Handicraft Community Enterprise of
Ban Huay Tard, Na Dok Kham Sub-district,
Na Duang District, Loei Province

ไทยโรจน์ พวงมณี (Thairoj Phoungmanee)¹

คชสิทธิ์ เจริญสุข (Kotchasi Charoensuk)²

พชรมณ ใจงามดี (Pacharamon Jaingamdee)³

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมจากเสื่อกก รวมถึงศึกษาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมจากเสื่อกกบ้านห้วยตาด ตำบลนาดอกคำ อำเภอนาดัว จังหวัดเลย ใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ประกอบด้วย กลุ่มผู้ปฏิบัติ จำนวน 8 ราย กลุ่มผู้รู้ จำนวน 5 ราย กลุ่มผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 3 ราย รวมทั้งสิ้น 16 ราย ใช้แบบสัมภาษณ์ ประเด็นการสนทนากลุ่ม แบบบันทึกข้อมูลเป็นเครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมจากเสื่อกกบ้านห้วยตาด ได้รวมกลุ่มและจดทะเบียนเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในปี พ.ศ.

¹ รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
Associate Professor, Visual Arts Program, Faculty of Humanities and Social Science,
Rajabhat Loei University Corresponding author, e-mail: thai-roj@hotmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
Assistant Professor Dr., Music Program, Faculty of Humanities and Social Science, Loei Rajabhat University

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
Assistant Professor, Thai language Program, Faculty of Humanities and Social Science,
Loei Rajabhat University

2541 มีสมาชิกกลุ่มระยะแรก 35 รายด้วยสถานการณ์โควิด 19 ทำให้สมาชิกลดลงเหลือ 12 ราย โดยปัจจุบันมีสมาชิกผลิตต่อเนื่อง จำนวน 4 ราย จุดแข็งคือการออกแบบและแปรรูปผลิตภัณฑ์จากการทอเสื่อและสานได้ และมีตราสินค้าชื่อ “ผายา” จุดอ่อนคือขาดกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่ม ส่วนโอกาสคือมีภาครัฐ เอกชนและสถาบันการศึกษาเข้าไปส่งเสริมและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สำหรับแนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมจากเสื่อกกบ้านห้วยตาดพบว่า มีการพัฒนาด้วยการใช้กลยุทธ์การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม โดยมีกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพกลุ่ม 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ: มีการพัฒนาและการบริหารจัดการบุคลากร และร่วมกันกำหนดกลยุทธ์ของกลุ่ม ด้านบุคลากร: มีการพัฒนาศักยภาพผลิตภัณฑ์ ความรู้ความเข้าใจและการคิดออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ด้านงบประมาณ: ยังไม่มีการระดมทุนหรือแสวงหางบประมาณมาสนับสนุนกลุ่ม ด้านผลิตภัณฑ์: มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ โดยมีที่ปรึกษาให้คำแนะนำและมีการสร้างเครือข่ายจำหน่ายผลิตภัณฑ์ และด้านการตลาด: มีการประสานงานกับภาครัฐ และเครือข่ายอบรมการตลาดและการจำหน่ายผ่านกลุ่ม สื่อออนไลน์และพื้นที่ที่ภาครัฐจัดเตรียมไว้

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, การพัฒนาศักยภาพ, กลุ่มวิสาหกิจชุมชน, หัตถกรรม, เสื่อกก

Abstract

The purpose of this study was to study the context of Ban Huay Tard Reed Mat Handicraft Community Enterprise and investigate the development guidelines of community enterprise group for Ban Huay Tard Reed Mat Handicraft Community Enterprise group in Na Dok Kham Sub-district, Na Duang District, Loei Province. The data was purposively collected from samples consisting of 8 workers, 5 knowledge persons, and 3 involved persons, totaling 16 informants. The research tools were an interview, group discussion, and recording form were used as data collection tools, and the data was analyzed by content analysis. The results of the study were found

that Ban Huay Tat handicraft community enterprise was a group gathered and registered as a community enterprise group in 1998. There were initially 35 members. Due to the COVID-19 situation, there were 12 members left, and 4 of these members were continuing making products. The strengths were designing and processing products from mat weaving and crafting, and the brand “Pha Ya” was named. The weakness was the lack of group management strategies. As for the opportunity, there were a government sector, private sector, and educational institutions to continuously promote and develop the group. For the guidelines of potential development for reed mat handicraft community enterprises, it was found that there were development strategies to emphasize participatory processes. The potential of the group was developed as 5 aspects : Management aspect, developing and managing people and jointly setting strategies for the group; Personnel aspect, developing potential of products, knowledge and understanding, and thinking of new product design; Budget aspect, no fundraising or seeking budget to support the group; and Product aspect, developing new products with consultants, advice, and networking for selling products; and Marketing aspect: coordinating with the government and training networks, marketing and enhancing distribution via groups, online media, and areas provided by the government sector.

Keywords: development guidelines, community enterprise group, handicraft, reed mat

1. บทนำ (Introduction)

จากนโยบายภาครัฐที่ต้องการส่งเสริมกิจกรรมทางเศรษฐกิจชุมชนเพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยมีหน่วยงานในพื้นที่จัดทำโครงการพัฒนาอาชีพและพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP)

ที่ได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยการเน้นการมีส่วนร่วมในการสร้างงาน จนทำให้มีทักษะนำไปสู่การสร้างรายได้และสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง คำว่า “กลุ่มวิสาหกิจชุมชน” หมายถึง การประกอบกิจการชุมชนทั้งสินค้าและบริการเพื่อจัดการทุนของชุมชนอย่างสร้างสรรค์ เพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัวและชุมชน คำว่า “ทุน” นั้นอาจไม่ได้หมายถึงตัวเงินเพียงอย่างเดียว แต่ยังหมายถึง ทรัพยากรผลผลิต ทักษะความรู้ในภูมิปัญญาท้องถิ่น ทุนทางวัฒนธรรม และทุนทางสังคมที่ได้นำมาจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ จนทำให้กลุ่มสามารถดำเนินการได้อย่างยั่งยืน ซึ่งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่นั้นมักมีแนวคิดตามแนวทางของหลักความพอเพียงและการพึ่งตนเองได้ อย่างไรก็ตามก็มีการขับเคลื่อนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อมีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะ ก็ย่อมส่งผลทำให้กลุ่มเข้มแข็งจนสามารถแปรรูปผลิตภัณฑ์ได้อย่างมีคุณภาพสำหรับการจำหน่ายได้อย่างยั่งยืน (สิริลักษณ์ พิชัยณรงค์ และคณะ, 2559: 170-185) สำหรับปัญหาที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ประสบและต้องการพัฒนา คือ ด้านการตลาด ด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์ไม่ทันสมัย ไม่มีการเขียนแผนธุรกิจที่เหมาะสมกับการดำเนินการของกลุ่ม ปัญหาการขาดความรู้ด้านการบริหารจัดการ ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพ ขาดการเชื่อมโยงอัตลักษณ์ท้องถิ่น ขาดข้อมูลการแข่งขันทางธุรกิจ ขาดการนำเทคโนโลยีมาใช้นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ และตามไม่ทันกระแสการเปลี่ยนแปลง สิ่งเหล่านี้ทำให้กลุ่มมีการดำเนินการแบบค่อยเป็นค่อยไป หากต้องการแก้ปัญหาดังกล่าวควรหาแนวทางสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับทุนธรรมชาติ ทุนสังคม และทุนวัฒนธรรมที่เป็นศูนย์กลางการพัฒนาของพื้นที่ด้วยแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (เบญจพร ประจง และธนวัฒน์ กันภัย, 2561: 182) การพัฒนาศักยภาพกลุ่มทุกมิติจึงต้องใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มและผู้เกี่ยวข้องมาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งนี้ผู้เกี่ยวข้องจะต้องเข้าใจบริบทและศักยภาพของกลุ่ม เพื่อร่วมค้นหาวิธีการที่เหมาะสมสำหรับนำมาใช้พัฒนาศักยภาพกลุ่มให้มีคุณภาพต่อไป

จังหวัดเลยเป็นจังหวัดหนึ่งที่หน่วยงานภาครัฐให้ความสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้มีศักยภาพโดยคาดหวังว่าสมาชิกกลุ่มในฐานะที่เป็นชาวบ้านในพื้นที่การพัฒนาจะดำรงชีวิตอย่างมีความสุข อันมีรายได้จากการทำงานและการขายผลิตภัณฑ์ที่มาจากภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกจากนี้ยังมีสถาบันการศึกษาในพื้นที่ได้มีพันธกิจบริการวิชาการแก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน จึงมีส่วนช่วยชุมชนขับเคลื่อนและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

ด้วยการพัฒนาศักยภาพคนและผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีคุณภาพและมีคุณค่าทางภูมิปัญญาท้องถิ่น จนสามารถสร้างรายได้และมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน สำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทุกประเภทที่มีการจดทะเบียนในจังหวัดเลยมีจำนวน 1,016 กลุ่ม โดยเขตอำเภอนาดัว มีการจดทะเบียนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจำนวน 43 กลุ่ม หนึ่งในนั้นคือกลุ่มหัตถกรรมจากเสื่อกกบ้านห้วยตาด (กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, กรมส่งเสริมการเกษตร, 2566: ออนไลน์) สำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมจากเสื่อกกบ้านห้วยตาดนั้น พบว่าเป็นกลุ่มเดียวในจังหวัดเลยที่มีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากการทอเสื่อและสานมาสร้างมูลค่าและคุณค่าให้กับชุมชน ซึ่งการผลิตเพียงกลุ่มเดียวนั้นได้ส่งผลต่อความได้เปรียบกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ โดยเฉพาะความสามารถที่จะสร้างความแตกต่างจากผลิตภัณฑ์ได้ ที่ผ่านมากลุ่มได้มีการขับเคลื่อนและยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเองเพื่อนำไปสู่การเป็นหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์หรือโอท็อป (One Tambon One Product: OTOP) และผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมประเทศไทยได้ (Cultural Product Of Thailand: CPOT) จากการวิเคราะห์ตนเองพบว่า กลุ่มขาดการวางแผนอย่างเป็นระบบ ขาดทักษะการบริหารจัดการกลุ่มให้มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้จากสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสถานการณ์โควิด 19 ทำให้สมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่เลิกผลิตเนื่องจากผลิตภัณฑ์ขายไม่ได้ จากการศึกษาพบว่า กลุ่มต้องการขับเคลื่อนและพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการให้ก้าวหน้าต่อไปได้ด้วยการเพิ่มพูนศักยภาพด้านความรู้และการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่ม การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีรูปแบบแปลกใหม่ ซึ่งกลุ่มเชื่อว่ากรมั่นที่จะพัฒนาศักยภาพตนเองอย่างต่อเนื่องจะช่วยให้กลุ่มสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับวสันต์ วรเจริญ และคณะ (2561: 55-68) ที่พบว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่จะประสบปัญหาด้านการบริหารจัดการ จึงจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพกลุ่มและผลิตภัณฑ์ให้มีอัตลักษณ์ มีคุณภาพตรงตามที่ผู้ซื้อต้องการ อย่างไรก็ตามการพัฒนาอยู่บนฐานแนวคิดการมีส่วนร่วมของสมาชิก จะช่วยให้กลุ่มมีมาตรฐานทำงานที่เป็นระบบ รู้ปัญหาและสามารถตรวจสอบปัญหาได้ เช่น จากการทอ สานและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ปัจจุบันกลุ่มยังไม่มีการพัฒนาศักยภาพที่เน้นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงเนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการ จึงมีปัญหาด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพและมาตรฐานอย่างแท้จริงได้ ด้วยเหตุดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมจากเสื่อกกบ้านห้วยตาด ตำบลนาดอกคำ อำเภอนาดัว จังหวัดเลย โดยผลการศึกษาจะได้นำมาใช้เป็นแนวทางการยกระดับศักยภาพ

การดำเนินงานของกลุ่มผู้ประกอบการในชุมชนให้เกิดการสร้างรายได้จากการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งยังเสริมสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับตัวผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

การศึกษครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ผลกระทบจากเสื่อกก รวมถึงศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ผลกระทบจากเสื่อกก บ้านห้วยตาด ตำบลนาดอกคำ อำเภอนาด่าง จังหวัดเลย

3. แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย (Research theoretical Framework)

3.1 แนวคิดทฤษฎีการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

คำว่า “วิสาหกิจชุมชน” หมายถึง การเป็นกิจการที่ช่วยสร้างภูมิคุ้มกันด้านอาชีพและเศรษฐกิจฐานรากที่มาจากการนำแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับและนำมาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยที่ชุมชนได้ร่วมคิด ร่วมทำและร่วมเรียนรู้ เพื่อนำมาสู่การแปรรูปผลผลิต และทำเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนไว้สำหรับการบริโภคและการขายสร้างรายได้ ซึ่งภาครัฐเข้ามาช่วยขับเคลื่อนนับตั้งแต่การสร้างขีดความสามารถด้านการบริหารจัดการและการพึ่งพาตนเอง โดยได้กำหนดมาตรการแก้ไขปัญหาคือครอบคลุมทุกด้าน และยังกำหนดแนวทางการบริหารจัดการกลุ่มให้เกิดความสมดุลด้วย (สมณสา สุภาวิมล, 2566: 179-188) สำหรับการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนนั้นมียุทธศาสตร์ประกอบดังนี้

- 1) ด้านการจัดการองค์กรและการบริหารงาน เช่น การจัดโครงสร้างการบริหารงาน ความเป็นมา ปรัชญาและวัตถุประสงค์ ลักษณะของกลุ่ม รูปแบบการจัดองค์กร ขนาดของกลุ่มจากจำนวนสมาชิกถือหุ้น ตำแหน่งงานและการปฏิบัติ
- 2) ด้านการผลิต เช่น การจัดโครงสร้างการผลิต การสร้างผลิตภัณฑ์หลากหลาย การคัดคุณภาพวัตถุดิบ การควบคุมตรวจสอบคุณภาพ เทคโนโลยีการผลิต ต้นทุนและผลตอบแทน และความต้องการช่วยเหลือด้านการผลิต เช่น การทำกำไรต่อหน่วย ยอดขายรวมและกำไรรวม
- 3) ด้านการเงินและการบริหารการเงิน เช่น การจัดโครงสร้างการเงิน การตัดสินใจบริหารการเงิน การทำบัญชี การกู้ยืมเงิน การวางแผนใช้เงินทุน และศักยภาพการเงิน
- 4) ด้านการตลาด เช่น การวิเคราะห์และการบริหารการตลาด การวางแผนการตลาด ศักยภาพการพัฒนา

ตลาดและผลิตภัณฑ์ การตั้งราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการขาย กลยุทธ์
การตลาด และกลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพบุคลากรในการทำการตลาด (สมชาย น้อยฉ่ำ
และคณะ, 2561: 130-139)

3.2 แนวคิดทฤษฎีกลยุทธ์ทางธุรกิจกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

กลยุทธ์ (strategy) คือ กระบวนการกำหนดเป้าหมายที่แน่ชัดของธุรกิจ
ในระยะสั้นและระยะยาว เป็นการสร้างหรือพัฒนาวิธีการปฏิบัติ การจัดสรรทรัพยากร
ขององค์กรให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ อันเป็นการสร้างความได้เปรียบ
ในการแข่งขันเพื่อให้ได้ตลาด กลยุทธ์จะมีลักษณะหลักดังนี้ 1) ความสามารถในการบริหาร
จัดการ มีโครงสร้างการจัดการแบบพึ่งพาอาศัยกัน โดยอาศัยความสัมพันธ์แบบไม่เป็น
ทางการ มีการบริหารงานร่วมกัน การทำงานแบบถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน 2) การแปรรูป
ผลิตภัณฑ์ กระบวนการ มีการควบคุมมาตรฐานทุกด้าน และ 3) ความสามารถของ
ทรัพยากรมนุษย์ ดังนั้นจึงต้องใช้กลยุทธ์สร้างความร่วมมือระหว่างกันเป็นกลยุทธ์หลัก
(รุจิกาญจน์ สานนท์ และคณะ, 2565: 84-96) สำหรับทรัพยากรทางธุรกิจนั้นมีลักษณะ
ดังนี้ 1) ความมีคุณค่า (valuable) 2) ความหายาก (rareness) 3) ความยากในการ
ลอกเลียนแบบ (imitation) และ 4) ความสามารถจัดการและควบคุม (organization)
(กษิตติ์ ใจผาวัง, 2565: 1091-1106) ม้องค์ประกอบสำคัญดังนี้ 1) เป้าหมายที่ต้องการ
จะบรรลุ และ 2) การกำหนดวิธีการปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ส่วนกลยุทธ์ทางธุรกิจ
ของวิสาหกิจชุมชนด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจแบบเครือข่าย ผลิตภัณฑ์ กระบวนการ
และบริการมีมาตรฐานตามหลักเกณฑ์ ดังนั้นการสร้างกลยุทธ์ทางธุรกิจที่ดีนั้นจะต้องคำนึง
ถึงเป้าหมายหลักหรือกลุ่มลูกค้า ที่มุ่งเน้นผลิตภัณฑ์และการบริการสู่สาธารณะอย่างมี
เอกลักษณ์และคุณภาพ โดยมีการนำเสนอและการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (รุจิกาญจน์
สานนท์ และคณะ, 2565: 84-96) นอกจากนี้การดำเนินธุรกิจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
ยังต้องใช้กลยุทธ์การสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน ประกอบด้วย กลยุทธ์การเป็นผู้นำ
ด้านต้นทุน (cost leadership) กลยุทธ์การสร้างความแตกต่าง (differentiation)
และกลยุทธ์การมุ่งตลาดเฉพาะ (niche market) (กษิตติ์ ใจผาวัง, 2565: 1091-1106)
และมีกลยุทธ์อื่น ๆ ได้แก่ กลยุทธ์การดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมที่มีการวางแผน การค้นหา
ปัญหาและความต้องการ การกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์และแนวทางดำเนินงาน กลยุทธ์
การพัฒนาระบบเครือข่าย ที่ดำเนินงานร่วมกันระหว่างกลุ่มกับบุคคลภายนอก กลยุทธ์การ

ใช้องค์ความรู้พัฒนาผลิตภัณฑ์ กลยุทธ์การใช้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นแนวคิดการพัฒนา และกลยุทธ์พัฒนาผลิตภัณฑ์ตามความต้องการของตลาด เพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรม รสนิยมและวิถีการดำเนินชีวิตของกลุ่มผู้ซื้อ (มัลลิกา คงแก้ว และคณะ, 2558: 41-58)

3.3 แนวคิดและทฤษฎีการวิเคราะห์ SWOTS analysis, TOWS Matrix และ BCG Matrix

SWOT analysis เป็นเครื่องมือการวิเคราะห์สถานการณ์ทางธุรกิจ ด้วยการกำหนดจุดแข็ง (Strengths: S) จุดอ่อน (Weaknesses: W) จากสิ่งแวดล้อมภายใน การระบุโอกาส (Opportunities: O) และข้อจำกัด (Threats: T) จากสิ่งแวดล้อมภายนอก และผลกระทบจากปัจจัยต่อการทำงาน ส่วน TOWS Matrix เป็นเครื่องมือทางธุรกิจที่เน้นวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก ช่วยให้เห็นข้อมูลด้านปัจจัยที่มีผลกระทบโดยตรงจากสภาพแวดล้อมภายนอก (โอกาสและภัยคุกคาม) และจากสภาพแวดล้อมภายใน (จุดแข็งและจุดอ่อน) มี 2 ขั้นตอนคือ ขั้นที่ 1 การระบุจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัดที่ละเอียดในทุกแง่มุม และขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจุดแข็งกับโอกาส จุดแข็งกับข้อจำกัด จุดอ่อนกับโอกาส และจุดอ่อนกับข้อจำกัด ซึ่งผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ข้อมูลแต่ละคู่ จะทำให้เกิดกลยุทธ์ 4 ประเภท ได้แก่ กลยุทธ์เชิงรุก (SO strategy) พิจารณาจุดแข็งและโอกาสร่วมกัน กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST strategy) พิจารณาจากจุดแข็งและข้อจำกัดร่วมกัน กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO strategy) พิจารณาจุดอ่อนและโอกาสร่วมกัน และกลยุทธ์เชิงรับ (WT strategy) พิจารณาจุดอ่อนและข้อจำกัดร่วมกัน (อัญชราภรณ์ เลาหรั่งพิสิฐ และไชยนันท์ ปัญญาศิริ, 2566: 69-83) ส่วน BCG Matrix นั้นเป็นการวิเคราะห์ศักยภาพผลิตภัณฑ์ว่ามีความสามารถในการแข่งขันอยู่ระดับใด โดย BCG Model ประกอบด้วย 4 ช่อง ได้แก่ star, cash cow, question marks และ dog เกิดขึ้นจากการเปรียบเทียบระหว่างอัตราการเติบโตของตลาด (market growth) ที่กำลังแข่งขันโดยรวมกับส่วนแบ่งตลาด (Market share) ของผลิตภัณฑ์ แล้วนำมากำหนดกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับธุรกิจ การจัดลำดับความสำคัญก่อนและหลังด้วยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อสร้างมูลค่าสูงสุดให้กับธุรกิจ (นฤมลวรรณ สุขไมตรี และเยวานาถ บางศรี, 2566: 167-179)

สำหรับแนวคิด และทฤษฎี ที่ได้มีการกล่าวถึงในข้างต้น ผู้วิจัยได้นำมา เป็นกรอบแนวคิดการวิจัย เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มที่ดัดแปลงจากเสื่อกก บ้านห้วยตาด ตำบลนาดอกคำ อำเภอนาดัง จังหวัดเลย

4. วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การศึกษครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในการศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

4.1 กลุ่มประชากรเป้าหมาย ประกอบด้วย กลุ่มผู้ปฏิบัติ จำนวน 8 ราย กลุ่มผู้รู้ จำนวน 5 ราย กลุ่มผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 3 ราย รวมทั้งสิ้น 16 ราย ได้มาโดยวิธีการเจาะจง มีเกณฑ์การคัดเลือกดังนี้ 1) เป็นผู้ผลิต ผู้มีความรู้ และผู้ปฏิบัติการผลิตภัณฑ์ชุมชน 2) มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน และสามารถให้ข้อเสนอแนะ เพื่อการพัฒนาได้

4.2 เครื่องมือวิจัย มีดังนี้ 1) แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง มีประเด็นหลักดังนี้ ความเป็นมาของกลุ่ม จำนวนสมาชิก การบริหารจัดการกลุ่ม ปัญหาและอุปสรรค และ แนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 2) การสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยมีประเด็นหลัก ดังนี้ ความเป็นมาของกลุ่ม เจาะใจและปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินการของกลุ่ม และศักยภาพ ของกลุ่มด้านการบริหารจัดการ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านผลิตภัณฑ์ และ ด้านการตลาด 3) การประชุมวิเคราะห์ SWOT Analysis วิเคราะห์ TOWS Matrix วิเคราะห์ BCG Matrix และการหาแนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยใช้แบบบันทึก ข้อมูล เพื่อเก็บข้อมูลการปฏิบัติการ 4) การประชุมคืนข้อมูล 5) การประชุมประเมินผล การทดลองใช้แนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่ม มี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านการตลาด

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยลงพื้นที่บ้านห้วยตาด เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ใช้ระยะเวลาเก็บรวบรวมข้อมูล 9 เดือน คือระหว่างเดือนกันยายน พ.ศ. 2565 ถึงเดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2566 ก่อนลงพื้นที่ได้ทำการประสานกับประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และ กลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ เพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมอบหนังสือเชิญให้ตามวันเวลาที่ผู้วิจัย ได้นัดหมายในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการประชุม มีรายละเอียดดังนี้

การลงพื้นที่สัมภาษณ์สมาชิกกลุ่ม 1 ครั้ง มีผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 8 ราย ส่วนการสนทนากลุ่มนั้น ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน 2 ครั้ง ครั้งที่ 1 มีตัวแทนสมาชิกกลุ่มเป็นผู้เข้าร่วม จำนวน 5 ราย และครั้งที่ 2 มีตัวแทนวัฒนธรรมจังหวัดเลย นักวิชาการ ออกแบบ พัฒนาการ และตัวแทนสมาชิกกลุ่ม จำนวน 5 ราย สำหรับการประชุม ผู้วิจัยดำเนินการจัดประชุมจำนวน 3 ครั้ง ครั้งที่ 1 การประชุมประเด็นการวิเคราะห์ SWOT Analysis การวิเคราะห์ TOWS Matrix วิเคราะห์ BCG Matrix มีผู้เข้าร่วมจำนวน 9 ราย ได้แก่ ตัวแทนสมาชิกกลุ่ม พัฒนาการ นักวิชาการออกแบบ ครั้งที่ 2 การประชุมคืนข้อมูล ผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis การวิเคราะห์ TOWS Matrix วิเคราะห์ BCG Matrix มีตัวแทนสมาชิกกลุ่ม และพัฒนาการ จำนวน 10 ราย เข้าร่วมรับฟังและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ครั้งที่ 3 การประชุมประเมินผลการทดลองใช้แนวทางการพัฒนาศักยภาพด้วยกลยุทธ์ การพัฒนาศักยภาพแบบมีส่วนร่วม มีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 12 ราย ดังนั้น สมาชิกกลุ่ม วัฒนธรรมจังหวัดเลย นักวิชาการออกแบบ พัฒนาการ สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเลย และตัวแทนผู้ประกอบการ

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมมาจัดระเบียบข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากนั้นได้สร้างตารางวิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ด้วยการอ่านข้อมูล จากนั้นจึงลงรหัสเพื่อจำแนกข้อความและเนื้อหาที่มีความสัมพันธ์กัน จากนั้นจึงทำการสังเคราะห์ข้อมูล และนำข้อมูลมาเขียนรายงานผลการวิจัยลักษณะการพรรณนาเชิงวิเคราะห์

5. ผลการวิจัย (Research Results)

5.1 บริบทกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมจากเลือกบ้านห้วยตาด

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจากเลือกบ้านห้วยนาดอกคำ ตำบลนาดอกคำ อำเภอนาดัว จังหวัดเลย เริ่มจากการรวมตัวของกลุ่มคนที่มีอายุและมีทักษะในการทอเสื่อและสานกก โดยได้เริ่มก่อตั้งและจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนในปี พ.ศ. 2541 ทั้งนี้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตของกลุ่มจะเป็นเสื่อทอ หรือเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ทำมาจากเสื่อกก ปัจจุบันกลุ่มได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลายมากขึ้น เช่น กระเป๋า กล่องกระดาษชำระ เสื่อทอ ที่รองจาน ที่รองแก้ว อย่างไรก็ตามก็ดีจากการนำผลิตภัณฑ์ออกจำหน่ายทั้งในและ

นอกพื้นที่ที่มีค่าใช้จ่ายมากไม่สอดคล้องรายรับจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ราคาไม่สูงมากนัก ต่อมาในช่วงการระบาดของไวรัสโคโรนา 19 (COVID-19) กลุ่มผู้บริโภคที่เป็นกลุ่มผู้ซื้อน้อยลง ทำให้จำนวนผู้ผลิตลดลงตามไปด้วย ปัจจุบันกลุ่มจึงเหลือสมาชิกที่ทำการผลิตอย่างต่อเนื่องจำนวน 4 คน

จากการดำเนินการวิเคราะห์ SWOT Analysis พบว่า กลุ่มมีจุดแข็ง (S: Strengths) คือการบริหารจัดการแบบเครือญาติ ที่เอื้ออาทรและไว้นื้อเชื่อใจกัน ได้ส่งผลให้สมาชิกกลุ่มร่วมมือร่วมใจกันดำเนินกิจการไปได้เป็นอย่างดี ส่วนความโดดเด่นของกลุ่มคือมีผลิตภัณฑ์หลายรูปแบบและผลิตได้เร็ว ในรอบ 4 ปีที่ผ่านมา กลุ่มมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของภาครัฐและเอกชน จึงมีโครงการเข้ามาขับเคลื่อนและพัฒนา และกลุ่มได้สร้างตราผลิตภัณฑ์ชื่อ “ผายา” ด้านราคาผลิตภัณฑ์นั้น อยู่ในระดับปานกลางที่กลุ่มผู้ซื้อสามารถตัดสินใจซื้อได้ง่าย ส่วนจุดอ่อน (W: Weaknesses) พบว่า กลุ่มขาดกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มที่ดี ขาดความรู้ในการแก้ปัญหาเชิงระบบผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้ในรอบ 5 ปีที่ผ่านมาสมาชิกเริ่มหยุดการทอเสื่อลง เนื่องจากไม่เชื่อมั่นว่าผลิตภัณฑ์จะขายได้และสร้างรายได้เหมือนเดิม รวมทั้งไม่มีการระดมทุนสำหรับการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์เพื่อนำมาใช้แปรรูปผลิตภัณฑ์ และกลุ่มไม่ได้มีการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่สะดวกไว้ออจำหน่ายหรือการจัดแสดง แต่จะมีการแปรรูปผลิตภัณฑ์ก็ต่อเมื่อมีผู้ซื้อสั่งเข้ามาเท่านั้น โอกาส (O: Opportunities) พบว่า กลุ่มมีโอกาสดจากการที่ประเทศมีนโยบายขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก มีเป้าหมายหลักคือการสร้างความเข้มแข็งให้ผลิตภัณฑ์ชุมชนก้าวไปสู่การเป็นผลิตภัณฑ์ OTOP ที่มีคุณภาพและสินค้าทางวัฒนธรรม (CPOT) ที่มีคุณค่า และยังมีโอกาสจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเลยและสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ที่ลงพื้นที่มาพัฒนาผลิตภัณฑ์ ด้วยกิจกรรมการวิจัยและการบริการวิชาการอย่างต่อเนื่อง ส่วนอุปสรรค (T: Threats) พบว่า การดำเนินการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมจากเสื่อกกบ้านห้วยตาด ในรอบ 3 ปีที่ผ่านมาขึ้นอยู่กับภาวะระมัดระวังตัวกับการผลิตผลิตภัณฑ์ออกมาจำหน่าย เนื่องจากสถานการณ์โรคติดต่อไวรัสโคโรนา 19 (COVID-19) และสภาพเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศที่ไม่แน่นอน ทำให้ผู้ซื้อใช้เวลาตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์มากขึ้น ซื้อในปริมาณน้อยลง หรือไม่ซื้อเลย จึงส่งผลการผลิตและการออกนอกพื้นที่ไปจำหน่าย ส่วนผลิตภัณฑ์บางชิ้นมีปัญหาเชื้อรา เนื่องจากความชื้นในพื้นที่สูง ดังนั้นกลุ่มจึงไม่แปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อการเก็บไว้ออจำหน่าย

จากผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis หรือการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ TOWS Matrix มีข้อค้นพบว่าในส่วนของกลุ่มธุรกิจ (SO) พบว่า สมาชิกกลุ่มมีความร่วมมือร่วมกันดำเนินการ (S1) ที่สำคัญคือการทอและการสานที่รวดเร็ว (S2) ส่งผลทำให้กลุ่มมีชื่อเสียงในระดับจังหวัดเลย (S3) และที่สำคัญราคาผลิตภัณฑ์ปานกลาง (S4) ซึ่งความได้เปรียบของกลุ่มคือ มีหน่วยงานภาครัฐและสถาบันการศึกษาเข้ามาหนุนเสริมศักยภาพกลุ่มอย่างต่อเนื่อง (O1) สำหรับกลยุทธ์เชิงการแก้ไข (WO) พบว่า จากการที่กลุ่มขาดความรู้และความเข้าใจในการแก้ปัญหาเชื้อราและความขึ้นบนผลิตภัณฑ์ (W1) และกลุ่มขาดความเชื่อมั่นในการนำผลผลิตออกมาจำหน่าย (W2) และไม่ได้แปรรูปผลิตภัณฑ์ไว้อรจำหน่าย (W3) ซึ่งมีภาครัฐและเอกชนพร้อมที่จะลงพื้นที่ไปส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพและคุณภาพผลิตภัณฑ์ให้ดีขึ้น (O1) ส่วนกลยุทธ์เชิงการป้องกัน (ST) พบว่า ข้อได้เปรียบจากการที่ภาครัฐและเอกชนลงพื้นที่ไปจัดกิจกรรมการพัฒนาทุกมิติ จากจุดแข็งของกลุ่ม เช่น ความร่วมมือร่วมใจ ความรวดเร็วในการทำงาน การมีชื่อเสียง และผลิตภัณฑ์มีราคาไม่สูงมาก (S1-4) ซึ่งแม้ว่าจะเกิดสถานการณ์โรคติดต่อและสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจ (T1-2) แต่กลุ่มก็สามารถดำรงอยู่ได้ ส่วนกลยุทธ์เชิงรับ (WT) พบว่า กลุ่มมีปัญหาผลิตภัณฑ์ การขาดความเชื่อมั่น และการไม่ได้แปรรูปผลิตภัณฑ์ไว้อรจำหน่าย (W1-3) ซึ่งกลุ่มประสบปัญหาเกี่ยวกับสถานการณ์โรคติดต่อด้วย (T1) และสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้ซื้อ (T2) ซึ่งผลการวิเคราะห์ดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้กลยุทธ์เชิงรุก (SO) มาดำเนินการสร้างกลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพแบบมีส่วนร่วม โดยมีกิจกรรมการพัฒนาทักษะ การคิดสร้างสรรค์ การออกแบบด้วยการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้รูปแบบมีลักษณะร่วมสมัย คุณภาพวัสดุและการย้อมสี

ส่วนวิเคราะห์ SWOT Analysis และ BCG Matrix ผลลัพธ์ พบว่า มีจุดแข็ง (S: Strengths) ของกลุ่มคือการมีรูปแบบของผลิตภัณฑ์จากการทอเสื่อและการแปรรูปที่หลากหลาย และได้สร้างทางเลือกให้กับผู้ซื้อด้วยการแปรรูปผลิตภัณฑ์หลายรูปแบบ และมีการใช้วัสดุสมัยใหม่เข้ามาผสมผสานจนได้รูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ เช่น ไม้ พลาสติก และผ้าฝ้ายทอมือเพื่อให้โดดเด่น ส่วนที่สร้างอัตลักษณ์ให้กับกลุ่มคือการใช้กกที่ปลูกและดูแลเป็นอย่างดี ทั้งนี้เพื่อการตอบโจทยการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม ส่วนจุดอ่อน (W: Weaknesses) ของผลิตภัณฑ์คือ รูปแบบการทอเสื่อและรูปแบบของผลิตภัณฑ์ยังขาดความโดดเด่นและแปลกใหม่ ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตอยู่ยังมีความคล้ายกับ

ผลิตภัณฑ์ประเภทเดียวกันในตลาดออนไลน์ รูปแบบของลายที่เลือกนำมาใช้ในการทอเสื้อ และการสานยังไม่มีหลากหลาย และลายที่มีอยู่นั้นไม่โดดเด่นในสายตาของกลุ่มผู้ซื้อ ส่วนวัสดุ เช่น ต้นกก ยังขาดการเลือกสรรและพิจารณาคุณภาพทำให้เส้นกกมีขนาดและสี ไม่สม่ำเสมอกัน ระดับการสานและการทอไม่แน่น เกิดเชื้อราในผลิตภัณฑ์ ขาดความละเอียด และประณีต กระบวนการทำงานขาดระบบ และขั้นตอนการผลิตยังไม่สมบูรณ์ ดังนั้น กลุ่มจึงมีโอกา (O: Opportunities) ที่จะพัฒนาศักยภาพทุกมิติของตนเองจากการที่มีสถาบันการศึกษาและภาครัฐลงพื้นที่ไปจัดกิจกรรมส่งเสริมศักยภาพกลุ่มอย่างต่อเนื่อง สำหรับอุปสรรค (T: Threats) ที่ส่งผลกระทบกับการดำเนินการของกลุ่มในทุกมิติคือ สถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่ผู้ซื้อมีการตัดสินใจซื้อที่ยากขึ้น สำหรับการวิเคราะห์ BCG Matrix มีผลการวิเคราะห์ พบว่า ผลิตภัณฑ์มีคุณลักษณะอยู่ที่ Question Mark คือ ผลิตภัณฑ์จากเลือกมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วในพื้นที่ มีส่วนแบ่งการตลาดในพื้นที่ จังหวัดเลยน้อย ซึ่งผลิตภัณฑ์รูปแบบ เทคนิคและสีที่นำมาพัฒนาให้มีความทันสมัยและผสมผสานกับอัตลักษณ์ทางภูมิปัญญาท้องถิ่นได้

สำหรับศักยภาพกลุ่มโดยภาพรวมจากการระดมความคิดของสมาชิก พบว่า อยู่ในสภาพที่ไม่ได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยด้านบริหารจัดการของกลุ่มนั้น มีการกำหนดประธานและบทบาทของสมาชิกแต่ละฝ่าย แต่ประธานเป็นผู้รับผิดชอบทั้งการเข้าร่วมประชุมกับภาครัฐ และการนำผลิตภัณฑ์ออกจำหน่ายนอกพื้นที่เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ส่วนด้านงบประมาณของกลุ่ม พบว่า ยังไม่มีงบประมาณของกลุ่มและยังไม่มี การพูดคุยเกี่ยวกับงบประมาณที่เป็นกองทุนของกลุ่ม ส่วนด้านผลิตภัณฑ์ พบว่าสมาชิกมีการทอเสื้อ และแปรรูปผลิตภัณฑ์ โดยยังไม่มี การกำหนดแนวคิดและแนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ชัดเจนสอดคล้องกับกลุ่มผู้ซื้อ ผลิตภัณฑ์จึงจำหน่ายได้น้อย เช่นเดียวกับด้านการตลาด พบว่า กลุ่มยังไม่มี การดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจและขาดทักษะการขายผ่านช่องทางสมัยใหม่ จึงจำหน่ายเฉพาะงานที่ภาครัฐจัดขึ้น ส่วนแนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มนั้น ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis, TOWS Matrix และ BCG Matrix มากำหนดกลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแบบมีส่วนร่วม 5 ด้านคือ ด้านการบริหารจัดการ ใช้วิธีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาด้านการบริหารจัดการ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ การจัดกิจกรรมระดมความคิดเห็นเพื่อวางแผนการดำเนินการ การจัดทำกลยุทธ์และกำหนดกิจกรรมการ

พัฒนา และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับกลุ่มวิชาชีพชุมชนอื่น ๆ ด้านบุคลากร ใช้กลวิธีการจัดกิจกรรมอบรมพัฒนาศักยภาพบุคลากรและศักยภาพผลิตภัณฑ์ การจัดกิจกรรมอบรมและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ สีสัน กระบวนการ เทคนิคการย้อมสีและการทอเพื่อสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ซื้อและกระแสแฟชั่น การอบรมเชิงปฏิบัติการจัดทำบัญชีที่แสดงรายละเอียดรายรับรายจ่ายที่ชัดเจน ด้านงบประมาณ ใช้กลวิธีจัดกิจกรรมระดมความคิดเห็นและแสวงหาแหล่งทุนและงบประมาณจากสมาชิกและภาครัฐ ด้านผลิตภัณฑ์ ใช้กลวิธีจัดกิจกรรมระดมความคิดแสวงหาที่ปรึกษาให้คำแนะนำการผลิต การย้อมสี การแก้ปัญหาเชื้อรา การแปรรูปผลิตภัณฑ์ จัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ และจัดกิจกรรมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือพัฒนาผลิตภัณฑ์กับภาครัฐและเอกชน ส่วนด้านการตลาด ใช้กลวิธีจัดกิจกรรมการประสานงานกับภาครัฐเพื่อสนับสนุนการออกพื้นที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ในจังหวัดและนอกจังหวัด จัดกิจกรรมอบรมการขายและการตลาดออนไลน์ มีการจัดทำระบบหน้าร้าน ดังนั้น กลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพกลุ่มแบบมีส่วนร่วมจึงมีวิธีใช้กิจกรรมที่หลากหลายคือ กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพกลุ่ม กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกและผู้เชี่ยวชาญ และกิจกรรมการรับคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ

5.2 ผลการทดลองใช้แนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิชาชีพชุมชน พบว่า

กลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิชาชีพชุมชนแบบมีส่วนร่วม โดยภาพรวมกลุ่มได้มีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจและทักษะที่เกิดจากการขับเคลื่อนกลุ่มแบบก้าวหน้า สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานให้เป็นระบบ โดยผู้วิจัยใช้กิจกรรมการประชุมสะท้อนและสรุปผลที่ได้ดำเนินการร่วมกันเกี่ยวกับสภาพและแนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มในด้าน การบริหารจัดการ พบว่า กลุ่มเข้าใจถึงระบบงาน ระบบคนและระบบงบประมาณที่ชัดเจน ส่วนด้านบุคลากร พบว่า สมาชิกกลุ่มเข้าใจถึงบทบาทของตนเองที่จะพัฒนาศักยภาพและผลิตภัณฑ์ ด้านงบประมาณ พบว่า กลุ่มมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงบประมาณในการดำเนินงาน และมองเห็นโอกาสด้วยการระดมทุน และการแสวงหาแหล่งทุนมาดำเนินการ สำหรับด้านผลิตภัณฑ์นั้น กลุ่มมีข้อมูลความต้องการของกลุ่มผู้ซื้อชัดเจน ได้แก่ รูปแบบของผลิตภัณฑ์ รสนิยม ความทันสมัยและความคิดสร้างสรรค์ที่ต้องใช้เอกลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาร่วมออกแบบ ส่วนด้านการตลาด พบว่า

สมาชิกกลุ่มมีทักษะการวิเคราะห์การเข้าถึงผลิตภัณฑ์ของผู้ซื้อ การประชาสัมพันธ์และการจำหน่ายมากขึ้น

สำหรับผลการพัฒนาศักยภาพกลุ่มเป็นรายด้านมีรายละเอียดดังนี้ ด้านการบริหารจัดการ พบว่า กลุ่มมีการพัฒนาการบริหารจัดการบุคคล โดยมีการกำหนดแนวปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่กลุ่มกำหนด มีการทบทวนบทบาทเดิมที่เคยมีการร่วมกันกำหนดไว้และยังร่วมกันกำหนดกลยุทธ์ผลิตภัณฑ์ เพื่อให้กลุ่มมีกลวิธีที่ดีสำหรับการปรับปรุงผลิตภัณฑ์อย่างมีเป้าหมายและมีแนวทางการทำงานของตนเอง เช่น การกำหนดแนวคิด (Conceptual) เพื่อการออกแบบ ส่วนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือจำหน่ายผลิตภัณฑ์สานและทอจากเสื่อกกนั้น กลุ่มได้ประสานงานไปยังกลุ่มการจัดการท่องเที่ยวภูหลวง และศูนย์ OTOP จังหวัดเลยเพื่อฝากวางจำหน่ายและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์มากขึ้นด้วย ในส่วนด้านบุคลากร พบว่า กลุ่มได้พัฒนาศักยภาพตนเองด้วยการอบรมเชิงปฏิบัติการและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากคณะผู้วิจัยและภาครัฐในจังหวัดเลย เช่น การตลาด การประชาสัมพันธ์ การถ่ายภาพผลิตภัณฑ์ และการออกแบบผลิตภัณฑ์ ส่งผลทำให้กลุ่มมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความคิดสร้างสรรค์ การค้นหาข้อมูล การวางแผนออกแบบและแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่ดี แปลกใหม่และแตกต่างจากผู้ประกอบการอื่น เช่น การกำหนดรูปทรง วิธีการสาน และสีผลิตภัณฑ์ใหม่ นอกจากนี้ยังได้พัฒนาศักยภาพด้านการนำเสนอผลงาน การออกแบบได้อย่างเข้าใจ และการจำหน่ายบนโลกออนไลน์ ได้ทำระบบบัญชีแบบง่ายด้วยการแสดงช่องรายการรับรายจ่าย และใช้แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์บนฐานคิดจากความเข้าใจพฤติกรรมการซื้อขาย รสนิยมและกระแสแฟชั่นด้วย จากการดำเนินการพัฒนาได้ทำให้กลุ่มกำหนดกลุ่มผู้ซื้อหลักที่ชัดเจนคือ ผู้ที่ทำงานในหน่วยงานราชการและผู้สนใจงานหัตถกรรมทั่วไป อย่างไรก็ตามสมาชิกบางส่วนได้พัฒนาทักษะการสื่อสารและการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ได้เป็นอย่างดี สำหรับด้านงบประมาณ พบว่า กลุ่มยังไม่ได้ดำเนินการ เนื่องจากสภาพของสมาชิกและสถานการณ์ทางสังคม ส่วนผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้พบว่า สมาชิกยังไม่ได้แสวงหางบประมาณมาสนับสนุนการดำเนินการกลุ่ม เนื่องจากขาดความเข้าใจถึงระบบงบประมาณ และกลุ่มยังไม่ได้หักเปอร์เซ็นต์การขายผลิตภัณฑ์เข้ากลุ่ม เนื่องจากสถานการณ์ไวรัสโคโรนา 19 (COVID-19) ทำให้สมาชิกกลุ่มหยุดการผลิตงาน และหยุดออกนอกพื้นที่จำหน่าย ทำให้กลุ่มไม่มีรายได้ สำหรับด้านที่กลุ่มได้พัฒนาอยู่ในระดับมากคือ ด้านผลิตภัณฑ์ พบว่า กลุ่มได้พัฒนาและขับเคลื่อนด้วยการประสาน

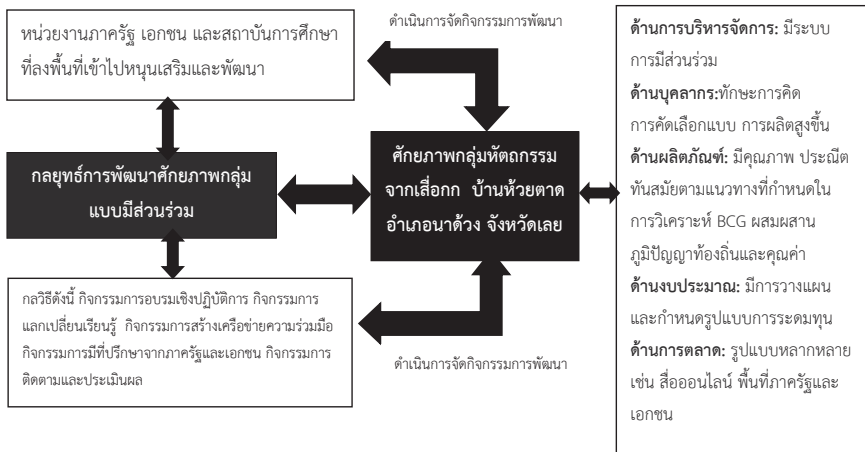
ผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญด้านการออกแบบจากภาครัฐและเอกชนให้คำแนะนำเทคนิควิธีการ เช่น การย้อมเส้นกก การสาน การทอให้มีลายและรูปแบบที่แตกต่างไปจากเดิม มีการตรวจสอบคุณภาพมากขึ้น นอกจากนี้กลุ่มได้ระดมความคิดร่วมกับนักวิชาการ เพื่อหาแนวทางการคัดเลือกเส้นกก การย้อมสีก่อนลงมือสานและทอ สำหรับผลการพัฒนานั้นได้ทำให้กลุ่มมีรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ หลายลักษณะตามความต้องการของผู้ซื้อ มีความทันสมัยที่ใช้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมออกแบบผลิตภัณฑ์ เพื่อสร้างคุณค่าทางวัฒนธรรม สำหรับด้านการตลาด พบว่า กลุ่มได้ประสานความร่วมมือกับภาครัฐและเครือข่ายร่วมนำผลิตภัณฑ์จำหน่ายบนสื่อออนไลน์ เพื่อสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ให้กว้างขวาง นอกจากนี้ยังได้พัฒนาทักษะการเขียนข้อมูลส่งเสริมการขาย การออกแบบตราผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ทันสมัย พร้อมกันวางระบบการหีบห่อเพื่อส่งไปยังผู้ซื้อให้อยู่ในสภาพที่ดีและปลอดภัย ผลการดำเนินการพบว่า ผู้ซื้อมีความพึงพอใจในรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่และการบริการ โดยมีการสั่งซื้ออย่างต่อเนื่อง

6. สรุปและอภิปรายผล (Conclusion and Discussion)

6.1 สรุป (Conclusion)

การวิจัยเพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมจากเสื่อกกบ้านห้วยตาดพบว่า แบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือส่วนต้นทาง ใช้กระบวนการสะท้อนและระดมความคิดเห็นจากสมาชิกกลุ่มและผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับบริบทของกลุ่มทุกมิติ การวิเคราะห์ปัจจัย และแนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่ม ส่วนกลางทาง ด้วยการระดมความคิดเห็นสร้างกลยุทธ์และกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สำหรับปลายทาง คือการประเมินผลการทดลองใช้แนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้วยกลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพกลุ่มแบบมีส่วนร่วมมีกลวิธีการพัฒนาด้วยกิจกรรมดังนี้ การอบรมเชิงปฏิบัติการ การระดมความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ การแสวงหาที่ปรึกษาจากภาครัฐและเอกชน การติดตามและประเมินผล ส่วนผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมีโอกาสที่จะเติบโตอย่างรวดเร็ว สามารถพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ไปสู่รูปแบบทันสมัย แตกต่างที่ผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วย ผลการทดลองใช้แนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มด้วยกลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพกลุ่มแบบมีส่วนร่วมมีกลวิธีการ

พัฒนาด้วยกิจกรรม พบว่า กลุ่มมีการพัฒนาศักยภาพด้วยกลยุทธ์การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ทำให้กลุ่มเปลี่ยนแปลง 4 ด้านคือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านบุคลากร ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านการตลาด ส่วนด้านที่ไม่ได้ดำเนินการ มี 1 ด้านคือ ด้านงบประมาณ (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 แสดงแนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
ด้วยกลยุทธ์การพัฒนา ศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแบบมีส่วนร่วม

6.2 อภิปรายผล (Discussion)

6.2.1 จากการศึกษาในส่วนของบริษัทกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมจากเสื่อกกบ้านห้วยตาด ตำบลนาดอกคำ อำเภอนาดัว จังหวัดเลย พบว่า กลุ่มมีการผลิตงานเสื่อกกและการแปรรูปผลิตภัณฑ์มากกว่า 60 ปี มีการสืบทอดต่อกันมาจากบรรพบุรุษ มีการทดลองปฏิบัติการพัฒนาแบบลองผิดลองถูกด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ส่วนกระบวนการผลิตเสื่อกกนั้นประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การปลูกกก การเตรียมเส้นกก การย้อมสี และการทอเสื่อกก ที่ผ่านมากลุ่มได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐ สถาบันการศึกษา ทั้งภายในและภายนอกจังหวัดอย่างต่อเนื่อง เช่น พัฒนาชุมชนอำเภอ และ จังหวัดเลย ได้มีโครงการและกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพบุคลากรและผลิตภัณฑ์ลงพื้นที่ทุกปี นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 เป็นต้นมา ได้มีการยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนให้เป็น

ไปตามทิศทางและนโยบายการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง สำหรับระยะแรกนั้น ภาครัฐได้เข้าไปส่งเสริมด้านความรู้ทั่วไปผลิตภัณฑ์ชุมชนสร้างสรรค์ และการให้แนวทางการทำงานระหว่างภาครัฐและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนร่วมกัน โดยเน้นการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของทุกคน นับตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ ส่งผลให้กลุ่มประสบความสำเร็จในการดำเนินการ ในส่วนของความคิดและการออกแบบรูปแบบผลิตภัณฑ์นั้น กลุ่มถูกยกระดับกระบวนการ จากเดิมที่จำหน่ายเฉพาะในชุมชน ได้พัฒนาไปสู่การจำหน่ายในตลาดและกลุ่มเป้าหมายที่สูงขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของเบญจพร ประจาง และธนวัฒน์ กันภัย (2561: 182) ที่พบว่า การประชุมเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากสมาชิกกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ ทั้งด้านบริหารจัดการ และด้านผลิตภัณฑ์ ซึ่งจะทำให้ได้ประเด็นการพัฒนาศักยภาพกลุ่มและผลิตภัณฑ์ให้ตรงตามต้องการของผู้ซื้อได้ ส่วนการบริหารงานกลุ่มที่ได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบ และชัดเจน ตั้งแต่ต้นทางไปจนถึงปลายทาง ก็ย่อมทำให้กลุ่มสามารถพัฒนาศักยภาพตนเอง และการดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ดีผลิตภัณฑ์การทอเสื้อกรูแบบดั้งเดิมที่ไม่ทันสมัยนั้น ย่อมทำให้กลุ่มผู้ซื้อมีการซื้อน้อยลง ดังนั้นการพัฒนารูปแบบและกระบวนการคิดสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ ด้วยวิธีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันของสมาชิกและนักออกแบบก็สามารถช่วยให้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ได้เป็นอย่างดี ส่วนปัญหาของกลุ่มนั้น คือการผลิตที่ยังไม่เป็นมาตรฐาน และคุณภาพของวัสดุที่นำมาใช้ในการผลิต ถ้าสมาชิกกลุ่มได้ทำการคัดเลือกอย่างละเอียด มีความสม่ำเสมอ มีการทอและสานอย่างประณีต จนทำให้ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ เช่นเดียวกับการร่วมกันสะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการของกลุ่ม พบว่า ผลิตภัณฑ์ไม่มีการพัฒนารูปแบบใหม่ ผู้ซื้อจึงเปลี่ยนไปซื้อผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการอื่น ๆ ที่มีรูปแบบหลากหลายกว่า ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นมานั้นเป็นผลมาจากรูปแบบผลิตภัณฑ์เดิม รูปทรง สี สันไม่สวยงาม ขาดการสร้างเรื่องราวและภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ ภาครัฐไม่มีกิจกรรมกระตุ้นให้เกิดการซื้อและขาดการให้คำชี้แนะแนวทางการพัฒนางานออกแบบที่มีการประยุกต์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับตลาดและผู้ซื้อจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งสอดคล้องกับเบญจพร ประจาง และธนวัฒน์ กันภัย (2561: 178-179) ที่พบว่า ปัญหากลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มาจากการผลิตที่ไม่ได้มาตรฐาน ไม่มีการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ มีคู่แข่งจำหน่ายราคาต่ำกว่า กลุ่มขาดความรู้การประชาสัมพันธ์และ

การตลาดที่เข้าถึงผู้ใช้ได้อย่างแท้จริง ทำให้ผลิตภัณฑ์ไม่สามารถก้าวไปสู่ตลาดที่กว้างขวางได้ ภาครัฐจึงต้องเข้าไปพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายตามกระแสแฟชั่นของโลกด้วยการพัฒนาศักยภาพการออกแบบและจัดหาผู้เชี่ยวชาญลงพื้นที่ให้แนวทางและติดตามการพัฒนาการออกแบบผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นภาครัฐและเอกชนในฐานะที่มีงบประมาณจะต้องช่วยจัดกิจกรรมส่งเสริมการผลิตให้ทันสมัย เพื่อนำไปประชาสัมพันธ์และจำหน่ายในตลาดต่างประเทศ โดยต้องสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐเพื่อให้การพัฒนาเป็นไปตามความต้องการที่แท้จริงและบรรลุผล ส่วนการพัฒนาศักยภาพผู้นำกลุ่มให้มีทักษะ มีความรอบรู้จะช่วยให้กลุ่มขับเคลื่อนต่อไปได้อย่างยั่งยืน จึงต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เช่นเดียวกับการที่กลุ่มผู้ผลิตต้องมีการพัฒนาทักษะการรับรู้ด้านความงามและด้านรสนิยมด้วย

6.2.2 แนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมจากเสื่อกกบ้านห้วยตาด ตำบลนาดอกคำ อำเภอนาดัว จังหวัดเลย พบว่า กลุ่มมีการพัฒนาและขับเคลื่อนด้วยกลยุทธ์การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม โดยมีกลวิธีที่นำไปจัดกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพประกอบไปด้วย กิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพ อย่างไรก็ตามการดำเนินการพัฒนาและขับเคลื่อนได้ทำให้กลุ่มเปลี่ยนแปลงวิธีคิดและวิธีทำงานไปในทิศทางที่มีคุณภาพขึ้น โดยเฉพาะด้านการบริหารจัดการ ด้านบุคลากร และด้านผลิตภัณฑ์ที่ได้มีการพัฒนาความคิด รูปแบบผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดเชิงทฤษฎีและการปฏิบัติการที่ได้ดำเนินการพัฒนาไป โดยได้ทดลองแปรรูปผลิตภัณฑ์ซ้ำ ๆ จนเกิดทักษะความชำนาญขึ้น สำหรับทุกกระบวนการและกิจกรรมการพัฒนาจะเน้นการมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการแสดงความคิดเห็นในมิติต่าง ๆ เพื่อให้สมาชิกกลุ่มเรียนรู้และรับรู้ถึงเป้าหมายของกลุ่มที่ต้องพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ก้าวไปสู่ความทันสมัยด้วยการเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแนวทางของ BCG ที่มุ่งเน้นผลิตภัณฑ์เติบโตเร็วและมีคู่แข่งน้อย สอดคล้องกับสิริลักษณ์ พิชัยณรงค์ และคณะ (2559: 170-185) พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่สามารถดำรงอยู่ได้ยั่งยืนนั้น สมาชิกกลุ่มทุกคนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เช่น ร่วมกำหนดปรัชญา ยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์การดำเนินการของกลุ่ม การร่วมมือปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิก การร่วมกันวิเคราะห์ศักยภาพกลุ่ม การร่วมหาแนวทางการขับเคลื่อนและพัฒนากลุ่มด้วยตนเองโดยไม่ต้องพึ่งพาภาครัฐ โดยเฉพาะการเข้าใจถึงบทบาทผู้นำกลุ่มนั้นจะต้องมี

วิสัยทัศน์พัฒนาศักยภาพกลุ่มให้ก้าวไปสู่ความสำเร็จด้วยการพัฒนางาน การพัฒนาตนเอง และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องได้

ส่วนประเด็นแนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มรายด้าน มีรายละเอียดที่นำมาอภิปรายผลดังนี้ ด้านการบริหารจัดการ ถือว่าเป็นกระบวนการพัฒนาระบบงาน เงิน และคนที่มีความสำคัญ สำหรับแนวทางที่นำมาใช้ในการพัฒนาศักยภาพคือ การประชุม เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและทบทวนบทบาทของสมาชิกกลุ่ม ให้มีการวางแผนการดำเนินงานและการสร้างเครือข่ายกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ โดยผลการทดลองดำเนินการพบว่า กลุ่มมีระบบการทำงานที่ชัดเจนและเป็นระบบ เช่น มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ การพัฒนางาน การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ และมีระบบเครือข่ายความร่วมมือขายผลิตภัณฑ์กับร้านค้า OTOP ในจังหวัดเลย สำหรับการบริหารจัดการที่พัฒนาคือ ผู้นำมีความรู้ ทักษะ มนุษยสัมพันธ์ และมีทัศนคติที่ดีต่อการดำเนินการพัฒนากลุ่ม ดังนั้นการมีผู้นำที่มีทักษะ เข้มแข็ง เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง สามารถสร้างการรับรู้ภาคีให้กับกลุ่มได้ ก็จะทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จและก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม การบริหารจัดการกลุ่มด้วยการใช้กลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพกลุ่มแบบมีส่วนร่วม จึงเป็นวิธีทำให้สมาชิกทุกคนได้เข้าใจและเห็นความสำคัญของการดำเนินการพัฒนากลุ่ม วิสาหกิจชุมชน ซึ่งกิจกรรมที่นำมาใช้พัฒนาต้องเน้นการมีส่วนร่วม ได้แก่ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมแก้ปัญหาและร่วมรับผลประโยชน์ โดยมีหน่วยงานภาครัฐ เอกชนและสถาบันการศึกษาเข้าร่วมให้แนวทางอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับตลฤดี พลมิตร และสมจิตร ล้วนจำเริญ (2566: 271-284) ที่กล่าวว่า การบริหารจัดการที่เน้นต้องเน้นการมีส่วนร่วม โดยการเริ่มจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากนั้นจึงพัฒนาความรู้ ทักษะการคิดสร้างสรรค์ และการพัฒนาการเป็นผู้นำ ให้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ชอบการเรียนรู้ และชอบวางแผนกลยุทธ์รูปแบบต่าง ๆ อยู่เสมอ เพื่อหวังผลด้านการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติ สำหรับด้านบุคลากรพบว่า สมาชิกสามารถปรับระบบการทำงานใหม่ มีการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ตามความต้องการของตลาด มีการใช้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ร่วมพัฒนาการดำเนินงาน ผลงานมีรูปแบบที่สวยงามมากขึ้น ทั้งนี้การพัฒนาศักยภาพจะอยู่ในกระบวนการวิจัยที่มีกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสร้างกระบวนการที่เป็นระบบและชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับสันต์ วรเจริญ และคณะ (2561: 55-68) ที่พบว่า การพัฒนาแนวคิดการทำงานจากกระบวนการวิจัยจะทำให้

บุคลากรมีศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์ สามารถคิดอย่างเป็นระบบและทำงานเป็นขั้นตอน เช่นการออกแบบจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และเผยแพร่ข้อมูลเพื่อสร้างการรับรู้และยอมรับ ดังนั้นการที่บุคลากรได้พัฒนาทักษะการคิด การวิเคราะห์ และการออกแบบผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ ๆ ย่อมสามารถสร้างรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ตอบสนองกลุ่มผู้ซื้อได้เต็มศักยภาพ ส่วนผลการพัฒนาศักยภาพบุคลากรและผลิตภัณฑ์ได้สร้างความภาคภูมิใจให้กับสมาชิกกลุ่มเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตามบุคลากรเป็นทรัพยากรที่สำคัญของกลุ่มที่ต้องพัฒนาอยู่เสมอเพื่อให้มีมุมมองใหม่ ๆ และช่วยเติมเต็มทักษะความคิดสร้างสรรค์สำหรับนำไปพัฒนากระบวนการบริหารจัดการและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ในรูปแบบใหม่ เลือกใช้วัสดุที่มีคุณภาพ การผลิตประณีต โดยมีเป้าหมายปลายทางที่สำคัญคือระบบการจัดการที่ดี มีผลิตภัณฑ์ที่สวยงาม และผลิตภัณฑ์มีมาตรฐานสามารถแข่งขันกับผู้ผลิตรายอื่นได้

ส่วนด้านผลิตภัณฑ์ พบว่า มีการแสวงหาที่ปรึกษาที่พร้อมให้คำแนะนำเกี่ยวกับรูปแบบของผลิตภัณฑ์ กระบวนการย้อม การแก้ปัญหาเชื้อรา และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ และการอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ การสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่จะช่วยการผลิตผลงาน การสร้างตราสินค้า เพื่อให้ผู้ซื้อเชื่อมั่นต่อผลิตภัณฑ์ เช่นเดียวกับการร่วมกำหนดผลิตภัณฑ์ตามแนวทางของ BCG ที่เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีการแข่งขันมีกลุ่มผู้ซื้อเฉพาะ และการทำให้ราคาสูง จึงต้องใช้วิธีการพัฒนาและการออกแบบที่ผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีลักษณะเฉพาะลงไป เช่น สี สัน วิถีชีวิตผ่านการทอและการสาน ผลการทดลองดำเนินการ พบว่า การแสวงหาที่ปรึกษาด้านการออกแบบจากภาครัฐ และเอกชนมาให้คำแนะนำเทคนิควิธีการสานและการทอ รูปแบบผลิตภัณฑ์ การย้อมสีให้มีความประณีตและแตกต่างตรงตามความต้องการของผู้ซื้อ แต่เดิมนั้นการทอเสื้อจะเน้นลายมาก ลักษณะซ้ำกับพื้นที่อื่น ๆ จึงร่วมกันปรับเปลี่ยนการใช้วิธีการย้อมสีแบบไล่ค่าน้ำหนักของสี และการแปรรูปผลิตภัณฑ์กระเป๋าลายรูปแบบ โดยกำหนดให้ผลิตภัณฑ์มีแนวคิดการดูแลและใส่ใจสิ่งแวดล้อม และแนวคิดสืบสานธรรมชาติบ้านห้วยตาด สำหรับผลิตภัณฑ์ทุกชิ้นนั้นได้พัฒนาขึ้น โดยมีเรื่องราวบอกเล่าให้กับผู้ซื้อรับรู้ด้วย อย่างไรก็ตามการได้ที่ปรึกษาที่มีทักษะความรู้และมีประสบการณ์มาให้ข้อเสนอแนะและวิจารณ์งานออกแบบได้ทำให้กลุ่มพัฒนากระบวนการทำงาน การเตรียมวัสดุที่มีคุณภาพ รูปแบบผลิตภัณฑ์ตามความต้องการของผู้ซื้อ การผลิตที่ประณีตพิถีพิถันจนผลิตภัณฑ์

มีรูปแบบสวยงาม มีคุณค่าทางวัฒนธรรม มีมาตรฐานสามารถแข่งขันกับผู้ผลิตรายอื่นได้ ส่วนด้านการตลาด พบว่า กลุ่มได้ทดลองทำการตลาดออนไลน์อย่างต่อเนื่อง โดยกลุ่มได้นำเสนอข้อมูลผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์และตราสินค้าให้กับผู้ซื้อได้รับรู้ ซึ่งผู้ซื้อให้การตอบรับภาพลักษณ์ที่ถูกสร้างขึ้นเป็นอย่างดี และผู้ซื้อพึงพอใจที่จะซื้อผลิตภัณฑ์ต่อไป สอดคล้องกับวสันต์ วรเจริญ และคณะ (2561: 55-68) ที่กล่าวว่า การทำการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนนั้น กลุ่มต้องนำเสนออัตลักษณ์ที่โดดเด่นทันสมัยออกมา ส่วนการจัดแสดงและสาธิตผลิตภัณฑ์นั้น ควรแสดงขั้นตอนการทำผลิตภัณฑ์ที่ชัดเจนเพื่อช่วยให้ผู้ซื้อเห็นและเข้าใจได้ง่าย สำหรับด้านงบประมาณนั้นกลุ่มมีแนวทางขอรับการสนับสนุนจากภาครัฐหรือสถาบันการศึกษา หรือระดมทุนจากสมาชิกโดยมีผลตอบแทน จากผลการทดลองดำเนินการ พบว่า กลุ่มยังไม่มีผลการดำเนินงานงบประมาณ โดยเห็นว่ายังไม่มี ความจำเป็น เนื่องจากต้นทุนการดำเนินการไม่มาก แตกต่างจากวสันต์ วรเจริญ และคณะ (2561: 55-68) พบว่า การมีงบประมาณจะช่วยเป็นทุนหมุนเวียนจัดซื้อวัตถุดิบ และสามารถ ใช้ลงทุนเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อเพิ่มศักยภาพผลิตภัณฑ์ใหม่ได้ด้วย โดยงบประมาณ อาจมาจากภาครัฐร่วมมือกับแหล่งทุนให้กู้ยืมลักษณะเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ อย่างไรก็ตาม กลุ่มเห็นว่าไม่เป็นปัญหา โดยที่กลุ่มสามารถขับเคลื่อนกลุ่มได้เพราะเป็นกระบวนการแปรรูป ผลิตภัณฑ์เน้นทักษะงานฝีมือ ส่วนเครื่องจักรนั้นมีสำนักพัฒนาชุมชนเข้ามาสนับสนุน ตามศักยภาพของสมาชิกที่แปรรูปผลิตภัณฑ์ได้

7. ข้อเสนอแนะ (Suggestions)

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ หน่วยงานภาครัฐสามารถนำกลยุทธ์ การพัฒนาศักยภาพแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านการตลาด ไปใช้เป็นแนวทางกำหนดกิจกรรมการ พัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งก่อนดำเนินโครงการต้องลงพื้นที่ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล เบื้องต้นถึงสภาพ ปัญหาโดยการให้ชุมชนร่วมกันแสดงความคิดเห็นและสะท้อนถึงความต้องการ ที่จะให้ภาครัฐขับเคลื่อนและพัฒนา ก่อน เพื่อให้ได้ข้อมูลความต้องการที่แท้จริงของกลุ่ม วิสาหกิจชุมชนและควรวางแนวทางส่งเสริมจัดตั้งกองทุนของกลุ่ม และแสวงหาแหล่งทุน สำหรับพัฒนากลุ่มต่อไป

7.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ภาครัฐที่มีบทบาทการขับเคลื่อนและพัฒนาในพื้นที่ จังหวัดเลย ได้แก่ อำเภอนาดัว องค์การบริหารส่วนตำบลนาดอกคำ สำนักพัฒนาชุมชน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเลย ต้องวางแผนดำเนินการกำหนดยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ การขับเคลื่อนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ชัดเจน โดยมุ่งเน้นให้เกิดผลกระทบตามบทบาทหน้าที่ในการขับเคลื่อนและพัฒนา เช่น การสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนได้อยู่ดีกินดีและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นรากเหง้าให้คงอยู่และพัฒนาไปสู่การเป็นผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว และการสร้างความสามัคคีจากกระบวนการนำปราชญ์ท้องถิ่น ผู้สูงอายุและเยาวชนเข้ามาร่วมเรียนรู้และพัฒนาาร่วมกัน

7.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการวิจัยและพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมพื้นที่อำเภอนาดัว จังหวัดเลย และควรมีการวิจัยเรื่อง การสร้างกลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพการออกแบบสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชนด้วยแนวคิดการออกแบบอย่างยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเลย

8. กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgement)

งานวิจัยนี้ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) โครงการวิจัยเรื่องการขับเคลื่อนพลังทางปัญญาทางศิลปกรรมสู่การเรียนรู้และการท่องเที่ยวจังหวัดเลย และโครงการยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ที่มีเป้าหมายเพื่อขับเคลื่อนศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้วยแนวคิดทางศิลปกรรมและการออกแบบ ขอขอบคุณสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมจากเสื่อกกบ้านห้วยตาด ตำบลนาดอกคำ อำเภอนาดัว จังหวัดเลย ผู้นำชุมชน ภาครัฐ และเอกชนที่เข้าร่วมการพัฒนาผ่านการดำเนินการวิจัยอย่างต่อเนื่อง

9. เอกสารอ้างอิง (References)

- กษิตศิ ใจผาวัง. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรทางธุรกิจ กลยุทธ์สร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและการดำเนินงานตามโมเดลเศรษฐกิจบีซีจีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ, 7(12), 1091-1106. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JSBA/article/view/263094>
- กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, กรมส่งเสริมการเกษตร. (2566). ระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน. สืบค้นเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2566, จากเว็บไซต์ <https://smce.doae.go.th/ProductCategory/SmceCategory.php>
- ดลฤดี พลมิตร และสมจิตร์ ล้วนจำเริญ. (2566). ความท้าทายของการเป็นผู้ประกอบการกับความสำเร็จในการแข่งขันยุคใหม่ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์. วารสารการจัดการและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 10(1), 271-284. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JMDUBRU/article/view/265947>
- นฤมลวรรณ สุขไมตรี และ เขียวนาถ บางศรี. (2566). กลยุทธ์การตลาดเพื่อการท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย-ยวนของภาคอีสานน้ำระยาด ตำบลพระยาด อำเภอเส้าไห้ จังหวัดสระบุรี. วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน, 4(2), 167-179. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/appm/article/view/257703>
- เบญจพร ประจง และธนวัฒน์ กันภัย. (2561). การออกแบบเพื่อพัฒนางานประยุกต์ศิลป์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น: ศิลปหัตถกรรมทอเสื่อจันทบูร. จันทบุรี: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- มัลลิกา คงแก้ว, ประกอบ ใจมั่น และศิวฤทธิ์ พงศกรรังศิลป์. (2558). กลยุทธ์เศรษฐกิจสร้างสรรค์งานฝีมือและหัตถกรรมผลิตภัณฑ์ชุมชน. วารสารราชพฤกษ์, 13(2), 41-58. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/Ratchaphruekjournal/article/view/91972>
- รุจิภาณูจน์ สานนท์, สุภัทริภา ชันทจร และกรัยสรณ์ ชันทจร. (2565). ศักยภาพการจัดการและกลยุทธ์ทางธุรกิจสู่ความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์สมุนไพรในอำเภอปากช่อง และอำเภอสี่คิ้ว จังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิชาการสังคมศาสตร์เครือข่ายวิจัยประชาชื่น, 4(2), 84-96. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/prn/article/view/256266>

- วสันต์ วรเจริญ, ภัทรธิดา ผลงาม, จุลติษฐ อุปฮาด และพยุพ ศรีจันทวงศ์. (2561). การวิจัยและพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนในกลุ่มทอเสื่อกก ตำบลคำไผ่ อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร. สักทอง, 24 (ฉบับพิเศษ), 55-68. https://research.kpru.ac.th/Journal_HSS/journal/14732020-02-12.pdf
- สมชาย น้อยฉ่ำ, วรินทร์ธร ธารสารสมบัติ และสุภา แสงจินดาวงษ์. (2561). การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม. วารสารเกษมบัณฑิต, 19(ฉบับพิเศษ), 130-139. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jkbu/article/view/117334>
- สิริลักษณ์ พิชัยณรงค์, นงนุช สอนโพธิ์ และปรีญา ชันษา. (2559). แนวทางการพัฒนาบุคลากรของกลุ่มทอเสื่อกกบ้านดอนแดง อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม. วารสารวิชาการคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 11(1), 170-185. <http://www.journal.rmutt.ac.th/index.php/business/article/view/411>
- สุนทนา สุภาวิมล. (2566). การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเชิงพุทธ. วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์, 6(1), 179-188. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jidir/article/view/260136>
- อัญชารักษ์ เลาหุ่งพิสิฐ และไชยนันท์ ปัญญาศิริ. (2566). การวิเคราะห์ SWOT และ TOWS เมทริกซ์ เพื่อกำหนดกลยุทธ์ในการส่งออกกล้วยไม้ไทยภายใต้มาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี (NTBS). วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 17(1), 69-83. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/husoaru-journal/article/view/262716/175721>

Effective Communication Strategies for Business Workers in the Digital Era: A Study in the Context of Thailand

Nattanun Siricharoen¹

Abstract

The qualitative research conducted in May 2023 by a group of eight informants enrolled in the Bachelor of Business Administration Program at Huachiew Chalermprakiet University in Thailand provides valuable insights into effective communication strategies for business professionals in the digital era. The study's primary objective was to investigate communication strategies that are applicable across various industries. Notably, the study aimed to create a communication model that could be relevant beyond the academic context. The research methodology employed involved conducting focus group discussions and utilizing content analysis techniques. These methods allowed the informants to openly share their experiences and insights related to communication strategies. Additionally, the study paid special attention to non-verbal cues, such as gestures, expressions, and body language, which added depth to the analysis, recognizing the multifaceted nature of effective communication. The study identified nine key communication strategies that offer a comprehensive framework for enhancing communication skills. These strategies encompass choosing the right media, ensuring clarity and conciseness, practicing active listening,

¹ Associate Professor, Faculty of Communication Arts/Huachiew Chalermprakiet University, Thailand
E-mail: nattanun2004@yahoo.com

maintaining a professional tone, considering timing, following up on communications, utilizing visual aids, incorporating empathy, and actively seeking feedback.

Keywords: Effective Communication Strategies, Create a communication model, Choosing the right media, Ensuring clarity and conciseness, Practicing active listening

1. Introduction

Effective workplace communication is crucial for the happiness and success of individuals in their work, as well as for the overall success of the organization or company they work for. Communication skills are essential in any business. Based on the experiences of researchers working in various organizations, such as mass communication educational institutions and the industry, for over 35 years, it is understood that effective communication is essential for project success. It is important to assign someone responsible for ensuring that everyone possesses the necessary skills, experience, and practice for effective interpersonal communication and coordination with a large number of people, both within and outside their organization. Lack of expertise in these areas may lead to work failures. It is essential for researchers to stay updated and correct in their field of study. Research is an ongoing process, and new information, discoveries, and advancements are constantly being made. As a researcher, it is important to aim to stay updated with the latest knowledge in this field in order to align with the business situations of the new social era. I have been assigned to teach students in the Business Administration Program, part 2/2022, at the Faculty of Business Administration, Huachiew Chalermprakiet University. All the

students enrolled in this course are already working full-time and have many years of work experience. Therefore, conducting a qualitative research study would be valuable in obtaining in-depth research results based on the real experiences of this group of informants. It can be expected that research results will have practical applications in the business operations of all departments, as effective communication aids in achieving greater success. This is why researchers are interested in studying and researching this subject.

2. Research Objectives

This study wants to cause the discovery of information that comes from real experiences of the group of informants as follows:

2.1 To explore effective communication strategies in the business industry.

2.2 To create an effective communication style for professionals across all sectors of business in Thailand in the digital era.

3. Literature Review

Communication is the process of building relationships among people in an organization, particularly in the context of internal communication. It can affect human behavior at the individual or group level, as well as at the organizational level (Huczynski & Buchanan, 2013; McKenna, 2012; Robbins & Judge, 2014). The research conducted by Sutaphong, et al. (2020) presents communication strategies to manage cultural diversity in organizations during the Thailand 4.0 era. These strategies include efficiency enhancement strategies, corporate communications, follow-up and feedback strategies, and the utilization of information technology and social media as guidelines to strengthen and achieve success in multicultural organizations

in the era of Thailand 4.0. Saphabpong (2020) conducted research on internal communication factors that affect the performance of university faculty. The study provided a guideline for developing internal communication strategies that positively impact faculty members' performance. Through interviews and group discussions involving 145 faculty members from all faculties, the research revealed that most faculty members utilize both formal and informal communication channels in their daily work. This communication significantly influences cognition, positive thinking, behavior, attitude towards work, and morale. Internal communication also affects feelings at work, including meetings and training sessions related to university goals and policies, which in turn enhances operational efficiency. To foster positive attitudes, it is crucial to establish effective communication channels that encourage the free expression of opinions. The research found that the process of participating in performance feedback and evaluation greatly influences performance efficiency according to the majority of professors. The research conducted by Nopparat (2018) shed light on a significant factor contributing to communication obstacles and problems within business organizations. The study revealed that messengers lacking persuasive speaking and writing abilities were primarily responsible for these challenges. In light of this finding, it is crucial to convince the audience to be receptive to messages, including discrete communication. Furthermore, the research conducted by Aikorn (2015) focused on another communication problem prevalent in organizations—top-down formal communication. This type of communication primarily involves conveying policy, operational guidelines, information, and announcements. Aikorn's study indicated that informal and verbal communications were overshadowed by this top-down approach. However, with the advent of popular applications like LINE and Facebook, the communication landscape has undergone a notable

transformation. Data from Aikorn's research in 2015 and Nopparat. 2018 will find that Nowadays, LINE and Facebook have become prevalent communication platforms in the workplace. These platforms facilitate two-way communication and offer features such as group conversations and the ability to block conversations when necessary. Moreover, they support a wide variety of data files, including audio and video talk. Consequently, it is evident that the communication style in the workplace has undergone significant changes. It is correct that both LINE and Facebook have become prevalent in today's digital landscape. LINE is a popular messaging app that originated in Japan but has gained significant popularity worldwide. It offers features such as messaging, voice and video calls, group chats, and a wide range of stickers and emojis. LINE has attracted a large user base, particularly in Asian countries, and has expanded its services to include various other features like news, shopping, games, and digital payments. Facebook, on the other hand, is a social media platform that has achieved global recognition. It allows users to connect with friends and family, share photos and videos, join groups, and engage with content from a wide range of sources. Facebook's user base is massive, with billions of active users across the world. It has also acquired other popular platforms like Instagram and WhatsApp, further increasing its influence and reach. Both LINE and Facebook have become prevalent in different ways and have their own distinct user bases and functionalities. However, it is accurate to say that they are widely used and have a significant presence in today's digital age.

In conclusion, based on the research conducted by Nopphon Nopparat and Samart Aikorn, it becomes apparent that effective communication within business organizations is hindered by messengers lacking persuasive communication skills and top-down formal communication. However, the rise of applications like LINE and Facebook has introduced new opportunities

for improved workplace communication, enabling two-way interaction, group conversations, and versatile data file sharing. These findings underscore the evolving nature of communication styles in contemporary workplaces.

Learn Corporation (2021) has presented the concept of internal communication, emphasizing that the larger the organization, the more thorough and clear communication must be. The aim is to foster a shared understanding and demonstrate equal recognition and attention to employees at all levels. The first strategy proposed is to ensure that all employees are informed about the organization's happenings. This helps create a sense of pride and demonstrates the organization's care for its employees. It also fosters a stronger bond with the organization, encouraging employees to overcome obstacles and achieve success together. The second strategy involves creating two communication channels to facilitate interaction between the organization and employees. However, communication should take place through a single channel to avoid confusion and data loss. Additionally, communication needs to be fast and readily accessible, using methods such as live communication platforms like the "learncorp" table, where employees can participate in monthly town hall meetings to access information about the organization, the CEO, etc.

In this research, the researchers used the theory of Goldhaber & Rogers (1980) that presented the guidelines for The Grapevine Communication Network as follows: The Grapevine Communication Theory, the grapevine in industry refers to an informal communication network within an organization, where information, rumors, and gossip spread among employees outside of formal channels. It can quickly transmit information across different levels of the organization and provide social support among employees, fostering relationships and a sense of community. However, the grapevine also has drawbacks. Since information is informal and unverified, rumors and inaccuracies can easily spread, leading to misunderstandings, confusion, and

anxiety. It can also be used to spread malicious or harmful information, damaging reputations and creating a negative work environment. To manage the grapevine effectively, organizations should provide clear and timely communication through formal channels, promote transparency, address rumors promptly, and encourage employees to rely on accurate information from official sources. Striking a balance between informal and formal communication is crucial to ensure accurate and effective information flow within the industry. Grapevine communication is commonly regarded as an informal means of exchanging information within an organization. In contrast, businesses and management professionals tend to favor formal communication channels for disseminating crucial news and official messages. Nevertheless, grapevine communication often persists in the workplace due to its roots in casual social interactions, making it a recurring phenomenon (The Indeed Editorial Team, 2013).

The Conceptual framework

Figure 1. Effective Communication Strategies for Business Workers in the Digital Era: A Study in the Context of Thailand

Source: Applied by Nattanun Siricharoen (2023)

This conceptual framework synthesizes findings from studies by Sutaphong, Saphabpong, Nopparat, and Aikorn, addressing communication challenges arising from cultural diversity, deficiencies in persuasive skills, and limitations in top-down formal communication. It acknowledges the digital transformation of communication and draws on Learn Corporation's advocacy for clear, multi-channel communication in large organizations. Furthermore, it recognizes the duality of grapevine communication—highlighting its community-building benefits alongside the risks of misinformation. This framework aims to cultivate an effective communication style in Thailand's digital era.

4. Research Methods

To conduct research on effective strategies for business worker communication, a group of eight informants enrolled in the Bachelor of Business Administration Program at Huachiew Chalermprakiet University in their second semester of the academic year 2022 were selected. The data collection for this research took place in May 2023. It's important to employ various research methods to gather comprehensive and reliable data such as Literature Review: Conducting a literature review is essential to gather existing knowledge and theories related to business worker communication strategies. It helps identify gaps in the current literature and provides a theoretical foundation for the research.

- Conducting interviews with informants can provide qualitative data and in-depth insights into their experiences and perspectives on effective communication strategies. Structured or semi-structured interviews can be conducted to gather specific information related to the research objectives.

- Focus Groups: Organizing focus group discussions with a small group of informants can facilitate interactive discussions and generate rich qualitative data. Participants can share their experiences, opinions, and suggestions for effective communication strategies within a business setting.

- Case Studies: In-depth case studies of specific organizations or teams can be conducted to examine their communication strategies and outcomes. This method allows for a comprehensive analysis of various factors influencing effective communication within a business context.

- Observation: Direct observation of business workers in their communication processes can provide valuable insights into their communication styles, patterns, and challenges. Observational research can be conducted in real-time or through recorded interactions.

- Content Analysis: Analyzing written or verbal communication materials such as reports can provide insights into the communication patterns, content, and effectiveness within a business environment. Combining multiple research methods can enhance the overall validity and reliability of the findings.

Various methods of collecting research data make it possible to be confident that the research results that emerge will be reliable and trustworthy. This confidence is derived from obtaining information from a group of informants who have extensive experience in the business industry.

Figure 2. Shows the atmosphere of qualitative data collection

Source: Natthanan Siricharoen (2023)

Selecting informants for research on effective business communication strategies involves several key steps. It begins with setting clear research objectives to define the study's scope and identifying a specific target population, such as students in a Bachelor of Business Administration Program during a particular semester and year, for contextual relevance. Purposive sampling is employed to strike a balance between sample size and focus, ensuring manageable research. Inclusion and exclusion criteria, considering factors like relevant coursework and work experience, help refine the selection process. Diversity among informants, taking into account factors like gender, age, and cultural backgrounds, is crucial for capturing a wide range of perspectives. Researchers choose data collection methods, such as interviews and focus groups, that align with research objectives to gather insights into effective business communication strategies. This structured

process enhances research comprehensiveness and contributes to a better understanding of the topic.

5. Research Results

5.1 According to objective number 1, which focuses on Effective Communication Strategies in the Business Industry, the conclusions from the data collection may vary depending on the specific research and analysis conducted. However, here are some general conclusions that can be drawn based on common findings in this field:

Clear and concise communication: Effective communication in business requires clarity and conciseness. Data suggests that using simple language, avoiding jargon, and getting straight to the point helps ensure the message is understood by all parties involved.

Active listening: Listening actively and attentively is crucial for effective communication. It allows for better understanding of others' perspectives, needs, and concerns. Data indicates that active listening can enhance collaboration, foster trust, and improve problem-solving in business interactions.

Two-way communication: Successful business communication involves active participation from both the sender and receiver. Encouraging open dialogue and providing opportunities for feedback and discussion can lead to better outcomes. Data shows that two-way communication promotes engagement, improves relationships, and reduces misunderstandings.

Nonverbal communication: Nonverbal cues, such as body language, facial expressions, and tone of voice, play a significant role in business interactions. Research suggests that paying attention to nonverbal signals and effectively using them can enhance understanding and convey the intended message more accurately.

Adaptation to different communication styles: People have diverse communication preferences and styles. Understanding and adapting to these differences can improve communication effectiveness. Data highlights the importance of flexibility and the ability to adjust communication approaches based on the needs and preferences of individuals or groups.

Technology-enabled communication: With the increasing use of digital tools and platforms, effective utilization of technology can improve business communication. Data indicates that leveraging email, video conferencing, instant messaging, and other technological solutions can enhance efficiency, accessibility, and collaboration across geographically dispersed teams.

Contextual awareness: Effective communicators recognize the importance of considering the context and audience when delivering messages. Data suggests that tailoring communication to the specific situation, cultural background, and knowledge level of the recipients can increase comprehension and engagement.

Individual organizations may have unique communication challenges and requirements. Conducting further research and analysis specific to your business context can provide more targeted insights for effective communication strategies.

5.2 While the conclusions from data collection for Objective 2, which focuses on Effective Communication Styles for Professionals in Thailand in the Digital Era, may vary depending on the specific research and analysis conducted, some general conclusions can be drawn based on common findings in this field: To create an effective communication style for professionals across all sectors of business in Thailand in the digital era, consider the following principles:

Cultural Sensitivity: Thailand has its own unique cultural norms and values. Take the time to understand and respect Thai culture, including greetings, levels of formality, and communication etiquette. Adapt your communication style to align with Thai cultural expectations, demonstrating respect and appreciation for local customs.

Language Considerations: While English is widely spoken in the business world, it is still beneficial to learn some basic Thai phrases and greetings. This shows your willingness to connect with locals on a deeper level and enhances rapport. When communicating in English, use clear and simple language, avoiding complex jargon or technical terms that may not be widely understood.

Politeness and Respect: Thai culture places great emphasis on politeness and respect. Use polite language and honorifics when addressing others, especially those in positions of authority. Be mindful of your tone and avoid confrontational or aggressive language. Show respect for hierarchy and seniority in business settings.

Relationship Building: Relationship building is crucial in Thai business culture. Take the time to build personal connections and establish rapport before diving into business matters. Engage in small talk, show genuine interest in others' well-being, and engage in social activities to foster trust and strengthen relationships.

Face-to-Face Communication: In Thailand, face-to-face communication is highly valued. Whenever possible, prioritize in-person meetings or video conferences to build trust and strengthen relationships. Non-verbal cues and body language play an important role in Thai communication, so pay attention to these aspects during interactions.

Social Media and Online Platforms: Thai professionals are active users of social media platforms and online communication tools. Utilize these channels to engage with your Thai counterparts, share relevant content, and participate in industry discussions. However, be mindful of cultural sensitivities and adapt your communication style to suit the platform and context.

Hierarchical Communication: Thai business culture is hierarchical, and decisions often flow from the top-down. When communicating with Thai professionals, be aware of the hierarchy and address individuals by their appropriate titles or positions. Respectful and formal language is generally preferred when communicating with superiors.

Patience and Indirect Communication: Thai communication style can be indirect, with a preference for diplomacy and politeness. Be patient and attentive when interpreting messages, as important information may be communicated subtly or through non-verbal cues. Listen carefully, ask clarifying questions, and use diplomatic language to address concerns or disagreements.

Timeliness and Responsiveness: While Thai culture generally values a more relaxed approach to time, it is still important to be punctual and respectful of others' schedules. Respond promptly to messages and requests, showing professionalism and reliability in your communication.

Continuous Learning and Adaptation: As with any cultural context, it's essential to continue learning and adapting your communication style based on feedback and experience. Seek opportunities to expand your cultural knowledge, engage in cross-cultural training, and learn from Thai colleagues and mentors.

By embracing these principles and adapting your communication style to the Thai business context, you can foster effective communication and build successful professional relationships in the digital era. Remember to

be culturally sensitive, patient, and respectful while continuously learning and adapting to the dynamic nature of Thai business culture.

The researchers asked a group of informants to brainstorm and search for answers on the topic “Believe it or not, powerful communication in business helps us and the organization thrive.” The information can be summarized as follows, providing a guideline for understanding the importance of effective communication in a business context as follow:

Figure 3. Nine important and effective communication strategies for Effective Strategies for Business Worker Communication

Source: Applied by Nattanun Siricharoen (2023)

This research presents nine essential and effective strategies for improving communication within a business environment. These strategies aim to enhance the effectiveness of communication between workers,

resulting in increased productivity and overall success. The following concise methods have been identified:

Table 1: Nine important and effective communication strategies for Effective Strategies for Business Worker Communication

No.	9 important and effective communication strategies.
1.	Choosing The Right Media
2.	Being Clear and Concise
3.	Practicing Active Listening
4.	Using a Professional Tone
5.	Selecting an Appropriate Time Period
6.	Following up on Communications
7.	Utilizing Visual Aids
8.	Practicing Empathy
9.	Asking for Feedback

Source: Nattanun Siricharoen (2023)

Recommendations from Informants:

In the digital landscape impacting business communication in Thailand, it’s recommended to diversify communication channels, considering cultural nuances for effective messaging. Training programs should be implemented to enhance digital communication skills, emphasizing clarity and co nciseness in online interactions. Moreover, robust security measures need implementation to safeguard sensitive data in the digital space. This approach should be evaluated and adapted regularly to align with evolving technological trends and workforce requirements.

The research draws conclusions based on different objectives, highlighting the importance of clear and concise communication, active listening, two-way communication, nonverbal cues, adaptation to diverse communication styles, technology-enabled communication, contextual awareness, cultural sensitivity, language considerations, relationship building, and various other crucial aspects.

The study emphasizes the significance of adapting communication styles to suit Thai business culture, including politeness, respect, face-to-face communication, social media usage, hierarchical communication, patience, indirect communication, timeliness, and continuous learning. These recommendations aim to improve communication effectiveness and build successful professional relationships in the digital era within the Thai context.

Additionally, a segment of the research outlines nine essential communication strategies for enhancing communication among business workers. These strategies focus on choosing the right media, clarity, active listening, maintaining a professional tone, timing, follow-ups, visual aids, empathy, and seeking feedback to boost productivity and overall success within the business environment.

The comprehensive insights from this research provide a guideline for understanding the importance of effective communication strategies in a business context, specifically tailored to suit the nuances of the Thai business environment in the digital era.

Based on the research findings encompassing various information, there are suggestions regarding effective communication strategies as follows:

Active Listening: Actively paying attention to the speaker, seeking clarification when needed, and responding appropriately.

Clear and Concise Messaging: Using clear and concise language to convey ideas and avoiding unnecessary jargon or technical terms.

Nonverbal Communication: Being aware of and utilizing nonverbal cues such as body language, facial expressions, and tone of voice to enhance understanding.

Empathy and Emotional Intelligence: Understanding and acknowledging the emotions of others, and responding with empathy and sensitivity.

Adaptability: Being flexible in communication style to suit different individuals, contexts, and cultural backgrounds.

Feedback and Constructive Criticism: Providing feedback that is specific, constructive, and actionable to improve communication and performance.

Use of Technology: Leveraging appropriate communication tools and platforms to facilitate effective and efficient communication, such as email, video conferencing, or project management software.

The creation of a communication model applicable to professionals in all sectors would require a comprehensive analysis of various communication strategies, contexts, and specific sector needs. It's important to note that while these strategies are commonly explored, their effectiveness may vary depending on the specific context and the individuals involved. Professionals in different sectors may also have unique communication needs and requirements, so a comprehensive analysis of various strategies and sector-specific needs is necessary when creating a communication model applicable to professionals across different industries.

6. Conclusion and Discussion

Summarizing the research objectives into points for the conclusion:

1. Exploration of Communication Strategies: Through insights from real experiences, this research delved into diverse communication strategies employed within the business industry.

2. Development of a Universal Communication Style: Aimed at professionals across various sectors in Thailand, the study sought to create an adaptable and effective communication style suited for the digital era.

These objectives guided the exploration of real-world experiences to uncover nuanced strategies and develop a communication style tailored to suit the evolving demands of the digital landscape within the Thai business environment.

A summary of the key points highlighted in the conclusion regarding effective communication strategies in the business industry based on the research objectives:

1. Adaptation through Tailoring Messages: Customize communication styles and content based on recipients' backgrounds and expertise to make it more engaging and relevant.

2. Utilizing Storytelling: Incorporate storytelling techniques to make messages memorable and relatable, enhancing their impact.

3. Emphasis on Clarity and Structure: Organize information in a structured, logical manner using clear introductions and conclusions, along with concise points for better comprehension.

4. Nonverbal Communication Awareness: Acknowledge the importance of nonverbal cues like body language and tone to reinforce messages and convey professionalism.

5. Defined Communication Guidelines: Establish clear objectives, understand the audience, utilize diverse communication channels, maintain clarity, encourage active listening, provide feedback, and foster a collaborative and transparent environment.

6. Adaptability to Communication Styles: Recognize and adapt to diverse communication styles for effective understanding and engagement.

7. Continuous Improvement: Implement communication training programs, evaluate strategies regularly, and seek feedback to adapt to evolving business needs.

The study aims to identify and understand various effective communication strategies within the business industry. Creation of Effective Communication Styles: Specifically in Thailand's digital era, the objective is to develop communication styles suitable for professionals across different business sectors. These objectives, when fulfilled through the discussed strategies, can significantly enhance communication practices in the business world, leading to better understanding, engagement, and productivity.

The discussion emphasizes the pivotal role of effective communication in achieving business success and proposes guidelines for implementing such communication strategies. To enhance and substantiate this argument, we draw upon relevant theories and studies in the fields of internal communication, business communication strategy, and corporate communications. These sources support the research findings as follows: Internal Communication Theory (Aikorn, S. 2015): Aikorn's work underscores the significance of internal communication within an organization. It emphasizes how clear communication objectives and tailored messages, as mentioned in the guidelines, are fundamental principles in internal communication theory. Aikorn's research provides theoretical foundations for the practical advice offered. Grapevine Communication Network

(Goldhaber, G. M., & Rogers, E. M. 1980): Understanding informal communication networks within organizations, such as the grapevine, is crucial. This theory aligns with the guideline of recognizing and adapting to different communication styles. It acknowledges that informal communication channels can significantly influence organizational communication and that being flexible in communication approaches can facilitate effective navigation of these channels. Communication Strategies for Managing Cultural Diversity (Sutaphong, K. et al. 2020): This research demonstrates how the guideline of considering the target audience's cultural backgrounds and preferences aligns with Sutaphong's work on managing cultural diversity. It highlights the importance of cultural sensitivity and inclusion in communication strategies, particularly in diverse organizations. Communication Problems within the Organization (Nopparat, N. 2018): Nopparat's research on communication problems within organizations underscores the significance of recognizing and addressing communication challenges. It illustrates how the guideline of actively listening, providing feedback, and fostering a collaborative environment can help mitigate these problems. By incorporating these theories and studies into our discussion of research results, we not only provide additional depth and credibility to our guidelines but also demonstrate a solid understanding of the existing literature on effective communication in business contexts. This support reinforces the importance of following the outlined communication strategies for achieving business success.

7. Recommendations for future research on effective communication strategies for business workers in the digital era

1) Impact of Technology: Investigate the influence of emerging communication technologies (such as

artificial intelligence, virtual reality, and augmented reality) on communication effectiveness in the business environment. Explore how these technologies can enhance or hinder communication outcomes and identify best practices for their integration.

2) Cross-Cultural Communication: Examine the challenges and effective strategies for communication in multicultural and diverse work environments. Investigate how cultural differences impact communication styles, perceptions, and understanding, and propose strategies for fostering effective cross-cultural communication.

3) Nonverbal Communication: Investigate the role of nonverbal cues in business communication. Explore how gestures, body language, facial expressions, and tone of voice impact communication effectiveness, both in face-to-face and virtual interactions. Identify ways to enhance nonverbal communication skills for business professionals.

8. Suggestions for utilizing study results from research

Effective communication is crucial for fostering collaboration and productivity among workers. Here are several strategies to enhance the effectiveness of communication in the workplace as follow:

1. Choosing The Right Media: Selecting the appropriate communication medium is crucial for effective communication. Different situations call for different tools such as email, phone calls, face-to-face meetings, instant messaging, or video conferencing. Consider factors like urgency, complexity,

and the need for immediate feedback to determine the most suitable media. Choosing the right media refers to selecting the most appropriate communication channels or platforms to convey a message or reach a target audience effectively. Here is an example of choosing the right media. Example: Suppose a company wants to promote a new product targeting a young and tech-savvy audience. In this case, they might consider utilizing social media platforms such as Instagram or TikTok as their primary media channels. These platforms are popular among young users and offer features like visual content sharing and influencer marketing, which can help generate buzz and engage the target audience effectively. By choosing the right media channels, the company can maximize the reach and impact of their promotional campaign.

2. Being Clear and Concise: Clear and concise communication helps avoid misunderstandings and ensures that the intended message is accurately received. Use simple language, organize thoughts logically, and focus on conveying the key information. Avoid jargon or technical terms unless all parties are familiar with them.

Here's an example of a concise communication: Subject: Meeting Time Change

Hi team, Just wanted to inform you that there has been a change in the meeting time for tomorrow. Instead of 2:00 PM, the meeting will now be held at 3:30 PM in the conference room. Please make a note of it and adjust your schedules accordingly. Let me know if you have any questions.

Thanks, [Your name]

In this example, the message is clear and concise. It provides the necessary information about the meeting time change without any unnecessary details or complex language. The message is organized

logically, starting with the subject line, followed by a brief introduction, the key information about the time change, and a closing statement.

3. Practicing Active Listening: Active listening involves fully engaging with the speaker and demonstrating understanding and interest. It includes maintaining eye contact, nodding, asking relevant questions, and summarizing or paraphrasing what the speaker has said. This technique promotes mutual understanding and encourages open dialogue. Here's an example of how active listening can be practiced in a conversation:

Speaker: "I've been feeling really overwhelmed with my workload lately. There's just so much to do, and I feel like I can never catch up."

Active Listener: Maintains eye contact and nods "It sounds like you're experiencing a lot of stress and pressure due to your workload. Can you tell me more about the specific tasks or projects that are causing the overwhelm?"

Speaker: "Well, I have multiple deadlines coming up, and the volume of work keeps piling up. I feel like I'm constantly racing against the clock, and it's affecting my productivity."

Active Listener: "I can understand how that would be challenging. So, you're feeling like there's not enough time to complete everything, and it's impacting your ability to work efficiently. Is that right?"

Speaker: "Exactly! And it's starting to affect my overall well-being. I've been having trouble sleeping and constantly worrying about meeting all the deadlines."

Active Listener: "I hear you. It sounds like the stress from work is spilling over into other areas of your life, causing sleep disturbances and increased anxiety. Have you tried any strategies to manage your workload or alleviate some of the pressure?"

By actively listening to the speaker, the active listener demonstrates genuine interest and understanding. They maintain eye contact, nod to show

engagement, ask relevant questions to gain more information, and summarize the speaker's thoughts and feelings. This encourages the speaker to open up further and promotes a mutual understanding between both parties.

4. Using a Professional Tone: Adopting a professional tone in written and spoken communication is essential. It involves using appropriate language, maintaining a respectful demeanor, and avoiding offensive or disrespectful comments. Professionalism fosters a positive and productive work environment.

Example of using a professional tone:

Dear [Recipient's Name],

I hope this email finds you well. I am writing to provide an update on the project we discussed during our meeting last week. After carefully reviewing the requirements and considering our team's capabilities, we have devised a comprehensive plan to address all the key milestones within the given timeline. I have attached a detailed outline of the proposed strategy for your review.

Furthermore, I wanted to express my appreciation for your valuable input during the meeting. Your insights and expertise have significantly contributed to shaping the project's direction. I believe that our collaborative efforts will yield successful outcomes. Please feel free to share any feedback or concerns you may have regarding the proposed plan. I am open to discussing any adjustments that may be required to align with your expectations.

Thank you for your attention to this matter, and I look forward to further discussions.

Best regards, [Your Name]

In this example, the writer maintains a respectful and professional tone by using appropriate language, acknowledging the recipient's contributions, and expressing openness to feedback. The email demonstrates professionalism and fosters a positive working relationship.

5. Selecting an Appropriate Time Period: Timing plays a crucial role in effective communication. Consider the schedules and availability of the recipients when delivering important messages. Avoid interrupting colleagues during busy periods or outside of their working hours. Choose a time when they can fully focus on the discussion or task at hand.

Example: When scheduling a team meeting to discuss a critical project update, it is important to consider the availability and workload of the team members. Instead of interrupting them during their peak work hours, it would be more appropriate to choose a time when they can fully focus on the discussion. For example, scheduling the meeting in the late morning or early afternoon, when most of their immediate tasks have been completed and they are more likely to be receptive to new information, would be a concise and effective choice.

6. Following up on Communications: Follow-up is crucial to ensure that messages are understood and actions are taken as intended. Send concise summaries or meeting minutes, clarify any misunderstandings, and provide updates on progress or changes. Following up demonstrates commitment and helps avoid miscommunication or missed deadlines.

7. Utilizing Visual Aids: Visual aids such as charts, diagrams, or presentations can enhance understanding and retention of information. They provide a visual representation of data or concepts, making complex information more accessible. Visual aids are especially useful when conveying complex or detailed information. Here's an example to illustrate the use of visual aids: Let's say you are giving a presentation on global

climate change and its impact on different regions. To enhance understanding and retention of the information, you can utilize visual aids such as a series of maps and charts. For instance, you can display a world map highlighting areas that are most affected by rising sea levels due to melting ice caps. By using color coding or shading, you can visually convey the severity of the impact in different regions. This visual representation makes it easier for the audience to grasp the extent of the problem and understand which areas are at higher risk. Additionally, you can use line graphs or bar charts to illustrate the historical trend of temperature rise or carbon dioxide emissions. These visual aids can help the audience visualize the magnitude of change over time and make comparisons between different regions or countries. By incorporating these visual aids into your presentation, you can effectively communicate complex information about climate change and engage your audience in a more accessible and memorable way.

8. Practicing Empathy: Empathy involves understanding and considering the feelings, perspectives, and needs of others. In communication, this means being aware of the emotions and concerns of your colleagues and responding in a supportive and understanding manner. Empathy fosters trust, cooperation, and effective collaboration. Here's a concise example of practicing empathy:

In a team meeting, a colleague named Lisa presents a new project idea. Instead of immediately critiquing or dismissing her idea, you respond with empathy. You actively listen, acknowledge her efforts, and ask open-ended questions to understand her perspective. By creating a supportive environment, you encourage Lisa to share her thoughts and foster effective collaboration within the team.

9. Asking for Feedback: Seeking feedback is crucial for continuous improvement in communication. Encourage colleagues to share their thoughts, opinions, and suggestions about the communication process. Feedback provides valuable insights into areas that need improvement and helps identify potential misunderstandings or gaps in understanding.

Example:

Subject: Seeking Your Feedback on Communication Process

Hi Team, I value your input and would like to hear your thoughts on our communication process. Your feedback is crucial for improving our team's collaboration and effectiveness. Please take a moment to provide your insights by answering the following questions:

Which communication channels or tools do you find most effective or inefficient? Why?

Have you experienced any instances of unclear or misunderstood communication? If yes, please provide details.

Do you have any suggestions to enhance our team meetings, emails, or other forms of communication?

Are there recurring challenges or barriers you encounter when communicating with colleagues?

Feel free to share your feedback anonymously via email or request a one-on-one discussion if you prefer. Your input will greatly contribute to optimizing our communication and boosting our overall productivity.

Thank you for your valuable feedback. Together, let's build stronger communication practices!

Best regards, [Your Name]

By implementing these strategies, organizations can enhance communication effectiveness, leading to improved productivity, collaboration, and overall success.

The issues concerning effective strategies for communication among business practitioners were derived from a group of informants who shared their real work experiences, which led to positive outcomes. These strategies are in line with the theoretical concept of Grapevine communication, which is a form of informal social interaction within the workplace. Grapevine communication emphasizes how professionals exchange information. The following methods can be employed to manage grapevine communication in the workplace: 1) Establish an open-door policy. Create an environment where employees feel comfortable approaching managers with their questions, concerns, or rumors they may have heard. 2) Be transparent and honest. Share important news and updates proactively, provide clear explanations, and address any potential rumors or misinformation promptly. By being transparent, you demonstrate trustworthiness and reduce the need for speculation or gossip. 3) Lead by example. It's crucial to set a positive example when it comes to communication. Be mindful of what you say and how you say it, ensuring that your words align with the company's values and objectives. 4) Foster a strong company culture. Building a strong company culture based on trust, respect, and open communication can help mitigate grapevine communication. 5) Provide official channels for information sharing. By providing official sources of information, you minimize the reliance on grapevine communication and ensure that accurate information reaches everyone simultaneously. 6) Conduct training and workshops. Provide employees with the skills and knowledge to communicate professionally, handle conflicts, and address rumors constructively. 7) Communicate often. Communicate with your colleagues often to help ensure each professional is well-informed. Keeping effective communication practices and updating professionals often can also

build trust between you and your colleagues. 8) Ask for employee opinions. Providing time and space for employees to share their opinions helps reduce gossip and shows that the company values its employees' feelings. Requesting feedback can also help improve the workplace. 9) Recognize natural leaders. For example, if the leaders in the workplace use email to communicate, it's likely many employees become comfortable with this form of communication and follow the lead of this influencer. 10) Ensure the communication medium is accessible. If everyone has access to the same information, it's less likely that there may be miscommunications or misunderstandings. It's a good idea to designate one platform as a communication channel. By doing this, employees know where to look for information and have a place to share it. Remember, grapevine communication may never be completely eliminated, but by implementing these strategies, you can manage it more effectively and reduce its negative impact on the organization.

9. Acknowledgement

The researcher would like to express gratitude to the administrators of Huachiew Chalermprakiet University for providing the opportunity and wholeheartedly supporting the research project. Special thanks are also extended to the group of students from the Faculty of Business Administration who generously provided valuable information during their part-time enrollment in the second semester of the academic year 2022.

10. References

- Aikorn, S. (2015). Line program and communication within the organization. *Journal of Nakhon Ratchasima College*. 9(1), p.102-107.
- Goldhaber, G. M., & Rogers, E. M. (1980). The Grapevine Communication Network: A Review and Critique. *Academy of Management Review*, 5(3), 255-267.
- Huczynski, A. A., & Buchanan, D. A. (2013). Organizational behavior (8thed.). Harlow, United Kingdom: Pearson.
- Learn Corporation. (2021). Decipher successful communication strategies under the roof. Learn Corporation Public Company Limited
- McKenna, E. F. (2012). Business psychology and organizational behavior: A student's handbook. London: Psychology Press.
- Nopparat, N. (2018). 5 Communication problems within the organization. Retrieved June 9, 2023 from: <https://acrosswork.co.th/2018/10/5-internal-communication/>
- Robbins, S. P., & Judge, T. A. (2014). Essentials of organizational behavior (14th ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Sutaphong, K. et al. (2020). Communication Strategies for Managing Cultural Diversity in Organization of Thailand 4.0 *Executive Journal Year 40*, Issue 1, January-June 2020, pp.125 – 139.
- Saphabpong, O. (2020). Internal Organization Communication Affecting the Efficiency of Academics' Performance of Southeast Asia University. *Journal of Social Sciences*, Vol. 9, No. 2, July - December 2020, pp. 119 - 127.
- The Indeed Editorial Team. (2013). What Is Grapevine Communication? (And How To Handle It). Retrieved June 1, 2023 from: <https://www.indeed.com/career-advice/career-development/grapevine-communication>

ปรากฏการณ์ของหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผ่านแนวคิดหลังนวยุค
(Postmodern) : การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา
Phenomenon of Thai language curriculum in junior
high school level Through Postmodern Concepts:
Phenomenological Study

ปณัสยา มิ่งชัย (Panatsaya Mingchai)¹

ศานิตย์ ศรีคุณ (Sanit Srikoon)²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปรากฏการณ์ของหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ผ่านแนวคิดหลังนวยุค การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบปรากฏการณ์วิทยา โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษาแห่งหนึ่งจำนวน 3 ท่าน เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ร่วมกับการสังเกตปรากฏการณ์ในพื้นที่วิจัย และวิเคราะห์ด้วยบทของหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ผ่านแนวคิดหลังนวยุค ผลการศึกษาพบว่า เมื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานหลักสูตรผ่านองค์ประกอบของหลักสูตรทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาสาระ กระบวนการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล พบถึงปัญหาบางประการที่แฝงอยู่ในหลักสูตร ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ซ้ำซ้อนกัน นโยบายของโรงเรียนที่ไม่ชัดเจนในการจัดทำหลักสูตร การวัดและประเมินผลที่ยังไม่ครอบคลุมผู้เรียนเท่าที่ควร และเมื่อนำหลักสูตรมาวิเคราะห์ผ่านมุมมองของแนวคิดหลัง

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Master of Education Program in Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Khon Kaen University

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Assistant Professor, Curriculum and Instruction Program, Faculty of Education, Khon Kaen University

นวยุค พบว่า หลักสูตรควรเป็นแนวปฏิบัติขององค์กรที่มีการบริหารหรือร่วมกันทั้งผู้สอน ผู้เรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกภาคส่วน นอกจากนี้หลักสูตรยังเป็นสมรรถุิการต่อสู้ และการต่อรื่องทางอุดมการณ์ที่เกิดจากความคิดและความเชื่อที่แตกต่างกันของผู้คน ในแต่ละพื้นที่ มุมมองปรากฏการณ์ของหลักสูตรฉบับนี้จึงมิได้วิเคราะห์เฉพาะตัวบท (Text) เท่านั้นจึงต้องสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตรจริงเพื่อให้เห็นมุมมองที่กว้างขึ้น ผ่านประสบการณ์จริง ความคิดเห็นของผู้สอนจริงเพื่อประกอบการศึกษาปรากฏการณ์ ของหลักสูตร แต่การวิจัยครั้งนี้ไม่ได้มีเจตจำนงตัดสินคุณค่าของหลักสูตรแม้แต่ประการใด

คำสำคัญ: การวิพากษ์หลักสูตร, แนวคิดหลังนวยุค, การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา

Abstract

The objectives of this article were to study the phenomenon of the Thai language curriculum at the junior high school level of the Basic Education Core Curriculum, B.E. 2551, through a postmodern concept. This study is phenomenological qualitative research. The key informants were 3 teachers in one educational institution. Data were collected through in-depth interviews and observations in the research area and analyzing the text of the Thai language learning curriculum of the Basic Education Core Curriculum, B.E. 2551, through the postmodern concept. The study results showed that when studying the curriculum implementation process through the four components of the curriculum: aims, content, learning management process, measurement, and evaluation. Some hidden problems were found in the curriculum: overlapping indicators and unclear school policies in preparing the curriculum. Measurement and evaluation were not as comprehensive as they should be. When the curriculum was analyzed from the point of view of postmodern thinking, it was found that it should be an organizational practice involving consultation with teachers, students, and stakeholders

from all sectors. In addition, the curriculum was a battleground for ideological struggles and negotiations that arose from the different ideas and beliefs of people in each area. Therefore, the Phenomenal Perspectives of this curriculum did not analyze only the text (Text). Interviews with people involved in the curriculum were required to see a broader perspective through real experiences. The opinions of real instructors support the study of the curriculum phenomenon. However, this research was not intended to determine the value of any curriculum.

Keywords: Critical of curriculum, Postmodern Concepts, Phenomenological Study

1. บทนำ (Introductions)

โลกในปัจจุบันที่ผู้คนอาศัยอยู่เป็นโลกที่มีการหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โลกที่เต็มไปด้วยปัญหามากมาย อันมีผลมาจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่ส่งผลให้โลกที่กว้างขวางกลับกลายมาเป็นโลกที่แคบลง หรือที่ผู้คนเรียกกันว่า “โลกไร้พรมแดน” ตัวอย่างปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาด้านการเมือง ปัญหาด้านสังคม เป็นต้น ปัญหาต่าง ๆ ล้วนเกิดมาจากประชากรที่หลากหลาย ที่มีความคิด ค่านิยมที่แตกต่างกัน ส่งผลให้พฤติกรรมและวิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมส่งผลกระทบต่อมิติของสังคมในหลายด้าน รวมไปถึงมิติการจัดการเรียนการสอน (ศศิมา ตุ่มนิลกาล, 2560)

การเปลี่ยนแปลงในด้านการจัดการเรียนการสอนอันมีผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมนั้น ส่งผลให้ผู้เรียนจึงต้องพัฒนาตนเองให้ทัดเทียมในโลกที่เปลี่ยนแปลง การพัฒนาการเรียนการสอนเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการพัฒนาหลักสูตรที่ควรพัฒนาให้เท่าทันโลก ในศตวรรษที่ 21 หลักสูตรในประเทศไทยมีลักษณะเป็นหลักสูตรแกนกลาง (Core Curriculum) และใช้แนวคิดหลักสูตรแบบอิงมาตรฐาน (Standard-based Curriculum) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560

มีการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยในมาตรฐานการเรียนรู้นั้นได้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้และปฏิบัติได้เมื่อสำเร็จการศึกษาระดับพื้นฐาน (อมสิน จตุพร, 2557) จากที่กล่าวมาพบปัญหาของหลักสูตรอยู่หลายประการ แต่มีประการหนึ่งที่ส่งผลเพิ่มภาระให้ผู้เรียน คือ ตัวชี้วัดที่มีมากถึง 2,165 ตัว นอกจากจะเป็นภาระที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ส่งผลให้ครูสอนไม่ทันเวลา ส่งผลให้การเรียนการสอนไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร (ครุฑชิต มนูญผล, 2564)

จากการที่ผู้วิจัยได้พูดคุยกับครูผู้สอนจำนวน 3 ท่าน เป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องและมีความสำคัญต่อการนำหลักสูตรไปใช้โดยตรงทำให้พบว่า ประสพการณ์การใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีปัญหาแฝงตามมา เช่น ตัวชี้วัดที่คล้ายคลึงกันในบางจุด การวัดและประเมินผลยังไม่หลากหลายเท่าที่ควร และมีข้อความในหลักสูตรที่แฝงด้วยอำนาจชี้้นำ และอุดมการณ์บางอย่างที่แฝงไว้ การแสดงทรรศนะของครูผู้สอนทำให้เห็นถึงสมรรถภูมิการต่อสู้ทางความเชื่อและความคิดของผู้สอนเอง (Doll, 2000) การแสดงทรรศนะอันหลากหลายนี้ชี้ให้เห็นได้ถึงแนวคิดหลังนวยควาโลกคือ พหุวัฒนธรรม (Plural Culture) เนื้อหาของความเป็นแนวคิดหลังนวยควาจึงไม่ใช่การปฏิวัติขนบเดิมแล้วเดินไปข้างหน้าอย่างไร้ขอบเขต แต่เป็นการมองสรรพสิ่งให้ลึกซึ้งมากกว่าเดิมเพื่อทำให้พื้นที่ของโลกใบนี้ใหญ่มากขึ้น เพียงพอในการรองรับโลกแห่งความเป็นจริงของมนุษย์ ด้วยเหตุที่กล่าวมานั้นผู้วิจัยจึงประสงค์ที่จะศึกษาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ให้ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้นที่มีใช้เพียงผ่านตัวอักษรแต่ยังต้องอาศัยประสบการณ์ตรงของผู้สอนมาร่วมในการศึกษาครั้งนี้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยจัดเป็นกลุ่มสาระหนึ่งที่มีมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่ค่อนข้างมากในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560 เป็นกลุ่มสาระที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนฝึกฝนทักษะในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ และเมื่อผู้เรียนเรียนจบการศึกษาแต่ละช่วงชั้น จะมีผลการเรียนรู้ที่คาดหวังเมื่อผู้เรียนเรียนจบแต่ละช่วงชั้น ช่วงชั้นที่แตกต่างกันย่อมมีความคาดหวังที่ต่างกัน ระดับช่วงชั้นที่เพิ่มขึ้น มักมีความคาดหวังที่สูงขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

โลกหลังนวยุค หรือที่เรียกกันว่า “Post-modernism” คือยุคที่ให้ความสนใจในเรื่องความจริงของชีวิตบนฐานของความเจริญที่เปลี่ยนแปลงไปของสังคมโลก แนวคิดหลักของหลังนวยุค เน้นปฏิเสธการใช้อำนาจครอบงำทางความคิด ปฏิเสธวิธีวิทยาการแบบใดแบบหนึ่ง ให้ความสำคัญกับความหลากหลาย ส่งเสริมความเป็นองค์รวม และเน้นการวิพากษ์ ใช้ระบบความคิดและวิเคราะห์ที่หลากหลายมากขึ้น กระแสหลังนวยุคเป็นกระแสใหม่ที่ทำลายกรอบเดิม ๆ หลายด้าน แล้วปรากฏให้เป็นแนวคิดหลักในแวดวงวิชาการในปัจจุบัน นักปรัชญาที่มีอิทธิพลในแนวคิดยุคหลังสมัยใหม่นิยม ได้แก่ ฌาคส์ แดร์ริดา ลากอง ฟรอนซ์วาร์ ลีโอตาร์ด และมิแชล ฟูโกต์ (อ้างถึงในนาวัน พิษณุศิษย์กุล, 2560)

จากประสบการณ์สอนของผู้วิจัยทำให้พบเห็นปัญหาบางอย่างที่เกิดขึ้นกับหลักสูตร เช่น เนื้อที่ใช้สอนเป็นเรื่องเดิม ๆ เนื้อหาไม่ตรงความต้องการของผู้เรียน เป็นต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาหลักสูตรฉบับนี้โดยวิเคราะห์ด้วยทฤษฎีและสัมภาษณ์ผู้สอนร่วมด้วยผ่านระเบียบวิธีวิจัยแนวปรากฏการณ์วิทยา (phenomenology) เพื่อสำรวจความรู้สึกนึกคิด และการให้ความหมายอันเกิดจากประสบการณ์ของผู้สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และทำความเข้าใจถึงแก่นปัญหาของหลักสูตรฉบับนี้ผ่านแนวคิดหลังนวยุค

2. วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์ของผู้สอนที่ใช้หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผ่านแนวคิดหลังนวยุค

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 ความหมายและองค์ประกอบของหลักสูตร

3.1.1 ความหมายของหลักสูตร

“หลักสูตร” หรือภาษาอังกฤษเรียกว่า “Curriculum” โดยมาจากภาษาละตินว่า “Currere” ซึ่งมีความหมายคือ “The course to run” หมายถึงเส้นทางที่จะต้องวิ่งไปหรือเส้นทางที่จะต้องแข่งขัน หรือที่กล่าวกันว่า “ลู่วิ่ง” (Track) (สุจิตรา จงอยู่สุข, 2542) คำว่าหลักสูตรในทางการศึกษาได้ให้ความหมายไว้อย่างหลากหลาย อาจมีทั้ง

ความหมายที่กว้าง และแคบ ขึ้นอยู่กับเจตนา ประสบการณ์ และความสามารถของผู้ใช้ ซึ่งมีค่านิยมที่นักวิชาการได้ให้ไว้ ดังนี้

চার্জ বাক্সী (2542) หลักสูตร คือ แผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้นเพื่อแสดงถึงจุดหมาย การจัดเนื้อหา กิจกรรม และประมวลประสบการณ์ ในแต่ละโปรแกรมการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ตามจุดหมายที่กำหนดไว้

สมิตร คุณานุกร (2523) ให้ความหมายของหลักสูตรว่าหลักสูตรคือโครงการให้การศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะสอดคล้องกับความมุ่งหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้

กล่าวโดยสรุป หลักสูตร หมายถึง การนำมวลประสบการณ์ทั้งหมดมาวางแผนการเรียนการสอนขึ้นเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านพฤติกรรม รวมไปถึงสังคม อารมณ์ของผู้เรียนให้เป็นไปในทิศทางที่ดีมากยิ่งขึ้น

3.1.2 องค์ประกอบของหลักสูตร

สมิตร คุณานุกร (2523) กล่าวว่า องค์ประกอบของหลักสูตรมี 4 ประการ คือ ความมุ่งหมาย เนื้อหา การนำหลักสูตรไปใช้และการประเมินผล

กรมวิชาการ (2544) ระบุว่าหลักสูตรประกอบด้วยสาระสำคัญ 8 ประการ ได้แก่ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมายเป็นความต้องการของการจัดการศึกษา 3) โครงสร้าง 4) จุดประสงค์การเรียนรู้ 5) เนื้อหาของรายวิชา 6) สื่อการสอน 7) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 8) การประเมินผล

จากข้อความข้างต้น สรุปได้ว่า องค์ประกอบของหลักสูตร ประกอบด้วยพื้นฐาน 4 ประการ คือ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กระบวนการเรียนการสอน และการประเมินผล องค์ประกอบแต่ละอย่างมีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน

3.2 สาระของหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

สาระที่ 1 การอ่าน: มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 การเขียน: มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศ และรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด: มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณ และสร้างสรรค์

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย: มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษา และหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม: มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดี และวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

3.3 แนวคิดหลังนวยุค

มุมมองของหลังนวยุคนั้น โลกแห่งความเป็นจริงไม่ใช่โลกที่เป็นอยู่ (Being) แต่เป็นสิ่งที่กำลังแปรเปลี่ยนตลอดเวลา (Becoming) ฉะนั้น พลังแห่งพลวัต (Dynamic) ที่เป็นผลพวงมาจากกระบวนการทันสมัยยุคก่อน เช่น การพัฒนาอุตสาหกรรม (Industrialization) เศรษฐกิจทุนนิยมแบบเน้นการตลาด (Oriented-Market Capitalist Economy) การเกิดขึ้นของชนชั้นใหม่ทางสังคม (New Social Class) และความเป็นพหุปัญญา (Enlightenment) ด้วยกำลังที่เร็วและแรง ดังนั้น ปรัชญาหลังนวยุคปรากฏเห็นได้ชัดทั้งเศรษฐกิจสังคม การเมือง และวัฒนธรรม จึงเป็นที่เชื่อมั่นว่าจะมีผลกระทบต่อความคิด และความเป็นอยู่ของสังคมมนุษย์ยุคโลกาภิวัตน์อย่างแน่นอน (Slattery, 1995)

การเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ (Paradigm Shift) เกิดจากการเรียนรู้กระบวนทัศน์เดิมว่าไม่สามารถค้นหาคำตอบให้แก่สังคมมนุษย์ได้ การแสวงหาคำตอบให้แก่ชีวิตมนุษย์ และสังคมจึงต้องดำเนินต่อไป เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่มีสติปัญญา มนุษย์จึงล้วนแสดงทระนศเนอันบ่งถึงสติปัญญาที่ได้ไ้ไตร่ตรองและเรียนรู้จากสังคมเดิม จุดเริ่มของนวยุคเห็นได้จากคำเตือนของค่านัที่ที่เริ่มมองเห็นว่า วิทยาศาสตร์ไม่ใช่คำตอบสูงสุดของมนุษย์ จึงไม่ควรอยู่อย่างไร้ศีลธรรมและศาสนาเพราะโลกของค่านัที่มีทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ ซึ่งยังให้ความสำคัญกับโลกแห่งจริยธรรมที่มนุษย์สังกัดอยู่เสมอ

นาวิน พิษณุวิศิษฐ์กุล (2560) กล่าวไว้ว่า เราสามารถเชื่อในวิทยาศาสตร์ได้ แต่ไม่ใช่เป็นที่พึ่งอันสูงสุด เพราะจำเป็นต้องพิจารณาประเด็นอื่นด้วย เช่น ความมีจริยธรรม จิตวิญญาณของมนุษย์ และความหลากหลาย เป็นต้น นอกจากนั้น เราต้องมีการประเมิน

ด้วยว่า แนวทฤษฎีและแนวปฏิบัติมีผลลัพธ์ออกมาถูกต้องตรงกันหรือไม่ หากมนุษย์มีจิตสำนึกร่วมกันในการประเมินโลกที่เป็นอยู่แล้วให้ทางออกกับสังคมมนุษย์ไม่ได้ แน่แน่นอนว่า การก้าวเดินไปข้างหน้าด้วยกระบวนทัศน์ใหม่ที่มีแนวคิดที่กว้างขึ้นและโอบรับส่วนที่เคยขาดหายไป (the Present Absence) ในกระบวนทัศน์ในอดีต หรือ การกระตุ้นเตือนให้เห็นความเป็นจริงที่ถูกซ่อนเร้นไว้ด้วยวาทกรรมใด ๆ ก็ตาม จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งด้วยเหตุนี้การกำเนิดของกระบวนทัศน์หลังนวยุคเป็นการเผยให้เห็นความจริงที่ว่าโลกคือพหุวัฒนธรรม (Plural Culture) ที่ต้องโอบคั้น “ผู้ถูกละเลย” (the Uncounted) จากสังคมทำให้เห็นคุณค่าของปัจเจกที่มีอัตลักษณ์ (Identity) ที่ต้องการพื้นที่ชีวิตในสังคมที่ไม่ได้แตกต่างจากเรื่องเล่าหลัก (Grand Narrative) เนื้อหาของความเป็นหลังนวยุคจึงไม่ใช่การปฏิวัติชนบดแล้วเดินไปข้างหน้าอย่างไร้ขอบเขต แต่เป็นการเลือกทางเดินที่มองสรรพสิ่งให้ลึกซึ้งมากกว่าเดิม เพื่อทำให้พื้นที่ของโลกใบนี้ใหญ่มากขึ้นเพียงพอในการรองรับโลกแห่งความเป็นจริงของมนุษย์อันเป็นโลกจิตวิญญาณที่ยังต้องการศาสนาและจริยธรรมในการขับเคลื่อน

จากที่กล่าวมาในข้างต้น สามารถสรุปได้ถึงแนวคิดหลักของยุคหลังสมัยใหม่หรือหลังนวยุคเป็นแนวคิดที่ปฏิเสธการเชื่อในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ให้ความสำคัญกับความหลากหลาย เน้นการวิพากษ์ข้อมูล และเชื่อว่าสิ่งใดในโลกล้วนไม่อยู่นิ่งและไม่ระเบียบปรากฏการณ์ทางสังคมของหลังนวยุคอย่างหนึ่งที่มีความชัดเจน คือ การดำเนินควบคู่กับยุคแห่งการใช้เทคโนโลยีข่าวสาร มนุษย์ที่เข้าใจนวัตกรรมด้านดิจิทัลอย่างลุ่มลึก และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต นอกจากนี้กระบวนทัศน์ของยุคหลังสมัยใหม่เป็นการเปิดเผยให้เห็นว่า โลกใบนี้คือความหลากหลาย หรือ โลก คือ พหุวัฒนธรรม (Plural Culture) ที่มีอัตลักษณ์ในตนเอง

4. วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแบบปรากฏการณ์นิยม เพื่อทำความเข้าใจและวิพากษ์หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ผ่านการตีความจากแนวคิดหลังนวยุค

4.1 กลุ่มเป้าหมาย

การวิจัยนี้ได้ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นการศึกษารายกรณี โรงเรียนปากช่องซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ครูผู้สอนแต่ละระดับชั้น จำนวน 3 ท่าน โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญจะต้องมีประสบการณ์เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรโดยตรง โดยมีเกณฑ์คัดเลือก คือครูระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยแบ่งเป็นครูชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตำแหน่งครู ค.ศ. 2 อายุ 42 ปี เป็นครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีประสบการณ์สอนมากกว่า 10 ปี ครูระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตำแหน่งครูผู้ช่วย อายุ 24 ปี มีประสบการณ์สอน 1 ปี และครูระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตำแหน่ง ครู ค.ศ. 2 อายุ 35 ปี มีประสบการณ์สอน 7 ปีและทำหน้าที่วัดและประเมินผลของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จากผู้ให้ข้อมูลพบว่ามีครูที่อายุน้อยเนื่องจากผู้วิจัยต้องการรับฟังความคิดเห็นที่มีความหลากหลายระหว่างครูรุ่นใหม่และครูที่บรรจุมานาน โดยมีระยะเวลา 1 เดือนในการเก็บข้อมูล และเก็บข้อมูลจากเอกสารหลักสูตรสถานศึกษา

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บวิจัย ได้แก่

- 1) แบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม (Field Note) สำหรับการบันทึกย้อนหลัง เมื่อได้สังเกตอาการ สีหน้า การแสดงออกของครูผู้สอน ขณะสอนผู้เรียน
- 2) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นคำถามที่ได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่ใช้เป็นแนวคำถามการสัมภาษณ์เกี่ยวกับประสบการณ์การใช้หลักสูตรฉบับนี้

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) ก่อนการเริ่มเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจะอธิบายที่มาของการเก็บข้อมูลครั้งนี้ รวมทั้งแจ้งผู้ให้ข้อมูลทราบ ก่อนการนำไปใช้วิเคราะห์ในงานวิจัย
- 2) การนัดหมายสถานที่และเวลาในการนัดสัมภาษณ์ จะเลือกใช้สถานที่ที่มีความเหมาะสมต่อการสัมภาษณ์ส่วนบุคคล มีความสะดวกต่อการเดินทาง
- 3) เก็บข้อมูลโดยใช้คำถามแบบปลายเปิด ในระยะเวลา 10 - 20 นาที ต่อผู้ให้ข้อมูลหนึ่งคนจำนวนครั้งในการเก็บข้อมูลคือ 1 ครั้ง หลังจากนั้นผู้วิจัยจะขอจบการสัมภาษณ์

4.4 การตีความข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แล้วจะนำข้อความ คำต่าง ๆ มาจัดให้เป็นเรื่อง (Themes) ที่มีความหมายเชื่อมโยงกัน จากนั้นวิเคราะห์เรื่องราวเพื่อตีความข้อมูล ค้นหาประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องว่ามีแก่น (Essence) เป็นอย่างไร แล้วใช้วิธีการสรุปเชิงพรรณนา (Analysis descriptive)

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์อย่างเจาะลึก (In- depth interview) เป็นรายบุคคลโดยใช้ขั้นตอนการวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยาในรูปแบบของ Cresswell (2018) ประกอบด้วย 8 ขั้นตอนหลักอธิบายในรูปแบบของตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางอธิบายขั้นตอนการวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยาในรูปแบบของ Cresswell (2018)

ขั้นตอนการวิจัย	การดำเนินการ
(1) การพิจารณาปัญหาการวิจัยว่า ได้รับการตรวจสอบอย่างดีที่สุด โดยใช้แนวทางปรากฏการณ์วิทยาหรือไม่ (Determine if the research problem is best examined by using a phenomenological approach)	ผู้วิจัยพิจารณาปัญหาในการวิจัย คือ ครูผู้สอนพบปัญหาบางอย่างในการนำหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ไปใช้ในชั้นเรียน ผู้วิจัยจึงเลือกครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการใช้หลักสูตรฉบับนี้มาให้ข้อมูลกับผู้วิจัย
(2) ระบุปรากฏการณ์ที่สนใจและบรรยายปรากฏการณ์ (Identify a phenomenon of interest to study, and describe it.)	งานวิจัยเรื่องนี้ศึกษาเรื่องหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผ่านแนวคิดหลังนวยุค หรือแนวคิดหลังสมัยใหม่เพื่อค้นหาแก่นของหลักสูตรฉบับนี้ และเพื่อศึกษาปัญหาของการนำหลักสูตรฉบับนี้ไปใช้จริงในโรงเรียนผ่านประสบการณ์ของครูผู้สอนจริงในสถานศึกษาแห่งหนึ่ง
(3) การจำแนก และระบุสมมติฐานทางปรัชญาแบบกว้างของปรากฏการณ์วิทยา (Distinguish and specify the broad philosophical assumptions of phenomenology.)	ผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลกับผู้ที่ให้ข้อมูลที่มีคุณสมบัติ คือ เป็นครูผู้สอนที่กำลังสอนในรายวิชาภาษาไทยในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวนชั้นละ 1 คน

ตารางที่ 1 ตารางอธิบายขั้นตอนการวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยาในรูปแบบของ Cresswell (2018) (ต่อ)

ขั้นตอนการวิจัย	การดำเนินการ
(4) เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่เคยประสบกับปรากฏการณ์ที่กำลังศึกษาโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก และดำเนินการหลายครั้ง (Collect data from the individuals who have experienced the phenomenon by using in-depth and multiple interviews.)	ในการเก็บข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยลงสัมภาษณ์เชิงลึกทั้งหมด 3 ครั้ง ครั้งละ 1 คน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาถอดเทปพร้อมทั้งนำมาจำแนกข้อมูลที่ได้รับถึงประสบการณ์ที่มีร่วมกันของครูผู้สอน 3 ท่าน มาวิเคราะห์ผ่านแนวคิดหลังนวยุค (Postmodern)
(5) สร้างหัวข้อจากการวิเคราะห์ข้อความสำคัญ (Generate themes from the analysis of significant statements.)	ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์จากครูผู้สอน 3 ท่าน มาจัดหมวดหมู่ของข้อมูล ว่ามีความเชื่อมโยงกันประเด็นใดบ้าง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้รับมาเขียนอธิบายพรรณนา
(6) การพัฒนาคำอธิบายที่เป็นข้อความและโครงสร้าง (Develop textural and structural descriptions.)	ผู้วิจัยเขียนคำอธิบายเกี่ยวกับสิ่งที่กลุ่มเป้าหมายประสบซึ่งเป็นคำอธิบายที่เป็นข้อความ (textural description) และใช้เพื่อเขียนคำอธิบายบริบท หรือสภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดปรากฏการณ์ของหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผ่านแนวคิดหลังนวยุค (Postmodern) ในลักษณะของการอธิบายเชิงโครงสร้าง (structural descriptions)
(7) รายงานแก่นแท้ของปรากฏการณ์โดยใช้คำบรรยายประกอบ (Report the “essence” of the phenomenon by using a composite description.)	ผู้วิจัยเขียนคำอธิบายเพื่อนำเสนอปรากฏการณ์ปรากฏการณ์ของหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นพบว่าหลักสูตรฉบับนี้มีอำนาจที่ภาษาชี้นำครูผู้สอนมีแนวคิดไปในทิศทางใกล้เคียงกัน ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของผู้สอนเอง และพบปัญหาในหลักสูตรฉบับนี้ คือ มีตัวชี้วัดคล้ายคลึงกัน การวัดและประเมินผลไม่ครอบคลุมการเรียนรู้การสอนจริง

ตารางที่ 1 ตารางอธิบายขั้นตอนการวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยาในรูปแบบของ Cresswell (2018) (ต่อ)

ขั้นตอนการวิจัย	การดำเนินการ
(8) นำเสนอความเข้าใจเกี่ยวกับแก่นแท้ของประสบการณ์ในรูปแบบการเขียน (Present the understanding of the essence of the experience in written form.)	ผู้วิจัยได้เขียนอธิบายบริบทของปรากฏการณ์ร่วมกับประสบการณ์การสอนของครูผู้สอนผ่านพรรณนา และมุมมองของผู้สอน โดยการเขียนเชิงพรรณนา (Analysis descriptive)

5. ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการศึกษาประสบการณ์ของผู้สอนที่ใช้หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผ่านแนวคิดหลังนวยุค มีดังนี้

5.1 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร คือ ความต้องการของการจัดการศึกษา หรือ สังคมที่จะให้ผู้เรียนเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ทำให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกันที่สามารถเชื่อมโยงให้เห็นถึงทรรศนะของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล อันนำมาสู่การวิเคราะห์ข้อมูลและวิพากษ์หลักสูตรตามแนวคิดหลังนวยุค ดังนี้

ครูสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กล่าวว่า

“...วิชาภาษาไทยถือเป็นหัวใจของทุกวิชาเลยคะเริ่มต้นจากสาระ การอ่าน การเขียน การฟัง การดู การพูด หลักการใช้ภาษาไทยมีวรรณคดีและวรรณกรรม ซึ่งถือเป็นสุนทรียศาสตร์ทางภาษานะคะสิ่งเหล่านี้เนี่ยคะก็เหมือนเป็นจุดเริ่มต้นของทุกวิชาคะ...”

ครูในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แสดงทรรศนะไว้ว่า วิชาภาษาไทยเป็นหัวใจของทุกวิชา เป็นจุดเริ่มต้นของทักษะพื้นฐานโดยสอดคล้องกับการให้ข้อมูลของครูสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้มีความคิดเห็นที่คล้ายคลึงกัน โดยกล่าวไว้ว่า

“...ผู้เรียนต่อยอดมาตั้งแต่ในระดับชั้นประถมณะคะ พอขึ้นม
เราก็อไม่รู้ว่พื้นฐานแต่ละคนเนี่ยประมาณไหนเราก็อเลยต้องมีการเรียนภาษาไทยระดับ
ม.ต้นอีก แล้วก๊วิชาภาษาไทยแต่มั่นเป็นพื้นฐานของทุกวิชาอยู่แล้วอะคะ ก๊ยังงในเรื่อง
ต่างๆเขาก็อต้องเอาไว้ใช้นำเสนอ ก๊ต้องใช้ภาษาไทย ก๊เลยม.ต้น ก๊เลยยังจำเป็นอยู่ท๊
ต้องเรียนภาษาไทย...”

ครูในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความเห็นที่คล้ายกันว่ วิชาภาษาไทยเป็นพื้นฐานของ
ทุกวิชา และเป็นวิชาท๊ต่อยอดมาจากระดับก่อนหน้าเพือให้การเรียนต่อเนื่องกัน
เช่นเดียวกับครูสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้กล่าวไว้ว่

“...วิชาภาษาไทยเป็นหัวใจของทุกวิชา ถ้าเกิดอ่านภาษาไทยไม่ออก
หรือไม่เข้าใจภาษาไทยมันก๊ไม่สามารถอ่านวิชาอื่นได้แตกฉาน วิเคราะห์โจทย์คณิตวิทย
อะไรก๊ไม่ได้เพราะว่ภาษาไทยไม่คล่อง ไม่ชัดเจน...”

จะเห็นได้ว่จากข้อความข้างต้น ครูผู้สอนแสดงความคิดเห็นไว้ว่ วิชาภาษาไทย
เป็นหัวใจของทุกวิชาเช่นเดียวกับครูชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 หากอ่านไม่ออกก๊ยาก
ท๊จะต่อยอดในรายวิชาอื่น ๆ ได้

จากทรรศนะท๊กล่าวมาในข้างต้นได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนการสอน
ในรายวิชาภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในลักษณะท๊ใกล้เคียงกันกล่าวคือ
วิชาภาษาไทยเป็นหัวใจหรือเป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิต หรืออาจจะนำไปต่อยอดในการ
เรียนระดับท๊สูงขึ้นได้ ซึ่งทรรศนะเหล่านี้อคล้ายคลึงกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลาง
ท๊กล่าวไว้ว่ “ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิด
ความเป็นเอกภาพ และเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือ
ในการติดต่อสื่อสารเพือสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ท๊ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบ
กิจธุระ การงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข...”

หากจะมองมุมมองของแนวคิดหลังนวยุคท๊เชื่อว่าหลักสูตรวัฒนธรรมและ
แนวปฏิบัติขององค์กร/สังคมอันเป็นผลิตผลจากกระบวนการไตร่ตรองหรือปรึกษาหารือ
ร่วมกัน จะพบว่าทิศทางของครูผู้สอนเห็นตรงไปแนวทางเดียวกันว่ วิชาภาษาไทยเป็นหัวใจ
หรือเป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิต ซึ่งเป็นแนวปฏิบัติร่วมกันของครูผู้สอนท๊ทั้ง 3 ระดับชั้น
และมีจุดหมายเพือพัฒนาทักษะท๊จำเป็น ได้แก่ การอ่าน การเขียน การฟัง การดู การพูด
เป็นทักษะพื้นฐานท๊ผู้เรียนควรได้รับและพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพือใช้ในการดำรงชีวิต

นอกจากนี้ก็จะเห็นได้ว่าผู้สอนมีแนวคิดที่เป็นไปในลักษณะเดียวกันคือมีความเชื่อว่าภาษาไทยเป็นหัวใจของทุกวิชา เป็นพื้นฐานในการต่อยอด แต่หากมองในมุมมองหลังนวยุคกลับพบว่า ภาษาเป็นเพียงสิ่งที่สังคมสร้างขึ้นมาเพื่อให้ใช้กันในแต่ละพื้นที่ เมื่อใช้สืบเนื่องต่อมาเรื่อย ๆ ผู้คนจะคุ้นชินแล้วสร้างรูปแบบภาษาออกมาให้เป็นทางการเพื่อนำไปใช้ และสร้างความเชื่อโดยใช้ข้อความคือ “ภาษาเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ เป็นสมบัติของชาติ...” เพื่อทำให้ผู้คนที่ใช้เกิดความตระหนักถึงภาษาหนึ่งเดียวนี้อย่างยิ่ง และจุดมุ่งหมายของการศึกษาคือ ความต้องการในการศึกษาที่ต้องการสร้างสังคมให้เป็นอย่างไร ดังนั้นจุดมุ่งหมายของหลักสูตรจึงถือได้ว่าเป็นอำนาจที่สามารถกำหนดทิศทางของรูปแบบของวิชาได้อย่างเห็นได้ชัดเจน สังเกตผู้สอน 3 ท่านมีแนวคิดที่คล้ายกัน คือ ภาษาไทยเป็นหัวใจของทุกวิชา ซึ่งไปตรงกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

5.2 เนื้อหาสาระในหลักสูตร

ในประเด็นด้านเนื้อหาสาระในหลักสูตร คือ ข้อกำหนดเนื้อหาและประสบการณ์ต่าง ๆ ครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า

“ถ้าพูดถึงหลักสูตรในตัวหลักสูตรไหนนะคะถึงแม้ว่าเราจะแบ่งไว้ตามช่วงชั้นระดับชั้นต่าง ๆ ชัดเจนแล้วแต่ควรจะปรับในส่วนของสาระการเรียนรู้แกนกลางนะคะให้มันเท่าทันยุคสมัยเท่าทันโลกยิ่งขึ้นคะ”

คุณครูระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้แสดงความเห็นในด้านเนื้อหาสาระว่า ในหลักสูตรแกนกลางได้แบ่งเนื้อหาสาระไว้ชัดเจน เหมาะสมแล้ว แต่อาจจะเพิ่มเนื้อหาเพียงแค่ว่าบางส่วน

ครูผู้สอนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้แสดงความเห็นต่อเนื้อหาในหลักสูตรไว้ว่า

“...อย่างทีหนูสอนหนูสอน ม.1 กับ ม.2 ใช้ไหมคะ หนูจะเห็นบางเนื้อหาที่มันซ้ำกันมีความซ้ำกันใช้คะ อย่างเช่นรายงาน ม.1 ก็เรียน ม.2 ก็เรียน โครงงาน ม.1 ก็เรียน ม.2 ก็เรียน แล้วก็เหมือนแบบไม่ได้มีการจัดเนื้อหาให้เป็นระบบบอกแล้ว ม.1 ก็ต้องทำโครงงาน ม.2 ก็ต้องทำโครงงาน หนูคิดว่ามันซ้ำซ้อนเกินไป แต่ถ้าจะแก้ปัญหาก็คือควรที่จะระบุไว้เลยว่า ม.1 สอนแค่นี้ ม.2 ค่อยสอนต่อทำเป็นเล่ม แล้วปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับของหนูเองคือ ม.2 นี่หน่วยเยอะมาก หนูก็เลยแบบเหมือนอยากให้มีแบบ มี scope ที่มันเล็กลงมา...”

คุณครูระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้ชี้ให้เห็นถึงปัญหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ว่าในระดับชั้นม.ต้น มีบางเนื้อหาที่เรียนซ้ำกัน และในระดับที่ครูผู้สอนได้สอนนั้นมีหน่วยการเรียนรู้ที่เยอะมากเกินไป นอกจากนั้นครูผู้สอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้ชี้ให้เห็นถึงประเด็นเพิ่มเติมคือไม่ได้กล่าวถึงเฉพาะตัวทักษะที่จำเป็นเท่านั้นแต่ยังรวมไปถึงเนื้อหาของวรรณคดี ดังกล่าวต่อไป

“...ตัวชีวิตมันเหมือนมันเยอะแล้วมันก็ซ้ำ ๆ กันในหลายระดับ อย่างปัญหาของ ม.3 ก็คือเหมือนแบ่งตัวชีวิต ม.2 เรียนมาละ ม.1 เรียนมาละ แล้ว ม.3 ก็ได้มาเรียนอีก มันเลยกลายเป็นว่าเด็กก็เรียนซ้ำอันเดิมแทนที่จะไปต่อ อย่างเช่น ตอน ม.2 เรียนเรื่องคำภาษาต่างประเทศ ม.3 ก็ได้เรียนแต่งโคลงสี่สุภาพ ม.2 ก็แต่งมาแล้ว ม.3 เด็กน้อยก็ได้แต่งอีก...ความหลากหลายของหลักสูตรก็คือ เหมือนวรรณคดีเราไม่ค่อยครอบคลุมเท่าไร...”

คุณครูระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้มีความเห็นที่คล้ายคลึงกับคุณครูระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่กล่าวว่าเนื้อหาค่อนข้างซ้ำซ้อนกัน ในระดับชั้นที่ผ่านมาเคยเรียนมาแล้วแต่ในระดับที่ผู้สอนสอนอยู่ก็ยังคงได้เรียนอีก เนื้อหาจึงวนอยู่ที่เดิม นอกจากนี้ยังได้เสนอแนะเพิ่มเติมไว้ว่าแต่ในส่วนของเนื้อหาวรรณคดีควรต่อยอดในเรื่องของหลักภาษาได้ ดังที่กล่าวว่า

“...เพิ่มเติมเนื้อหาคือตัววรรณคดี มันไม่ค่อยหลากหลายมีวรรณคดีได้ให้เราศึกษาหรือโยงไปกับรายวิชาหลักเค้าเรียกหลักภาษานะ...มันไม่ค่อยไปด้วยกัน...”

จากทฤษฎีที่กล่าวมาในข้างต้นนั้น เนื้อหาสาระที่ทางหลักสูตรได้กำหนดมานั้น ครูผู้สอนชั้น ม.2 และ ม.3 มิได้มองว่ามีบางเนื้อหาที่ค่อนข้างซ้ำซ้อนกัน แต่ครูชั้น ม.1 ได้เล็งเห็นว่าเหมาะสมแล้วแต่ควรเพิ่มเติมในบางเรื่องเท่านั้น

จากเนื้อหาสาระของหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจะเห็นได้ว่าเนื้อหาหลักจะเน้นไปในทักษะจะเห็นได้จากการแยกสาระในด้านทักษะออกมาถึง 3 สาระ ได้แก่ การอ่าน การเขียน และการฟัง การดู และการพูด ให้ความสำคัญในการสื่อสารและเน้นการคิดวิเคราะห์ วิจัยได้เป็นอย่างดี ในส่วนของสาระที่ 4 เรื่อง หลักการใช้ภาษาไทย เนื้อหาจะคล้ายคลึงในของระดับประถมศึกษาตอนปลาย (ป.4-6) แต่อาจจะมีการเพิ่มเนื้อหาให้ครอบคลุมและเหมาะสมกับผู้เรียนในระดับชั้นที่สูงขึ้น และในส่วนวรรณคดีและวรรณกรรม จะแยกออกมาเป็นอีกหนึ่งสาระเพื่อให้ผู้เรียนได้อ่าน

วรรณคดีและวรรณกรรมมากยิ่งขึ้น และเรียนรู้วิถีความเป็นไทยเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมไทย แล้วนำไปปรับใช้ได้ในอนาคต

เมื่อวิเคราะห์ในส่วนของเนื้อหาภายในหลักสูตรมาประกอบกับทฤษฎีของครู ทั้ง 3 ท่านพบว่ามีความเห็นที่ทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยในตัวเนื้อหา บางท่านมองว่าเหมาะสมแล้ว บางท่านมองว่าตัวเนื้อหาซ้ำซ้อนกัน แต่ถ้าหากนำตัวชี้วัดมาพิจารณา ร่วมด้วยจะพบว่าบางเนื้อหาที่ผู้สอนได้กล่าวว่าซ้ำซ้อนนั้น แต่ละระดับได้มีขอบข่ายของเนื้อหากำหนดไว้แล้ว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบตัวชี้วัดเรื่องคำที่มาจากภาษาต่างประเทศ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
-	รวบรวมและอธิบายความหมายของคำภาษาต่างประเทศที่ใช้ในภาษาไทย	จำแนกและใช้คำภาษาต่างประเทศที่ใช้ในภาษาไทย

จากตารางพบว่าในเรื่องของคำที่มาจากภาษาต่างประเทศในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จะยังไม่ปรากฏ แต่จะเริ่มพบในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยให้เริ่มรวบรวมคำและอธิบายความหมายของคำที่มาจากภาษาต่างประเทศในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะต้องสามารถแยกแยะและนำคำไปใช้ได้ถูกต้องซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของ เบนจามิน บลูม ที่จำแนกจุดมุ่งหมายออกเป็น 6 ระดับ จากตัวชี้วัดนี้ของ ม.2 จัดอยู่ในระดับที่ 1 คือ ความรู้ความจำ และ ม.3 อยู่ชั้นวิเคราะห์ ตัวชี้วัดนี้จึงถือว่าเป็นการไล่ระดับการเรียนรู้แล้ว

แต่ในบางเนื้อหาที่ซ้ำซ้อนตามที่คุณสอนได้ยกตัวอย่างมา เช่น เรื่องการเขียนรายงาน การศึกษาค้นคว้าจะพบได้ว่าในเรื่องนี้จะพบในทุกระดับชั้นมัธยมศึกษา ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบตัวชี้วัดเรื่องการเขียนรายงาน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
เขียนรายงานการศึกษา ค้นคว้าและโครงการ	เขียนรายงานการศึกษาค้นคว้า	เขียนรายงานการศึกษา ค้นคว้า และโครงการ

จากตารางพบว่าทุกระดับชั้นใช้ตัวชี้วัดเดียวกันคือการเขียนรายงานการศึกษาค้นคว้าและโครงการ โดยไม่ได้กำหนดขอบข่ายเนื้อหาให้ชัดเจน เด็กทุกระดับชั้นได้เรียนเนื้อหาเดียวกัน ทำให้ผู้เรียนตั้งคำถามกับครูผู้สอนว่าทำไมตนต้องเรียนเรื่องนี้เมื่อปีที่ผ่านมาก็ได้เรียนไปแล้ว นอกจากนี้ตัวชี้วัดของผู้เรียนค่อนข้างมาก ตัวชี้วัดกระจายมากเกินไปเพิ่มภาระงานให้กับผู้เรียน

ในทางมุมมองของหลังสมัยใหม่ที่เห็นว่า หลักสูตรเป็นสมรภูมิการต่อสู้และการต่อรองทางอุดมการณ์ความคิดความเชื่อและวัฒนธรรม (Morris, 2001) แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของความคิดของครูผู้สอนว่ามีประสบการณ์ ความเชื่อที่ต่างกันส่งผลให้มีแนวคิดต่อเนื้อหาสาระของหลักสูตรที่ต่างกันคือ ครูบางท่านมองเห็นว่าหลักสูตรดีอยู่แล้วเพียงเพิ่มเติมแค่เนื้อหาให้เท่าทันโลก บางท่านกลับมองว่าบางเนื้อหาซ้ำซ้อนกัน เรียนซ้ำวนอยู่กับที่ ไม่พัฒนาต่อยอด ซึ่งในมุมมองของแต่ละท่านไม่มีผู้ใดถูกหรือผิดเนื่องจากหลักสูตรเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอน ไม่นิ่งอยู่กับที่เปรียบเสมือนสายน้ำที่ไหลไปไม่หยุดนิ่ง แต่ในด้านการจัดการเรียนการสอนเนื้อหาตัวชี้วัดที่กำหนดมานั้นควรสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน เนื่องจากแนวคิดของโลกหลังนวยุคที่มีต่อหลักสูตรคือหลักสูตรควรมีข้อตกลงร่วมกันเป็นสัญญาณระหว่างผู้เรียนและผู้สอน (Reid, 1998) เป็นสิ่งที่ต้องปรึกษาหารือกันมีใช้กำหนดตัวชี้วัดขึ้นมาจากความคิดของผู้ใหญ่ฝ่ายเดียว ผู้เรียนควรได้รู้และมีการทำประชาพิจารณ์ที่จะรับเนื้อหาที่ครูหรือผู้ใหญ่จัดให้หรือไม่

5.3 กระบวนการจัดการเรียนรู้

กระบวนการจัดการเรียนรู้ คือ การจัดกิจกรรมหรือกำหนดวิธีสอนให้เกิดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนรู้จักคิด รู้จักทำ และรู้จักแก้ปัญหาต่าง ๆ

ครูผู้สอนแต่ละระดับชั้นได้แสดงพรรณนาที่แตกต่างกันไว้ โดยครูชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้แสดงความเห็นไว้ คือ

“ควรจะปรับในส่วนของการเรียนรู้แกนกลางนะคะให้มันเท่าทันยุคสมัยเท่าทันโลกยิ่งขึ้น”

กล่าวคือครูผู้สอนเล็งเห็นว่าควรปรับกระบวนการเรียนการสอนให้เท่าทันโลกในปัจจุบันเน้นการนำไปใช้ในชีวิตปัจจุบันนอกจากนั้นแล้วครูชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้แสดงพระชนะต่ออีกในเรื่องของการเรียนการสอน ไว้ว่า

“...การพูดที่เอาไปเป็นพิธีกรได้เป็นไกด์ได้หรือเป็นการพูดแบบว่าเชิญชวนในการโฆษณาอย่างงี้ก็ได้ ทุกวันนี้แบบว่าโฆษะลหรือว่าอะไรเงี้ยคะมันก็จะเอาไปใช้ในการหาเงินได้ใช้ไหมคะ ก็อาจจะสอนเขียนโฆษณาแบบจริงจังเพื่อให้เขาจะเอาไปต่อยอดได้...”

จะเห็นว่าครูชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เน้นการจัดการเรียนการสอนไปในเรื่องการนำไปใช้เป็นหลัก โดยเฉพาะการพูดซึ่งเป็นหัวใจหลักในการสื่อสารในสังคม นอกจากนี้ครูระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ยังได้กล่าวถึงประเด็นการนำไปปรับใช้กับสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นนั้น ๆ ให้สามารถสร้างประโยชน์จากสิ่งที่มีอยู่และในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ครูผู้สอนได้แสดงความคิดเห็นในอีกแง่มุมหนึ่ง กล่าวคือ

“...ตัววรรณคดี มันไม่ค่อยหลากหลายมีวรรณคดีได้ให้เราศึกษาหรือโยงไปกับรายวิชาหลักหลักภาษานะ...มันไม่ค่อยไปด้วยกัน คือเราอยากให้ได้สอนไปในทิศทางเดียวกันว่าเรียนวรรณคดีเรื่องนี้ก็ได้หลักภาษาไทยด้วย หนังสือกระทรวงมันไม่ค่อยสอดคล้องกัน”

จากข้อความในข้างต้นคุณครูไม่ได้มุ่งเน้นในเรื่องของทักษะพื้นฐานแต่กลับมองเห็นในเรื่องประยุกต์การสอนหลักภาษาไทยให้ไปด้วยกันได้กับเรื่องวรรณคดีเพื่อให้เด็กเข้าใจวรรณคดีได้ง่ายขึ้นและเรียนรู้หลักภาษาไปพร้อมกัน

หากพิจารณากระบวนการจัดการเรียนการสอน จากหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่าภายในสถานศึกษาแห่งนี้ได้มีนโยบายให้ครูได้ใช้การจัดการเรียนรู้แบบฐานสมรรถนะ เพื่อเตรียมพร้อมให้เท่าทันในอนาคตที่จะมีการนำการเรียนแบบฐานสมรรถนะมาใช้ แต่เมื่อนำมาทดลองเขียนแผนปรากฏว่า มีการปรับเปลี่ยนเป้าหมายทางการเรียนรู้จาก KPA เป็น KSA เพียงเท่านั้นแต่รูปแบบอื่น ๆ คงไว้เช่นเดิม สาเหตุอาจเกิดจากทางหลักสูตรฐานสมรรถนะยังไม่เรียบร้อย ยังดำเนินการ

สร้างไม่สมบูรณ์ดี จึงทำให้ทางโรงเรียนต้องการเตรียมพร้อมครู แต่ไม่มีเนื้อหาที่จะบรรจุลงในหลักสูตรสถานศึกษาส่งผลให้การนำการเรียนการสอนแบบฐานสมรรถนะมาใช้ในโรงเรียนก็ไม่ได้ส่งผลในการจัดกระบวนการเรียนการสอนเท่าที่ควร

จากข้อความที่กล่าวมาในข้างต้นพบว่าทั้งในส่วนของโรงเรียนและครูผู้สอนล้วนต้องการสอนให้ผู้เรียนให้รู้เท่าทันโลกปัจจุบัน และพยายามหาวิธีการที่เหมาะสมกับสถานการณ์นั้น ๆ จะเห็นได้ว่าโรงเรียนพยายามที่จะปรับให้สอดคล้องให้ทันสมัยตามเท่าทันกระทรวงศึกษาธิการแต่ไม่ได้ปรับให้เข้าผู้เรียน ส่วนตัวผู้สอนนั้นพยายามจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพสังคมบริเวณนั้น และพยายามบูรณาการข้ามสาระการเรียนรู้ แต่ก็ยังอยู่ภายใต้กรอบของหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น แสดงให้เห็นที่ถึงอำนาจของหลักสูตรที่สามารถกำหนดทิศทางของการศึกษาได้

5.4 การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลผู้เรียน คือ การตรวจสอบผู้เรียนว่ามีความรู้ความเข้าใจ และ ความสามารถตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่ มีสิ่งใดควรจะต้องปรับปรุงแก้ไขอย่างไรหรือไม่

จากการสัมภาษณ์ครูระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ครูชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้แสดงความเห็นในเรื่องการวัดและประเมินผลผู้เรียนไว้ ดังนี้

“...ควรจะวัดและประเมินผลตามสภาพจริงเลยล่ะก็คือโดยใช้เครื่องมืออย่างหลากหลายให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนคนนั้น ยังไงคะแบบผู้เรียนนั้นล่ะ แต่ว่าเราคำนึงถึง มาตรฐานตัวชี้วัดแล้วก็ในส่วนของจุดประสงค์การเรียนรู้ด้วยล่ะ...”

จากทหระสนะในข้างต้นเห็นได้ว่าครูระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 การวัดและประเมินผลผู้เรียนในปัจจุบันควรวัดตามสภาพจริงที่ห้องเรียนเป็นแต่ต้องอยู่ภายใต้กรอบของมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่ทางหลักสูตรได้จัดเตรียมไว้

ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ครูผู้สอนได้แสดงทหระสนะในประเด็นนี้ไว้ว่า

“ ที่จริงแล้วมันจะมีแบบทดสอบที่ให้นั้นผู้เรียนได้ใช้ก็ว่า เขาชอบการสอบแบบไหนหรือว่าชอบวิธีการแบบใด...แต่ถ้าการจัดการเรียนการสอนทุกแบบให้อยู่แล้วแต่ถ้าถ้าเกิดสมมุติห้องนี้ชอบสอบมากก็อาจจะสอบเยอะหน่อยนะคะ

พูดคือต้องทำทั้งหมด แต่ว่าถ้าห้องไหนชอบแบบนี้ก็จะเน้นแบบนี้มากขึ้น ”

จากข้อความในข้างต้นครูผู้สอนได้เสนอแนวคิดการทำแบบสอบถามวัดและประเมินผลว่าผู้เรียนชอบประเมินผลแบบใดจากนั้นจึงนำมาใช้กับผู้เรียนจริง โดยจะเน้นไปในส่วนที่ผู้เรียนชอบ แต่ในการวัดประเมินด้านอื่นก็ยังมีอยู่แต่อาจจะน้อยลงเพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละห้อง

ครูผู้สอนในระดับท้ายสุดคือระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้แสดงทรรศนะในประเด็นนี้ไว้เช่นเดียวกันว่า

“ถ้าให้วัดประเมินผลจริง ๆ ควรวัดเด็กเก่ง กลาง อ่อน ควรทำข้อสอบแยกวัดเด็ก วัดเด็กเก่ง กลาง อ่อน ถึงแม้โรงเรียนเราจะเป็นโรงเรียนที่คัดเด็กมากก็ตาม แต่ในห้องมันมีความหลากหลาย...แล้วเราก็ควรสังเกตพฤติกรรมไม่ควรจะวัดแค่ IQ ด้านเดียว ควรแบบวัด EQ เพราะว่าเด็กบางคนไม่ได้แสดงศักยภาพด้านภาษา มาก แต่จะแสดงศักยภาพด้านคณิตศาสตร์มากกว่า ถ้าทำงานชิ้นนี้ก็ควรจะมีทั้งศาสตร์และศิลป์”

ข้อความในข้างต้นแสดงให้เห็นว่าครูระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เสนอแนวคิดให้ประเมินผู้เรียนให้ครบทุกระดับ เก่ง กลาง อ่อน โดยการทำแบบทดสอบอย่างหลากหลายรูปแบบเพื่อให้สามารถครอบคลุมเด็กทุกระดับ นอกจากนี้ยังไม่ควรที่จะเน้นในเรื่องของภาษาไทยอย่างเดียวอาจจะนำทักษะทางด้านศิลปะเข้ามาในการเรียนสอน

หากพิจารณาจากหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในประเด็นการวัดประเมินผลผู้เรียนได้โดยอ้างอิงจากระเบียบโรงเรียนว่าด้วยการวัดและประเมินผลการเรียนรู้โดยใช้ตัวเลขแสดงระดับผลการเรียนในแต่ละรายวิชา ดังนี้

ตารางที่ 4 เกณฑ์แสดงระดับผลการเรียน

ช่วงคะแนนเป็นร้อยละ	ระดับผลการเรียน	ความหมายของผลการประเมิน
80-100	4	ดีเยี่ยม
75-79	3.5	ดีมาก
70-74	3	ดี
65-69	2.5	ค่อนข้างดี
60-64	2	น่าพอใจ
55-59	1.5	พอใช้
50-54	1	ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ
0-49	0	ต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ

จากเกณฑ์การวัดและประเมินผลที่กำหนดมาพบว่า ระเบียบที่กล่าวมานั้นค่อนข้างสอดคล้องกับครูผู้สอนทั้ง 3 ชั้นเรียน ได้แก่ ข้อความที่กล่าวว่า “...วัดและประเมินผลตามสภาพจริง...” ก็สอดคล้องกับทฤษฎีของครูชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้กล่าวไว้ในข้างต้น และข้อความ “...ต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย...” ในข้อความนี้เมื่อเชื่อมโยงกับการสัมภาษณ์ครูผู้สอนที่ผ่านมาก็เห็นได้ว่า ครูผู้สอนทั้ง 3 ท่านมีความเห็นเดียวกันคือควรมีการวัดและประเมินผลอย่างหลากหลายเพื่อให้ครอบคลุมผู้เรียนทั้งเก่ง กลาง และอ่อน

จากระเบียบโรงเรียนพบว่าด้วยการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่โรงเรียนได้กำหนดมานั้นมีเกณฑ์ที่ชัดเจนสามารถตัดสินผลการเรียนให้ผู้เรียนอยู่ในเกณฑ์ตามที่ผู้เรียนสามารถทำได้ ซึ่งคะแนนต่าง ๆ ที่ผู้เรียนได้มานั้นล้วนขึ้นอยู่กับภาระงานที่ส่งและคะแนนสอบกลางภาค ปลายภาค คะแนนเหล่านั้นล้วนเป็นสิ่งที่คิดขึ้นมาเพื่อกำหนดตัดสินผู้เรียน แต่ถ้าหากพิจารณาตามมุมมองหลังนวยุค ผู้เรียนแต่ละคนนั้นล้วนมีความสามารถต่างกัน การรับรู้ การทำความเข้าใจย่อมต่างกัน การประเมินผลย่อมใช้เกณฑ์ที่ไม่เหมือนกัน ในแนวคิดของหลังนวยุคจึงให้ความสำคัญกับการตีความสิ่งที่ได้รับ แล้วต่อยอดทางความคิดอย่างไร ไม่ได้มีเกณฑ์ตัดสินว่าดีมาก ดี หรือ พอใช้ เนื่องจากความคิดเหล่านั้นล้วนเป็นความจริงที่ผ่านประสบการณ์และประสบการณ์คือการเรียนรู้ของแต่ละผู้เรียน

ที่ผ่านมา แล้วกลั่นกรองมาให้ผู้สอนได้รู้ถึงความจริงนั้น ดังนั้นผู้สอนจึงมีหน้าที่ในการพัฒนาผู้เรียนให้เติบโตไปตามเอกลักษณ์ของแต่ละบุคคล การวัดและประเมินผลย่อมขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล แต่ละคนจะมีการวัดและประเมินผลที่ไม่เหมือนกัน

6. สรุปและอภิปรายผล (Conclusion and Discussion)

6.1 ประสบการณ์ของผู้สอนที่ใช้หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

หลังจากที่ได้อ่านบทสัมภาษณ์ของผู้สอน จะเห็นได้ว่าคำตอบมีอย่างหลากหลาย และเมื่อจัดหมวดหมู่พบว่าไปสอดคล้องกับองค์ประกอบของหลักสูตร จึงเรียบเรียงข้อมูลออกมาเป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร (2) เนื้อหาสาระในหลักสูตร (3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ (4) การวัดและประเมินผลผู้เรียน

6.1.1 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

จากประสบการณ์ของผู้สอนก่อนที่จะมีการเรียนการสอนมักจะมีเป้าหมายที่ต้องการให้เด็กเกิด และควรทราบว่าตนเองสอนไปทำไม และผู้เรียนจะต้องเรียนไปเพื่ออะไร ซึ่งคำถามที่ว่าเราเรียนวิชาภาษาไทยไปเพื่ออะไร ผู้สอนทั้ง 3 ท่าน ได้กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันคือ ภาษาไทยเป็นพื้นฐานของหลายวิชา เนื่องจากภาษาไทยเป็นภาษาแรกเริ่มที่ผู้เรียนทุกคนจะได้เรียนในประเทศไทย และการเข้าเรียนในโรงเรียนก็ใช้ภาษาไทยเป็นส่วนใหญ่ ทุกวิชาล้วนมีภาษาไทยเป็นภาษาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ผู้เรียนจึงจำเป็นต้องเรียนภาษาไทยเพื่อไปเรียนในรายวิชาอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นทักษะการอ่าน การเขียน การฟัง การพูด และการดู จัดว่าเป็นทักษะพื้นฐานที่ผู้เรียนควรมีก่อนที่จะไปต่อยอดในรายวิชาอื่น ๆ หรืออาจกล่าวได้ว่าวิชาภาษาไทยเป็นหัวใจหลักของวิชาอื่น ๆ หากไม่เรียนวิชาภาษาไทยจะยากในการต่อยอดในรายวิชาอื่นได้โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของประมาท เทียนศรี (2548) ได้ศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่าง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาอื่น ๆ ของผู้เรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 3 และ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถมพบว่า ทักษะการอ่านและการเขียนวิชาภาษาไทยเป็นทักษะขั้นสูงที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในวิชาอื่น ๆ ได้ดีขึ้น การทำแบบฝึกหัดหรือข้อสอบ จำเป็นต้องอาศัย 2 ทักษะนี้ ผู้เรียนที่สามารถอ่านและเขียนภาษาไทยไม่คล่องจะเป็นอุปสรรคต่อการเรียนวิชาอื่น ๆ

การสัมภาษณ์ในประเด็นนี้จะสามารถทราบได้ถึงความมุ่งหมายหรือเป้าหมายของผู้สอนที่ผู้สอนได้ให้ความหมายเอาไว้ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร จึงทำให้เห็นได้ว่าหลักสูตรมีอำนาจที่จะสร้างกรอบความคิดให้ผู้สอนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ดังที่ อภิภา ปรัชญพฤทธ์ (2554) ได้กล่าวไว้คือ หลักสูตรเป็น “ตัวบท” (Text) ที่มีอำนาจอันชอบธรรมซึ่งสะท้อนให้เห็นวาทกรรมหลักของสังคมหรือวงวิชาการที่ตัดสินความรู้ที่ชอบธรรม เนื้อหาที่ควรสอนและตำราที่ควรใช้สอน (Giroux, 2011) หลักสูตรจึงมิได้มีความเป็นกลางหรือไร้เพียงอย่างเดียวกลับแฝงไว้ด้วยอำนาจ

6.1.2 เนื้อหาสาระในหลักสูตร

ในส่วนของประเด็นเนื้อหาสาระของหลักสูตร ผู้สอนมีแนวคิดที่แตกต่างกันออกไปทั้งเห็นเนื้อหาที่หลักสูตรกำหนดมานั้นเหมาะสมแล้ว และบางส่วนมองว่ายังไม่เหมาะสม มีการซ้ำกันของเนื้อหาควรปรับเปลี่ยนในบางอย่าง และเมื่อผู้วิจัยลองวิเคราะห์จากหลักสูตรก็พบว่ามีส่วนตัวชี้วัดที่ซ้ำซ้อน แต่บางตัวตามที่ผู้สอนได้อำมาในเรื่องคำภาษาต่างประเทศนั้น เมื่อพิจารณาแล้วเนื้อเรื่องส่วนนี้จะไล่ระดับการเรียนรู้ตามกระบวนการของ Bloom Taxonomy คือ ระดับ 1 ความรู้ ระดับ 2 ความเข้าใจ ระดับ 3 การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ ระดับ 4 การวิเคราะห์ ระดับ 5 การสังเคราะห์ ระดับ 6 การประเมินค่า จากตารางเปรียบเทียบ เรื่องคำในภาษาต่างประเทศ เห็นได้ว่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ใช้คำว่าอธิบายความหมาย จัดอยู่ในระดับที่ 2 ส่วนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ใช้คำว่าจำแนก จึงจัดอยู่ในระดับ 4

ในประเด็นเนื้อหาสาระในหลักสูตรพบว่าผู้สอนบางท่านเข้าใจคลาดเคลื่อนในหลักสูตรว่าซ้ำกันจึงส่งผลให้น้ำหนักเนื้อหาที่คล้ายไปสอนซ้ำ ดังนั้นในกลุ่มสาระควรพูดคุยปรึกษาหารือในเรื่องของเนื้อหาที่จะสอนและการแบ่งเนื้อหาให้ชัดเจนเพื่อไม่ให้เกิดความเข้าใจผิด หรือไม่เพิ่มภาระให้กับผู้เรียน

6.1.3 กระบวนการจัดการเรียนรู้

ผลจากการศึกษาพบว่าผู้สอนจะเน้นสอนเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยจะมีการบูรณาการเนื้อหากับท้องถิ่น นอกจากนี้ผู้สอนบางท่านต้องการที่จะสอนหลักภาษาไปกับวรรณคดีเพื่อให้ผู้เรียนเรียนเนื้อหาไปพร้อมกันได้ ไม่ต้องแยกเรียนเพื่อเพิ่มภาระผู้เรียน ดังนั้นผู้สอนล้วนต้องการสอนให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่ และพยายามค้นหาวิธีการที่เหมาะสมกับผู้เรียน ให้เหมาะสมกับบริบทในโรงเรียน

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ถึงแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ทางโรงเรียนจัดให้ผู้สอนปฏิบัติตามนั้นไม่สอดคล้องกับการเขียนแผนของผู้สอนเขียน เนื่องจากหลักสูตรยังเป็นตัวชี้วัด แต่โรงเรียนต้องการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะซึ่งใน หลักสูตรนี้ยังกำหนดตัวชี้วัดและยังจัดทำไม่สมบูรณ์ดีจึงทำให้โรงเรียนออกแนวปฏิบัติโดยแต่ละหลักสูตรแค่เพียงผิวเผิน นอกจากนี้ภาระงานในโรงเรียนทำให้ครูสอนได้ไม่เต็มที่เขียนแผนเพื่อส่งโรงเรียนแต่ในความเป็นจริงกระบวนการเรียนการสอนไม่สามารถกระทำได้ตรงตามแผนทั้งหมด เนื่องจากการสอนเป็นเรื่องของปัจเจกบุคคล เป็นความจำเพาะ ดังแนวคิดที่ Doll (2000) เป็นเรื่องส่วนตัว เรื่องเล่าของเอกตบุคลิกที่มีประวัติความเป็นมาจำเพาะ เป็นศิลปะมีความสุนทรีย์และเจรจาต่อรองกันได้

6.1.4 การวัดและประเมินผลผู้เรียน

จากการศึกษาในประเด็นนี้พบว่าผู้สอนพยายามในการหาวิธีการวัดและประเมินผลผู้เรียนด้วยวิธีที่หลากหลาย โดยการสร้างแบบวัดที่วัดได้ทั้งเด็กเก่ง กลาง และอ่อน บางท่านกล่าวว่าควรสอบถามผู้เรียนว่าต้องการวัดและประเมินผลแบบใดเพื่อให้ตรงความต้องการของผู้เรียนมากที่สุด ในส่วนของหลักสูตรได้กำหนดเกณฑ์วัดและประเมินผลไว้ชัดเจนโดยใช้ตัวเลขแสดงระดับผลการเรียนตั้งแต่ระดับ 4 (คะแนน 80-100) ไปจนถึงระดับ (คะแนน 0-49) ระบุให้ผู้สอนวัดและประเมินตามสภาพจริงและมีวิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย แต่ยังคงสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้

ในหัวข้อการวัดและประเมินผลนี้ เป็นวัดและประเมินผลผู้เรียนว่าเป็นไปตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ภายใต้กรอบมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด โดยกำหนดเกณฑ์มาโดยชัดเจนแต่ในความเป็นจริงแล้วนั้นเกณฑ์ที่กำหนดมาเป็นตัวเลขนั้นยากที่จะบ่งบอกถึงความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียนว่ามีมากน้อยอย่างไรเนื่องจากผู้เรียนแตกต่างกัน ดังนั้นการวัดผลและประเมินผลอาจจะดูที่ผลงานผู้เรียนเพียงอย่างเดียวไม่ได้ ควรดูที่ตัวบุคคลสอนด้วยว่าสอนเป็นอย่างไร อาจจะมีการประเมินผู้สอนร่วมด้วยเช่นเดียวกัน ดังที่ Apple (2001) และ ลำลี ทองธิว (2551) ได้กล่าวว่า อะไรคือคุณลักษณะของผู้มีการศึกษา/ผู้รู้ที่แท้จริง การนิยามความรู้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาอย่างไร การนิยามความรู้อย่างที่เป็นอย่างในปัจจุบันนั้นเอื้อประโยชน์แก่คนกลุ่มใดและละเลยประสบการณ์วัฒนธรรม ความรู้

และมุมมองของคนกลุ่มใด ผู้สอนถ่ายทอดความรู้อย่างไรและใช้เกณฑ์อะไรในการตัดสินว่า
ความรู้ใดที่ควรค่าแก่การถ่ายทอด

6.2 วิพากษ์หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้นผ่านแนวคิดหลังนยุค

ในมุมมองหลักสูตรตามแนวคิดหลังนยุคนั้นมองว่า หลักสูตรควรเป็น
แนวปฏิบัติขององค์กร/สังคมอันเป็นผลผลิตจากกระบวนการไตร่ตรองหรือปรึกษาหารือ
ร่วมกัน (Reid, 1998) แต่ในหลักสูตรฉบับนี้เป็นหลักสูตรที่นำมาจากหลักสูตรแกนกลาง
โดยมิได้มีการปรับให้เข้ากับผู้เรียนในพื้นที่นั้น และในหลักสูตรทำให้พบว่า ภาษาเป็นเพียง
สิ่งที่สังคมสร้างขึ้นเพื่อให้ใช้กันในแต่ละพื้นที่ เมื่อใช้สืบเนื่องต่อมาเรื่อย ๆ ผู้คนจะ
คุ้นชินแล้วสร้างรูปแบบภาษาออกมาให้เป็นทางการเพื่อนำไปใช้ และสร้างความเชื่อโดยใช้
ข้อความคือ “ภาษาเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ เป็นสมบัติของชาติ...” เพื่อทำให้ผู้คนที่
ใช้เกิดความตระหนักถึงภาษาหนึ่งเดียวนี้ และจุดมุ่งหมายของการศึกษา คือ ความต้องการ
ในการศึกษาที่ต้องการสร้างสังคมให้เป็นอย่างใด ดังนั้นจุดมุ่งหมายของหลักสูตรจึงถือได้ว่า
เป็นอำนาจที่สามารถกำหนดทิศทางของรูปแบบของวิชาได้อย่างเห็นได้ชัดเจน สังเกตผู้สอน
3 ท่านมีแนวคิดที่คล้ายกัน คือ ภาษาไทยเป็นหัวใจของทุกวิชา ซึ่งไปตรงกับจุดมุ่งหมาย
ของหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (2565) หลักสูตร
จึงเป็นสมรภูมิการต่อสู้และการต่อรองทางอุดมการณ์ความคิดความเชื่อและวัฒนธรรม
(Morris, 2001) เห็นได้จากหลักสูตรฉบับนี้มี ผู้สอน 3 คน มีความเห็นที่ต่างกัน ซึ่งความ
คิดเห็นเหล่านี้ที่มีต่อหลักสูตรทำให้เห็นถึงประสบการณ์ที่ไม่เหมือนกัน ความเห็นก็ย่อม
ต่างกัน มีเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยต่อหลักสูตรนี้ สุดท้ายนี้หลักสูตรเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอน
สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมของบริบทและผู้เรียนดังที่ได้กล่าวใน Like
Letters in Running water : A Mythopoetics of Curriculum ว่าหลักสูตรไม่
มีความมั่นคงถาวรเช่นเดียวกับธารน้ำ (Running water) เนื่องจากแนวคิดหลังนยุค
เป็นเรื่องความสนใจในเรื่องความจริงของชีวิตบนฐานของความเจริญที่เปลี่ยนแปลงไปของ
สังคมโลก การวิเคราะห์เพียงตัวหลักสูตรอย่างเดียวอาจจะไม่เพียงพอต่อการนำวิพากษ์
เนื่องจากหลักสูตรเป็นเพียงการนำเสนอความจริงเพียงบางแง่มุมเท่านั้น จึงควรสัมภาษณ์
ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตรจริงเพื่อให้เห็นมุมมองที่กว้างขึ้นผ่านประสบการณ์จริง
ความคิดเห็นของผู้สอนจริงเพื่อประกอบการวิพากษ์หลักสูตร แต่จะต้องไม่ตัดสินหลักสูตร

ฉบับนี้ว่าดีหรือไม่ เพราะหลักสูตรคือสิ่งที่ต้องเปลี่ยนแปลงให้มีความรู้เท่าทันต่อโลกปัจจุบัน เพื่อให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่กล่าวไว้ว่า ให้มีความรู้ อันเป็นสากลและมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต ดังนั้นการสร้างหลักสูตรครั้งต่อ ๆ ไปควรที่จะปรึกษาร่วมกันระหว่างผู้เรียน ครูผู้สอน ผู้บริหาร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับแวดวงการศึกษาเพื่อค้นหาความต้องการที่แท้จริงในแต่ละช่วงเวลาของผู้เรียน ประเด็นเนื้อหาสาระที่นำไปใช้สอน ควรปรึกษาผู้ที่เกี่ยวข้องก่อนนำไปใช้จริงและไม่สอนเนื้อหาที่ซ้ำซ้อนกับเนื้อหาที่ผ่านมาเพื่อลดภาระให้ผู้เรียนไม่เรียนหนักมากจนเกินควร ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ควรลดภาระงานเอกสารที่ครูผู้สอนต้องเผชิญเพื่อให้ครูผู้สอนได้ออกแบบการจัดการเรียนรู้การสอนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ครูผู้สอนไม่ควรเคร่งครัดในขั้นตอนการสอน หรือรูปแบบการสอนมากจนเกินไปเนื่องจากการสอนเป็นศิลปะที่สามารถออกแบบและปรับเปลี่ยนได้เสมอ และสุดท้ายการวัดและประเมินผลผู้เรียนครูผู้สอนสามารถวัดและประเมินผลผู้เรียนได้หลากหลายรูปแบบไม่จำเพาะเฉพาะคะแนนที่เป็นตัวเลขอาจจะดูถึงความคิดหรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นของตัวผู้เรียนเอง หรืออาจให้ผู้เรียนเป็นคนสะท้อนครูผู้สอนเพื่อดูถึงความสนใจในรายวิชา และปัญหาที่เกิดขึ้นในรายวิชาเพื่อให้ครูผู้สอนนำไปแก้ไข เพราะผู้เรียนคือเครื่องสะท้อนการสอนของครูผู้สอน

7. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ.(2553). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนปากช่อง. (2565). **หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มัธยมศึกษาตอนต้น**. นครราชสีมา: โรงเรียนปากช่อง
- ครุฑ มณูผล. (2564). **ปัญหาหลักสูตรไทย**. เข้าถึงได้จาก : <https://web.facebook.com/permalink.php>. (สืบค้นวันที่ 6 มีนาคม 2566)
- จิตทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). **การพัฒนาหลักสูตร: หลักการและแนวปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบริหารการศึกษาคณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- จํารง บัวศรี. (2542). **ทฤษฎีหลักสูตร การออกแบบและพัฒนา**. กรุงเทพฯ : ธนัชการพิมพ์.
- นาวิณ พิษณุวิศิษฐ์กุล. (2560). **ปรัชญาหลังนวยุค : อะไร อย่างไร และทำไม**. วารสาร
ปรัชญาปริทรรศน์. 22 (1), 147-155.
- ประมาท เทียนศรี. (2548). การศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา
ภาษาไทยกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาอื่นๆ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
และ 2 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม. **วารสารครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์**, (34)2, 189-198.
- ศศิมา ดุ่มนิลกาล. (2560). **การนำเสนออัตลักษณ์บนเครือข่ายสังคมออนไลน์อินสตาแกรม
ของเจนเอเรชั่น: กรณีศึกษาความแตกต่างระหว่างเจนเอเรชั่นเอ็กซ์ เจนเอเรชั่นวาย
และเจนเอเรชั่นแซด**. การค้นคว้าอิสระเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- สำลี ทองจิวิ. (2551). **วิวัฒนาการทฤษฎีหลักสูตรและกรอบแนวคิดในการพัฒนานวัตกรรม
หลักสูตรทางเลือก**. **วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร**, 10(3), 91-124.
- สุจิตรา จงอยู่สุข. (2542). **เอกสารตำราเรื่องหลักสูตรประถมศึกษา**. นครสวรรค์ :
คณะครุศาสตร์สถาบันราชภัฏนครสวรรค์
- สมิตร คุณานุกร. (2523). **หลักสูตรและการสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิภา ปรัชญพฤทธิ์. (2554). **หลังสมัยใหม่นิยมและการอุดมศึกษา**. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์อินทภาษ จำกัด.
- อรสา ปราชนันคร. (2525). **หลักสูตรและแบบเรียนมัธยมศึกษา : ศึกษา 431**. กรุงเทพฯ
: ไทยวัฒนาพานิช.
- อมสิน จตุพร และ อมรัตน์ วัฒนธรร. (2557). **ศาสตร์ด้านหลักสูตร: การบรรจบกัน
ของโลกาภิวัตน์ อุดมการณ์ทางการศึกษาและสหวิทยาการทางมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์**. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**, 16 (1), 158-171.
- Apple, M.W. (2001). **Curriculum Studies: The Reconceptualization. Curriculum Theorizing: The Reconceptualists**. Troy, NY: Educator's
International Press. New York, NY: Routledge.

- Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2018). **Research design (5th ed.)**. Los Angeles: SAGE.
- Doll, M.A. (2000). **Like Letters in Running Water: A Mythopoetics of Curriculum**. New York, NY: Publications.
- Giroux, H.A. (2011). **On Critical Pedagogy**. London, UK: Continuum International Publishing Group.
- Morris. (2001). **Curriculum and the Holocaust (1st ed)**. New York: Routledge.
- Reid, W. (1998). **Curriculum as Institution and Practice: Essays in the Deliberative Tradition**. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum
- Slattery, P. (1995). **Curriculum Development in the Postmodern Era (1st ed)**. New York: Garland Publishing.

จาก “เจ้าหญิงหนังฟ้า” สู่ “รฎกรส”:
ความเชื่อมโยงรสอาหารและความรักในครอบครัว
ในวรรณกรรมไทยและฝรั่งเศส

From Perrault’s *Donkeyskin* to Pongsakorn’s *Ralukrot*:
The link of food and familial love motif in French
and Thai literature

รุจีลักษณ์ สีลาเขต (Rujeeluck Seelakate)¹

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีจุดประสงค์เปรียบเทียบวรรณกรรมฝรั่งเศส คือ “เจ้าหญิงหนังฟ้า” ของชาลส์ แปร์รอต และ วรรณกรรมร่วมสมัยของไทย คือ “รฎกรส” ของพงศกร โดยใช้แนวคิดในเชิงคติชนวิทยาเพื่อวิเคราะห์จุดร่วมของทั้งสองเรื่อง พบว่าทั้งสองเรื่องแม้จะมาจากคนละประเภทวรรณกรรมและมาจากต่างวัฒนธรรม ต่างช่วงเวลา แต่มีแบบเรื่องร่วมกัน คือแบบเรื่อง AT510 “ซินเดอเรลลากับหมวกจากต้นกก” ประเภทแบบเรื่องย่อย AT510B “ความรักอันไม่ปกติ” มีการใช้อาหารที่ปรุงด้วยความรักและรับประทานเข้าไปด้วยความสุขเป็นองค์ประกอบสำคัญในการดำเนินเรื่องที่เชื่อมโยงไปสู่ความรักและการพัฒนาชีวิตในครอบครัวของตัวละคร ทำให้ตัวละครที่เคยไม่มีความสุขกลับมามีความสุขและฟื้นฟูความสัมพันธ์ภายในครอบครัว

คำสำคัญ: เจ้าหญิงหนังฟ้า, แปร์รอต, รฎกรส, พงศกร, วรรณกรรมเปรียบเทียบ

¹ นักศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต ศูนย์วิจัยภาษาและวรรณคดีฝรั่งเศส คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยซอร์บอน, ปารีส, ฝรั่งเศส
PhD candidate, Centre of French Language and Literatures, Faculty of Letters, Sorbonne University, Paris, France
E-mail: rujeeluck.s@gmail.com

Abstract

This article aims to present a comparative study of Charles Perrault's *Donkeyskin* and Pongsakorn's *Ralukrot*. By using the approach of folklore studies, this paper wishes to find and analyze the common elements found in the classic French tale and the Thai contemporary romance. Although different in terms of cultures, literary genres, and publication time, both pieces of literature belong to the same ATU tale type: "Cinderella and Cap O'Rushes" (AT510) and specifically the "Tale of Unnatural Love" subtype (AT510 B). Both stories also have food portrayed as an important element in plot and character development. Because the food is meticulously prepared with love and then consumed with joy, the protagonists in both works of literature can find happiness and familial reconciliation. They manage to get over their hardships and heal their family dynamics.

Keywords: Donkeyskin, Perrault, Ralukrot, Pongsakorn, Comparative Literature

1. บทนำ (Introduction)

ในทางคติชนวิทยา (Folklore) ที่ศึกษาคติชน เรื่องเล่ามุขปาฐะ อันเป็นมรดกที่มีความเก่าแก่ในอารยธรรมมนุษย์ วรรณกรรมประเภทนิทานหรือเรื่องพื้นบ้านเป็นสิ่งที่มีความน่าสนใจและการสืบทอด ดัดแปลงสานต่อเรื่อยมาจนปัจจุบัน นักวิชาการในสาขามีการนำวรรณกรรมพื้นบ้านในเขตวัฒนธรรมต่าง ๆ มารวบรวมและจัดหมวดหมู่เป็นระบบที่เรียกว่า "ดัชนีแบบเรื่องพื้นบ้านของอาร์เน-ทอมป์สัน" (Aarne-Thompson Tale Type Index) หรือ "ดัชนี AT" นิยมใช้ในการศึกษาทางคติชนวิทยาเพื่อหาโครงสร้างจุดร่วมและจุดแตกต่างในแต่ละกลุ่มตัวอย่าง ดัชนีนี้เป็นประโยชน์และทรงคุณค่าอย่างยิ่งในการจัดหมวดหมู่นิทานที่มาจากต่างเขตวัฒนธรรมและนำไปสู่การวิเคราะห์ในเชิงลึก

จากการศึกษาของสุกษา ศรีรัตนบัลล์ (2562) พบว่าในปัจจุบันดัชนีนี้ยังคงเป็นที่ยอมรับในการอ้างอิงในระดับสากลในแวดวงคติชนวิทยา หนึ่งในเกณฑ์ของการจัดหมวดหมู่ดัชนีคือ "แบบเรื่องนิทาน" (tale type) หรือการจัดหมวดหมู่ตามโครงเรื่องหลักที่มา

ความคล้ายคลึงกันซึ่งปัจจุบันสามารถรวบรวมได้กว่า 2,400 แบบเรื่อง ครอบคลุมนิทานพื้นบ้านจากหลายเขตวัฒนธรรมทั่วโลก

สิ่งที่น่าสนใจที่นำไปสู่การศึกษาวิจัยนี้คือผู้วิจัยพบความคล้ายคลึงของโครงเรื่อง (plot) และองค์ประกอบเรื่อง ใน “เจ้าหญิงหงษ์พา” นิทานฝรั่งเศสในคริสต์ศตวรรษที่สิบเจ็ดกับวรรณกรรม “รุกรกรล” วรรณกรรมร่วมสมัยของไทย ที่อาจนำไปสู่ข้อสรุปว่า “รุกรกรล” มีแบบเรื่องเดียวกัน รวมทั้งการที่วรรณกรรมทั้งสองเรื่องมีรายละเอียดในการบรรยายเรื่องอาหารและทำให้อาหารมีบทบาทสำคัญต่อเนื้อเรื่องมากไปกว่าวรรณกรรมโดยส่วนใหญ่ทั่วไปจนสามารถนำตัวบทมาศึกษาอภิปรายในเชิงลึก

“เจ้าหญิงหงษ์พา” แต่เดิมเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะที่ถูกนำมาเรียบเรียงเป็นนิทานคำกลอนที่ประพันธ์โดย ชาลส์ แปรโรต์ แปรโรต์นักเขียนชาวฝรั่งเศสผู้นี้ “ได้เป็นราชบัณฑิตในปี ค.ศ. 1671 และตีพิมพ์นิทานเรื่อง “เจ้าหญิงหงษ์พา” ในปี ค.ศ. 1693” (นิสิตา, 2548, หน้า 8) แปรโรต์เขียนเล่าเรื่องในลักษณะร้อยกรองในมุมมองบุคคลที่ 3 แบบรู้เรื่องราวทั้งหมด (Third Person Omniscient point of view) หนังสือรวมนิทานของแปรโรต์ถูกนำมาแปลในชื่อ “เจ้าหญิงหงษ์พาและนิทานยอดเยี่ยมตลอดกาลอื่น ๆ ของแปรโรต์” แปลเป็นภาษาไทยโดยนามปากกา “นิสิตา” นิทานเรื่อง “เจ้าหญิงหงษ์พา” แปลโดย วลัยยา วิวัฒน์สร ตัวบทวรรณกรรมที่นำมาใช้ศึกษาในบทความวิจัยนี้ มีสำนวนแปลในรูปแบบร้อยแก้วและมีการแต่งคติสอนใจเป็นร้อยกรองท้ายเรื่อง จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์มติชนในปี พ.ศ. 2548

ด้วยรูปแบบประเภทวรรณกรรมนิทานและองค์ประกอบของเรื่องที่เด่นชัดทำให้ “เจ้าหญิงหงษ์พา” ถูกจัดอยู่ในดัชนี AT และเป็นหนึ่งในแบบเรื่องที่สำคัญที่ใช้ในการศึกษาคติชนวิทยา ต่างจากเรื่อง “รุกรกรล” ที่ประพันธ์โดย “พงศกร” หรือนายแพทย์พงศกร จินดาวัฒน์ ที่เป็นนวนิยายรักร่วมสมัย (contemporary romance) นวนิยายเรื่อง “รุกรกรล” เป็นการร่วมมือการทำงานระหว่างเว็บไซต์ “อ่านเอา” (<http://anowl.co>) ในความดูแลของ “พงศกร” ร่วมกับเฟซบุ๊กเพจ “ข้าวพนมรุ้ง” (<https://www.facebook.com/panomrungrice>) ผู้ผลิตข่าวสารตราพนมรุ้งเผยแพร่นวนิยายหนึ่งตอนต่อสัปดาห์ลงในเพจ “ข้าวพนมรุ้ง” ก่อนจะนำมารวมเล่มตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2565 นวนิยายร่วมสมัยเรื่องนี้เป็นร้อยแก้วในมุมมองบุคคลที่ 3 แบบรู้เรื่องราวทั้งหมด (Third Person Omniscient point of view)

การที่วรรณกรรม “รฎกรส” เป็นวรรณกรรมร่วมสมัย ใช้การดำเนินเรื่องโดยยึดหลักความเสมือนจริง (verisimilitude) ในวรรณกรรมเป็นหลัก ไม่มีองค์ประกอบของเรื่องเหนือธรรมชาติ หากดูโดยผิวเผินจึงไม่น่าจะใช้กรอบการศึกษาแบบคติชนวิทยาที่ใช้ศึกษานิทานได้ แต่เมื่อพิจารณาองค์ประกอบที่คล้ายคลึงหลายประการในเรื่องแล้วพบว่าเรื่อง “รฎกรส” สามารถจัดเป็นหนึ่งใน การดัดแปลง (Adaptation) และการเล่าใหม่ (Retelling) ของแบบเรื่องนิทาน “ซินเดอเรลลา” ที่ “เจ้าหญิงหงษ์พา” ก็เป็นหนึ่งในนิทานในหมวดหมู่นี้ แสดงให้เห็นว่าแม้ระยะเวลาและบริบททางสังคมที่ต่างกันในการตีพิมพ์วรรณกรรมหรือการข้ามเขตวัฒนธรรมก็มีใช่อุปสรรคในการนำมาวิจัย

เดวิด ดัมรอส นักทฤษฎีวรรณกรรมวิจารณ์คนสำคัญชาวอเมริกันได้เสนอไว้ว่าการอ่านวรรณกรรมจากต่างวัฒนธรรมสามารถกระทำได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นหากพบจุดร่วม เช่น ประเภทวรรณกรรม ตัวละคร โครงเรื่อง แนวคิด ภาพพจน์ ความคล้ายคลึงทางวัฒนธรรมและบริบททางสังคม ภายใต้สมมติฐานที่ว่าวรรณกรรมใด ๆ ก็ตามต่างมีเอกภาพร่วมกัน (Damrosch, 2009, หน้า 46-47) ดังนั้นการใช้แนวคิดทางคติชนวิทยาที่อ้างอิงแนวคิดโครงสร้างนิยม (Structuralism) มาช่วยจัดหมวดหมู่ ทำให้เห็นโครงสร้างเห็นจุดร่วมของวรรณกรรมที่ต่างวัฒนธรรมอย่าง “เจ้าหญิงหงษ์พา” และ “รฎกรส” จึงยังทำให้เห็นว่าองค์ประกอบในด้านโครงเรื่องและอาหารที่เป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญนำไปสู่สารในเรื่องความรักและความสัมพันธ์ในครอบครัวของตัวละครที่ทั้งสองเรื่องต่างก็มีอย่างเด่นชัด

2.วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายสองประการคือ

2.1 ศึกษาจุดร่วมและจุดต่างของวรรณกรรม 2 เรื่องคือ “เจ้าหญิงหงษ์พา” (“Donkeyskin” หรือ “Peau d’Âne”) ของชาร์ลส์ แปร์โร (Charles Perrault) และ “รฎกรส” ของพงศกร ผ่านการประยุกต์ใช้ทฤษฎีแบบเรื่องทางคติชนวิทยา

2.2 ศึกษาความหมายและความเชื่อมโยงของอาหารในวรรณกรรมทั้งสองเรื่อง ทำให้เห็นว่าอาหารมีความหมายและบทบาทในการดำเนินเรื่อง และมีบทบาทกับความรักและความสัมพันธ์ในครอบครัวของตัวละครอย่างไรและนำไปสู่บทสรุปของเนื้อเรื่องอย่างไร

3. วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยนี้ใช้การค้นคว้าทางเอกสาร (document research) และเป็นการวิจัยในเชิงคุณภาพ (qualitative research) ใช้กรอบการศึกษาทางคติชนวิทยาเพื่อหาจุดร่วมหรือโครงสร้างในตัวอย่างวรรณกรรมและนำมาวิเคราะห์หาความหมายในเชิงสัญลักษณ์ของอาหารและบทบาทต่อความรักและความสัมพันธ์ตัวละครในการดำเนินเรื่องในวรรณกรรมทั้งสองเรื่อง

4. ผลการวิจัย (Research Results)

แบบเรื่องซินเดอเรลลาและแบบเรื่องหมวดย้อยเจ้าหญิงหงษ์พา

ศิราพร ณ กลาง (2552) และ สุภาฯ ศรีรัตนบัลล์ (2562, หน้า 182) ได้แปลลักษณะสำคัญของ แบบเรื่อง “ซินเดอเรลลากับหมวกจากต้นกก” (Cinderella and Cap O’Rush) หรือ นิทานชนิด AT510 ไว้ว่าต้องมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ คือ 1.นางเอกผู้ถูกรังแก (The Persecuted Heroine), 2.ได้รับการช่วยเหลือจากอำนาจพิเศษ (Magic Help), 3.การได้พบเจ้าชาย (Meeting the Prince), 4.การพิสูจน์ตัวตน (Proof of Identity) และ 5.การแต่งงานกับเจ้าชาย (Marriage with the Prince) ซึ่งแบบเรื่อง AT510 ได้จัดให้นิทาน “ซินเดอเรลลา” เป็นต้นแบบของนิทานชนิดนี้และอยู่ในหมวดย่อย A ด้วย (AT510 A)

แต่นิทานชนิด AT510 ยังมีหมวดย่อยออกไปสำหรับเนื้อหารายละเอียดนิทานที่ต่างกันคือ AT510 B “นิทานเกี่ยวกับความรักที่ไม่ปกติ” (Tales of Unnatural Love) และมีนิทานตัวอย่างคือเรื่อง “เจ้าหญิงหงษ์พา” เพราะแม้เจ้าหญิงจะมีการแปลงโฉมไปร่วมงานเลี้ยงของเจ้าชายไม่ต่างจากเรื่องซินเดอเรลลา แต่ในเรื่อง “เจ้าหญิงหงษ์พา” เจ้าหญิงจำต้องหนีจากความใคร่ในเชิงชู้สาวจากพระราชผู้เป็นบิดา (Incest)

ในแบบเรื่อง AT510 A และ AT510 B คือ “ซินเดอเรลลา” และ “เจ้าหญิงหงษ์พา” อาร์นและทอมป์สันล้วนอ้างอิงจากตัวบทนิทานในสำนวนของแปร์โรต์เป็นหลักทั้งสิ้น แม้จะมีความแตกต่างในเชิงรายละเอียด เพราะอาร์นและทอมป์สันสร้างทฤษฎีจากการสรุปภาพรวมของตัวอย่างนิทานสำนวนต่างๆ ก็ยังเห็นได้ว่านิทานสำนวนของแปร์โรต์มีรายละเอียดและความสำคัญเรื่องมาในฐานะตัวบทวรรณกรรม เป็นหลักอ้างอิงในการศึกษาเชิงคติชนและยังเป็นนิทานสำนวนที่ภาพยนตร์ซินเดอเรลลาฉบับดิสนีย์

(ค.ศ. 1950 และ 2015) และภาพยนตร์เพลงฝรั่งเศส “เจ้าหญิงนิทรา” (ค.ศ. 1970) ใช้ในการอ้างอิงและดัดแปลง

สุภา ศิริรัตนบัลล์ (2562) ได้เน้นย้ำในบทความ “นิทานซินเดอเรลลาของชนกลุ่มน้อย ตอนใต้ของจีน” ว่า “ในจำนวนแบบเรื่องที่มีอยู่มากมายนั้นพบว่านิทานแบบเรื่องหนึ่งที่แพร่หลายมากที่สุดในโลกก็คือเรื่องราวเกี่ยวกับเด็กสาวที่ถูกแม่เลี้ยงใจร้ายกลั่นแกล้งรังแก แต่ได้รับความช่วยเหลือจากอำนาจวิเศษฝ่าฟันอุปสรรคหรือต้องพิสูจน์ตัวตนจนในที่สุดได้แต่งงานกับเจ้าชาย โครงเรื่องดังกล่าวปรากฏทั้งในทวีปเอเชียยุโรปแอฟริกาและอเมริกา โดยมีชื่อเรียกตัวละครแตกต่างกันออกไปในแต่ละพื้นที่” (สุภา ศิริรัตนบัลล์, 2562, หน้า 181)

จึงไม่น่าแปลกใจที่หนึ่งในแบบเรื่องยอดนิยมที่มีความใกล้เคียงกันคือ แบบเรื่อง AT510 ซินเดอเรลลากับหมีจากต้นกก (Cinderella and Cap O'Rushes) แบ่งเป็นหมวดหมู่ย่อย AT510A รวมเรื่องซินเดอเรลลาสำนวนต่าง ๆ (Cinderella tales) และ AT510B เจ้าหญิงนิทรา (Donkeyskin) จะปรากฏในเขตวัฒนธรรมต่าง ๆ และแม้เวลาจะผ่านไปยังพบการเล่าใหม่ (Retelling) และการดัดแปลง (Adaptation) นิทานซินเดอเรลลาอยู่เรื่อย ๆ ทั้งแบบที่เห็นได้ชัดเจนและมีการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดเพราะเป็นแบบเรื่องนิทานที่ได้รับความนิยมสูงสุดแบบหนึ่ง ในวรรณกรรมไทยร่วมสมัยอย่าง “รฤกรส” เองก็พบว่ามีแบบเรื่องซินเดอเรลลา ชนิดหมวดย่อย AT510 B เดียวกัน แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงรายละเอียด ดังตารางด้านล่างนี้

ตาราง 1 แสดงจุดร่วมองค์ประกอบในแบบเรื่อง

องค์ประกอบใน แบบเรื่อง / ตัวบท วรรณกรรม	เจ้าหญิงหงษ์ฟ้า	รฤกรส
นางเอกผู้ถูกรังแก	เจ้าหญิงหงษ์ฟ้าถูกคุกคามจากความรักที่ไม่ปกติของบิดาตนเอง ที่พยายามจะขอแต่งงานถึงสามครั้งและหาชุดวิเศษมาให้สามชุด เจ้าหญิงจึงต้องหนีออกจากวัง	ลูก เป็นพระเอกและตัวละครที่ดำเนินเรื่อง เขาเติบโตมาในครอบครัวที่ร่ำรวยแต่ไม่มีความสุขเพราะครอบครัวเลี้ยมมาอย่างเข้มงวด ครอบครัวของเขารักน้องชายของเขามากกว่าเขา ทั้งแม่เลี้ยงและคุณย่ามักจะตามใจน้องชายต่างแม่ของเขา ในขณะที่เขาถูกกดดันในด้านการใช้ชีวิต แม้แต่อาหารต่าง ๆ ก็ถูกจำกัด โดยเฉพาะปลาร้าที่ถูกห้ามทาน
ได้รับการช่วยเหลือจากอำนาจวิเศษ	นางฟ้าแม่ทูนหัวออกอุบายให้เจ้าหญิงเรียกร่องชุดวิเศษสามชุด (ชุดสีของกาลเวลา, พระจันทร์ และพระอาทิตย์) พร้อมทั้งชุดหงษ์ฟ้า เพื่อให้พระราชาถอดใจไปเอง หากแต่พระราชากลับทำสำเร็จ แผนจึงล้มเหลว	นวนิยายเป็นแนวความรักร่วมสมัยจึงไม่มีเรื่องอำนาจวิเศษ แต่ใช้องค์ประกอบความบังเอิญที่ร้านอาหารของนางเอก ข้าวขวัญ มาเปิดไกล่บ้านพระเอก และครอบครัวนางเอกมาจากวารินชำราบ ถิ่นฐานเดียวกับมารดาแท้ๆ ของพระเอก รวมถึงความทรงจำอันแม่นยำของลูกในวัยเด็กที่เคยรับประทานปลาร้าปนฝีมื้อแม่แท้ๆ ตนเอง เมื่อได้รับประทานปลาร้าปนของมารดาแท้ๆ ที่ฝากมาขายที่ร้านเพียงขวัญ

ตาราง 1 แสดงจุดร่วมองค์ประกอบในแบบเรื่อง (ต่อ)

องค์ประกอบใน แบบเรื่อง / ตัวบท วรรณกรรม	เจ้าหญิงหงษ์พา	รฤกธส
		เขาก็จำได้และนำไปสู่การตามหา ตัวผู้ทำอาหารที่รสชาติเหมือน ในความทรงจำ
การได้พบเจ้าชาย	เจ้าหญิงปลอมตัวไปยังอาณาจักร อื่น ทำงานเป็นหญิงรับใช้ ได้พบ เจ้าชายทั้งในรูปลักษณ์หญิงชาว บ้านและรูปลักษณ์เจ้าหญิงที่ สวยงาม เจ้าชายจึงอยากพิสูจน์ ด้วยการรับประทานขนมที่เจ้า หญิงทำ จากนั้นเจ้าหญิงจึงได้ไป ร่วมงานเลี้ยงเต้นรำ	นางเอกได้พบพระเอกเพราะ พระเอกตั้งใจจะมาเจรจาธุรกิจ แต่เมื่อได้ชิมอาหารจึงมาตามหา คนทำปลาร้าป่นที่รสชาติอร่อย เป็นพิเศษ และได้เดินทางไป วารินชำราบด้วยกัน รับประทาน อาหารท้องถิ่นร่วมกันและได้ใช้ เวลาร่วมกันมากขึ้นจากการ รับประทานอาหารที่ร้านอาหาร ของนางเอกบ่อยครั้ง
การพิสูจน์ตัวตน	เมื่อเข้าเฝ้าพระราชพาพระราชนิ เจ้าหญิงกล่าวว่าตนเป็นเจ้าของ แหวนที่ตกลงไปในขนมจึงมีสิทธิ์ แต่งงานกับเจ้าชาย ทั้งเจ้าหญิง ยังหน้าตาสวยงาม มีกิริยา สง่า สวมชุดหรูหรา พระราชินีและ พระราชพาจึงยอมรับ	มารดาที่สาบสูญของพระเอก เปิดเผยตัวว่าเป็นผู้ทำปลาร้าป่น นั่นเอง
การแต่งงานกับ เจ้าชาย	เจ้าหญิงหงษ์พาได้แต่งงานกับ เจ้าชาย	นางเอกและพระเอกมีความสนิท สนมรู้ใจกัน แต่ยังไม่มีการอยู่ ปากคบกันอย่างเป็นทางการ

ตาราง 1 แสดงจุดร่วมองค์ประกอบในแบบเรื่อง (ต่อ)

องค์ประกอบใน แบบเรื่อง / ตัวบท วรรณกรรม	เจ้าหญิงหงษ์พา	รฤกรส
การคืนดีภายใน ครอบครัว	พระราชผู้เป็นบิดามาร่วมแสดง ความยินดีในงานสมรส ได้สติ กลับมาเป็นบิดาตามเดิม	ลูกได้กลับมาสนิทสนมกับมารดา แท้ๆ ครอบครัวของพระเอกคืนดี กับมารดาแท้ๆของพระเอก หลัง จากที่เคยกีดกันความรักและนำ พระเอกไปเลี้ยงโดยไม่บอกความ จริงมานาน

จะเห็นได้ว่าเรื่อง “รฤกรส” มีองค์ประกอบครบห้าประการที่ ศิราพร ณ ถลาง (2552) และ สุกษา ศรีรัตนบัลล์ (2562, หน้า 182) ได้รวบรวมเอาไว้เกี่ยวกับแบบเรื่อง “ซินเดอเรลลากับหมวกจากต้นกก” กระนั้นก็มีรายละเอียดที่แตกต่างออกไปอย่างมีเอกลักษณ์ ใน “รฤกรส” มีความน่าสนใจตรงที่ตัวละครเอกชายอย่าง “ลูก - รฤก” กลับรับบทบาทของนางเอกผู้ถูกรังแกในแบบเรื่องซินเดอเรลลาแทน รฤกมีความร่ำรวย มีรูปทรัพย์ แต่มีความทุกข์ไม่แพ้เจ้าหญิงหงษ์พา ความรักที่ผิดปกติในแบบของรฤกคือการได้รับความรักแบบมีเงื่อนไขแลกเปลี่ยนจากครอบครัว กล่าวคือเขาจะต้องทำตามกรอบทุกประการที่ทางครอบครัววางเอาไว้ ต่างจากน้องชายไม่แท้ที่ได้รับความรักจากแม่เลี้ยงและยายอย่างไม่มีเงื่อนไข

สิ่งที่น่าสนใจในวรรณกรรมทั้งสองเรื่องคือ อาหาร ที่มีความเฉพาะเจาะจงและทำให้ผู้รับประทานมีความสุขและเป็นองค์ประกอบสำคัญในการดำเนินเรื่องที่พิเศษ มีการกล่าวถึงในเรื่องโดยตลอด คือ ขนมกาแล็ต ในเรื่อง “เจ้าหญิงหงษ์พา” และ ปลาร้าป่น ในเรื่อง “รฤกรส” ขนมกาแล็ตเป็นคำเรียกขนมอบทรงแบนของฝรั่งเศส ลักษณะคล้ายคลึงกับทาร์ตและพาย ทำจากแป้งสาลี เนยสด เกลือและไข่ไก่ เป็นอาหารพื้นบ้านที่ทำได้ไม่ยาก ส่วนปลาร้าป่น พ่อใหญ่มูล บิดาของนางเอกได้ให้ค่านิยามเอาไว้ว่าเป็นอาหารที่คนอีสานนำปลาร้ามาผสมกับเนื้อปลาชนิดอื่นที่หนึ่งหรืออย่างจนสุก นำมาตำกับ

พริก กระเทียม หอมแดงที่คั่วแล้วจนหอม ปรงรสด้วยน้ำปลา มะนาว น้ำตาล น้ำปลาร้า ทานกับผักสด ข้าวสวยหรือข้าวเหนียว (พงศกร, หน้า 28) แสดงว่าเป็นอาหารที่ตัวละครรับประทานในชีวิตประจำวัน ในตัวบทวรรณกรรมทั้งสองเรื่องได้มีการบรรยายถึงความประณีตบรรจงในการทำอาหารแม้แต่อาหารพื้นบ้านอย่างขนมกาแล็ดและปลาร้าปั่น รวมทั้งตัวละครที่ได้รับประทานอาหารต่างก็มีความหวั่นไหว ชาบซึ่งใจเมื่อได้รับประทานอาหารที่เหมือนจะเรียบง่ายนี้เข้าไป ดังตารางวิเคราะห์ด้านล่างนี้

ตารางที่ 2 แสดงบทบาทของอาหารและความสัมพันธ์ของตัวละคร

อาหาร/ตัวบทวรรณกรรม	เจ้าหญิงหงษา	รภกรส
ตัวละครเอกก่อนรับประทานอาหาร	เจ้าชาย“ทรงทอดถอนพระทัยทั้งวันคืน มียอมเสด็จไปงานเลี้ยงงานเต้นรำใดๆ มิทอดพระเนตรละคร มีล่าสัตว์ ทรงเปื้อนนายอาหารและทุกสิ่งอย่าง ทรงประหลาดเป็นโรคเบื่อชีวิต (...) ในระหว่างนั้นพระราชินีพระราชมารดาของเจ้าชายทรงวิตกกังวลยิ่ง เจ้าชายทรงเป็นพระโอรสองค์เดียวของพระนาง ทรงสอบถามเท่าใด เจ้าชายก็เอาแต่ทอดถอนใจ และตรัสเพียงว่าทรงพระประสงค์จะเสวยขนมฝีมือนางหงษา พระราชินีทรงรักพระโอรสยิ่งนัก หากเจ้าชายประสงค์จะเสวยทองคำ พระนางก็คงไม่ขัดพระทัยเป็นแน่” (นิลิตา, 2548, หน้า 23-24)	(ขณะที่รภก (ลูก) ทิวและได้รับประทานอาหารที่ร้านของข้าวขวัญโดยบังเอิญนั้น) รภกนึกในใจว่า “ที่จริงแล้วปลาร้าคือของต้องห้ามในบ้านเขา” (พงศกร, 2565, หน้า 23)

ตารางที่ 2 แสดงบทบาทของอาหารและความสัมพันธ์ของตัวละคร (ต่อ)

อาหาร/ตัวบท วรรณกรรม	เจ้าหญิงหงษ์พา	รภกรส
ตัวละครเอกขณะ ทำอาหารและ รับประทานอาหาร	“นางหงษ์พาดักแป้งสาลิ ร้อนแล้วร้อนอีกเพื่อให้ได้แป้ง นวดเนื้อนุ่มเบา เธอเก็บ ไข่สด เลือกเนยสดและเกลือป่น ละเอียดอย่างดี ขนมาเกล็ด จะได้มีรสโอชา แล้วซังตัวเอง อยู่ในห้อง ก่อนลงมือทำขนม เจ้าหญิงทรงสรงพระพักตร์ พระหัตถ์ และพระพาหา แล้วแต่งพระองค์ให้ ทะมัดทะแมง ขณะตีไข่ให้ เข้าเนื้อแป้งอยู่นั้น พระอัมรรค์ ล้ำค่าเฝือตกลงไป แต่บางคน ที่รู้ตอนจบของเรื่อง กล่าวว่า มิใช่เรื่องบังเอิญแต่อย่างใด” (นิสิตา, 2548, หน้า 25) เจ้าชายทรงพบว่า “ขนม นั้นทำอย่างประณีตบรรจง และ เจ้าชายเสวยอย่างพอพระทัย รสชาติ โชคดีที่พระองค์ค่อยๆ เสวย ด้วยค่านิ่งถึงผู้ทำ จึงมิได้ กลืนพระอัมรรค์ลงไป	เมื่อลูกรับประทานปลาสำปัน เข้าไป “แล้วทันใดนั้น เขาก็ นั่งซิงไปด้วยอาการตื่นตะลึง... รสชาติที่ปลายลิ้น กลิ่นหอม ที่อวลอยู่ปลายจมูก... กระตุ้น ให้ภาพเลื่อนรางในอดีตให้วาบ ผ่านเข้ามาในหัวราวสาย ฟ้าแลบ ภาพที่พราเลือนจน บอกรายละเอียดไม่ได้ ...เสียงเพลงกล่อมเด็ก กลิ่นอาหารอันหอมหวาน รสชาติแสนอร่อย... ทุกอย่าง ดูจะผสมกลมกลืนเป็นเนื้อ เดียวกัน เขาจำมันได้! รสชาติ แบบนี้ ความอร่อยแบบนี้ กลิ่น หอมแบบนี้... เขาเคยกิน เขา เคยสัมผัสมันมาก่อน เป็น ความทรงจำจากส่วนลึกที่เขา ลืมมันไปหมดแล้ว หากรสป่น ของปลาสำปันที่ตักกินเป็นคำแรก ปลูกเอาเศษเสี้ยวความทรงจำ อ่อนจางกลับคืนมาอีกครั้ง” (พงศกร, 2565, หน้า 24-25)

ตารางที่ 2 แสดงบทบาทของอาหารและความสัมพันธ์ของตัวละคร (ต่อ)

อาหาร/ตัวบท วรรณกรรม	เจ้าหญิงหงษ์พา	รกฎรศ
	พระองค์ทอดพระเนตรมรดกน้ำงามและเกลียวทองที่สอดประสานเป็นเรือนแหวนวงจ้อย พระฤทัยก็พองโตด้วยความปิติ ทรงวางพระธำมรงค์ไว้เหนือแท่นบรรทม ความทุกข์ระทมก็ทวีขึ้นทุกเวลานาที” (นิลิตา, 2548, หน้า 25)	“สมองของคนเราทำงานละเอียดอ่อนมากกว่าที่เราจะรู้ด้วยซ้ำว่าคุณ ครั้งหนึ่งผมเคยได้กินอาหารรสแบบนี้ เคยได้ลิ้มแบบนี้มาแล้ว” (พงศกร, 2565, หน้า 197-198) หลังลุดตามหาคนทำปลาร้าป่นที่ได้รับประทานมาถึงวารินชำระบจนได้เจอป่าแสงตา ป่าแสงตาที่ยังมีได้เฉลยความจริงว่าเป็นแม่แท้ๆของลุดได้บิข้าวจีหรือข้าวเหนียวย่างให้ลุดได้ชิม จู่ ๆ ลุดก็น้ำตาไหลเองโดยมิรู้ตัว และป่าแสงตาก็แอบมีน้ำตาซึม แต่ยังคงมิกล้าบอกความจริง (พงศกร, 2565, หน้า 97-98) จึงเห็นได้ว่าอาหารมีบทบาทในการพัฒนาและบอกเป็นนัยถึงความผูกพันของตัวละครที่ไม่ธรรมดา

ตารางที่ 2 แสดงบทบาทของอาหารและความสัมพันธ์ของตัวละคร (ต่อ)

อาหาร/ตัวบท วรรณกรรม	เจ้าหญิงหงษ์ฟ้า	รภกรส
ความสัมพันธ์ของตัวละครและครอบครัว หลังรับประทาน อาหาร	“คณะแพทย์หลวง ผู้รอบรู้เห็นเจ้าชายผ่ายผอม ลงทุกวัน ต่างเห็นพ้อง ต้องกันว่าเจ้าชายประชวร เป็นโรครัก แม้ชีวิตคู่จะมีได้ มีแต่ความสุข ทว่าการวิวาห์ ก็เป็นยารักษาโรครักได้ผล ชะงัด พระราชาและพระราชินี จึงทรงยินดีปฏิบัติตาม คำแนะนำของแพทย์หลวง กล่าวคือให้พระโอรสอภิเษก สมรส” (นิลิตา, 2548, หน้า 25) “ในบรรดาแขกรับเชิญ นั้น หาผู้ใดเกริกเกียรติเสมอ พระราชผู้เป็นพระบิดาองค์ เจ้าสาวไม่ ทรงสเด็จมาพร้อม ด้วยขบวนใหญ่โตสมพระ เกียรติยศ ในครั้งกระโน้น ทรงหลงรักพระธิดา แต่บัดนี้ กาลเวลาได้ดับไฟรักไปสิ้น แล้ว หากจะยังมีหลงเหลือ อยู่บ้างก็เพียงแต่กระพือ ความรักอันบริสุทธิ์แห่งความ เป็นพ่อเท่านั้น” (นิลิตา, 2548, หน้า 28)	ข้าขวัญฟัง หญิงสาว ตกตะลึงว่า “เรื่องราวที่ไม่น่า เชื่อ และทั้งหมดนั้นมีจุดเริ่ม ต้นมาจากปณปလာร้ายที่ร้าย ของเธอ... ปณปလာร้าย ที่พ่อ ใหญ่มูลทำมาจากปလာร้ายของ ป้าแสงดา กลิ่นและรสชาติ เฉพาะ... จุดประกายความ ทรงจำของรภกขึ้นจนนำไป สู่การค้นหาคำตอบ เพื่อจะ ได้พบว่าแท้จริงแล้วป้าแสง ดาก็คือแม่บังเกิดเกล้าของ เขา หากจะโทษใครสักคน แล้วละก็... ข้าขวัญคิดว่าคง ต้องโทษชะตากรรมที่กำหนด ให้ทุกอย่างเป็นแบบนี้” (พงศกร, 2565, หน้า 197)

ใน “เจ้าหญิงหงษ์พา” ฉากสำคัญเกี่ยวกับขนมกาแล้ตเน้นการบรรยายรสชาติเลอรสและหน้าตาประณีตของขนม แต่ในขณะที่เจ้าชายเสวยมีเพียงคำบรรยายสั้นๆ ว่า “เจ้าชายค่อยๆ เสวยโดยคำนึงถึงผู้ทำ” อาจเพราะนิทานมาจากการเรียบเรียงมุขปาฐะจึงมีสำนวนที่กระชับและเน้นการกระทำของตัวละคร แต่ก็เห็นได้ว่าในตอนแรกที่เจ้าชายตรอมใจจากการได้เห็นเจ้าหญิงผู้เลอโฉมโดยบังเอิญขณะเดินดุนกในโรงเลี้ยงนำไปสู่การเป็นโรครักที่กินไม่ได้นอนไม่หลับ แม้เจ้าชายจะรู้ว่าเจ้าหญิงน่าจะปลอมตัวเป็นนางหงษ์พา แต่เจ้าชายก็ต้องการจะพิสูจน์และถามความเต็มใจของเจ้าหญิงโดยอ้อม จึงให้นางหงษ์พาทำขนมกาแล้ตให้รับประทาน และเมื่อเจ้าหญิงทำหวานตกลงไปในขนมกาแล้ตด้วยแล้วเจ้าชายที่รับประทานขนมและนึกถึงผู้ทำจึงประกาศว่ายินดีที่จะแต่งงานกับสตรีใดก็ตามที่สวมหวานนี้ได้ Rose Williamson (2014) ได้ทำการวิจัยเปรียบเทียบอาหารในนิทาน “เจ้าหญิงหงษ์พา” สำนวนอิตาลี ฝรั่งเศส และเยอรมัน พบว่าอาหารในแต่ละสำนวนมีความแตกต่างกันไป กล่าวคือ เจ้าหญิงต้องทำการตกแต่งไก่นิทานสำนวนอิตาลี เบลูตัน กาแล้ตในสำนวนฝรั่งเศส และ ชุปขนมปังในสำนวนเยอรมัน ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นอาหารพื้นบ้านที่มีส่วนผสมน้อยและเป็นเหมือนบททดสอบความเป็นแม่ศรีเรือนของเจ้าหญิง

ส่วนใน “รุกรกรส” พงศกรได้เขียนชี้แจงไว้ในเว็บไซต์สำนักพิมพ์กรุ๊ปพับลิชชิ่งเพื่อแนะนำหนังสือเอาไว้ว่า “อยากรำเสอนนวนิยายที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับอาหารเผยแพร่ในเพจเป็นประจำสัปดาห์ละหนึ่งตอน รุกรกรส แปลว่า หวนคิดถึงรสชาติที่คุ้นเคย มีความหมายสำคัญกับพระเอกของเรื่อง รวมถึงเป็นแกนหลักของเรื่องทั้งหมด” (พงศกร, ม.ป.ป.)

รุกรกรสเป็นนวนิยายร่วมสมัย มีลักษณะของวรรณกรรมสมัยใหม่คือเน้นรายละเอียดในการบรรยายทั้งฉาก ตัวละคร ความรู้สึกและความคิดของตัวละคร รวมทั้งนวนิยายเรื่องนี้มุ่งเน้นไปยังอาหาร มีทั้งบทบรรยายอาหารไทยภาคกลางและอาหารอีสานอย่างน่ารับประทาน มีบทพูดให้ความรู้เรื่องที่มาของอาหารแต่ละชนิดผ่านตัวละครพ่อใหญ่มูล และเพียงตาที่เป็นคนในพื้นที่ อวรินขำราบเพื่อเสนอความรู้ร่ายของอาหารท้องถิ่นอีสานให้คนกรุงเทพฯ อย่างรุกรกรทราบและเป็นการให้ความรู้ผู้อ่านไปพร้อมกัน หลายตอนมีการบรรยายวิธีการทำและส่วนผสมอาหารหลายชนิด จนเรียกได้ว่าเป็นวรรณกรรมสูตรอาหาร (recipe literature) ได้ด้วย โดยเฉพาะในบทที่ 17 ชื่อบท “กรุณกลืนรัก”

จะเห็นได้ว่ามีการใช้กลิ่นหอมของอาหารมาเชื่อมโยงไปกับการรักของแม่ซึ่งคล้ายคลึงกับการทำอาหารในนิทาน “เจ้าหญิงหงษ์พา” ที่มีการยึดโยงกับบทบาทเพศหญิงและอุดมคติความเป็นหญิงอย่างเด่นชัด ในบทนี้เองที่คุณวานลี ย่าของรุกรสสารภาพความจริงในอดีตและเฉลยว่าแสงตาคือแม่ผู้ให้กำเนิดรุกรสตัวจริง ความรู้สึกในแง่บวกจากช่วงขณะในมืออาหารแม่ในภายหลังนำมาซึ่งความโหยหาความรักของตัวละคร แต่ก็เป็นก้าวอย่างที่ทำให้เป็นการดำเนินเรื่องที่ ทำให้ตัวละครเอกทั้งสองเรื่องที่ได้รับประทานอาหารแห่งรักนั้นออกมาค้นหาคำตอบและนำไปสู่การพัฒนาความสัมพันธ์ด้วยดี ทั้งในแง่ความรักหนุ่มสาวและการปรับความเข้าใจกับสมาชิกครอบครัว

5. สรุปและอภิปรายผล (Conclusions and Discussion)

จากบทความวิจัยนี้จะเห็นได้ว่าในวรรณกรรมสองเรื่องนำเสนอตัวอย่างในเชิงเปรียบเทียบของอาหารจากวัฒนธรรมท้องถิ่นไทยและฝรั่งเศส แม้ตัวบทวรรณกรรมจะมาจากต่างยุคสมัยและต่างวัฒนธรรม แต่จัดรวมในแบบเรื่องตามการจัดประเภทดัชนี ATU ซี่ให้เห็นว่าการข้ามวัฒนธรรมมีข้ออุปสรรคในการทำความเข้าใจ และสามารถกล่าวได้ว่านวนิยาย “รุกรส” เป็นวรรณกรรมอีกเรื่องหนึ่งที่ใช้แบบเรื่อง “ซินเดอเรลลากับหมวกจากต้นกก” โดยเฉพาะแบบเรื่องหมวดย่อย “ความรักที่ผิดปกติ” แต่มีการดัดแปลงรายละเอียดจนเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง จากการวิจัยยังพบบทบาทสำคัญของอาหารในวรรณกรรม นอกเหนือจากปัจจัยสี่ที่จำเป็นสำหรับมนุษย์ไม่ว่าจะชาติใดในโลกแล้วในวรรณกรรม “เจ้าหญิงหงษ์พา” และ “รุกรส” หลังจากตัวละครรับประทานอาหารแล้วมีความทรงจำและการระลึกถึงผู้ที่ปรุงอาหาร อาหารในความทรงจำกลายเป็นพลังให้ตัวเองตัดสินใจเรื่องสำคัญต่าง ๆ ได้ชัดเจนขึ้น มีการคืนดีและพัฒนาความสัมพันธ์โดยเฉพาะความสัมพันธ์ในครอบครัว สิ่งที่อาหารโดยเฉพาะอาหารที่เรียบง่ายในท้องถิ่นทั้งขนมกาเล็ดและปลาร้าป่นสามารถแสดงพลังออกมาได้อย่างน่าทึ่งคือความรักในอาหารของผู้ปรุงที่นำไปสู่ความสุขของผู้ที่ได้รับประทาน แม้อาหารที่เรียบง่ายจนมีนาเชื่อว่าตัวเองในชนชั้นสูงจะชื่นชอบกลับสามารถเอาชนะความแตกต่างทางชนชั้นและทำให้เกิดการยอมรับ ประสานความสัมพันธ์ ทั้งชนมาจากนางหงษ์พาในร่างสาวใช้มอมแมมและปลาร้าป่นจากร้านข้าวแกงเรียบง่ายที่ลุ่มเสี่ยงจะโดนนายทุนข่มขู่ทุบร้าน เรียกได้ว่าอาหารเป็นดัง

สะพานเชื่อมข้ามอคติ ข้ามความแตกต่างทางชนชั้น และข้ามวัฒนธรรม เพื่อให้ตัวละครหาทางประนีประนอมอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

ในอนาคตสามารถวิจัยอาหารในวรรณกรรมเพิ่มเติมได้อีกหลายแง่มุม เช่น ในงานวิจัยของศรีณภัทร บุญฮก และน้ำผึ้ง ปัทมะกลางคุล (2559) ที่ยืนยันแนวคิดเรื่องความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในนวนิยายของพงศกรผ่านการวิจัยพฤติกรรมของตัวละคร ผู้วิจัยขอเสนอเพิ่มเติมว่านอกเหนือจากเรื่องลายผ้าที่เป็นหนึ่งในเอกลักษณ์ของพงศกรแล้ว ประเด็นอาหารในนวนิยายก็น่าจะเป็นอีกหัวข้อหนึ่งที่หากมีผู้สนใจย่อมสามารถนำมาวิจัยต่อยอดได้ หรือเช่นเดียวกับที่วงวิชาการตะวันตกมีงานวิจัยเกี่ยวกับอาหารในวรรณกรรมยาวจนและวรรณกรรมมุขปาฐะของตะวันตก การศึกษาเชิงเปรียบเทียบอาหารในวรรณกรรมมุขปาฐะของไทยและพื้นถิ่นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในทางสัญศาสตร์ก็เป็นแง่มุมน่าสนใจและทรงคุณค่าที่รอผู้สนใจในอนาคตมาศึกษาเพิ่มเติม

7. รายการอ้างอิง (References)

นิสิตา. (2548) *เจ้าหญิงหงษ์พา* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.

พงศกร (ม.ป.ป.) *รุกรส* โดย พงศกร. สืบค้นเมื่อ 2 เมษายน 2567, จากเว็บไซต์: <https://www.groovebooks.com/product/%E0%B8%A3%E0%B8%A6%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%AA-%E0%B9%82%E0%B8%94%E0%B8%A2-%E0%B8%9E%E0%B8%87%E0%B8%A8%E0%B8%81%E0%B8%A3/11000717054000792>

พงศกร. (2565) *รุกรส* กรุงเทพฯ: กรู๊ฟ พับลิชชิ่ง.

สุภา ศิริรัตนบัลล์. (2562) นิทานซินเดอเรลลาของชนกลุ่มน้อยตอนใต้ของจีน *วารสารช่วงฝน The Journal of Thai Lanna Wisdom* ปีที่ 14: มกราคม - กันยายน 2562 สืบค้นเมื่อ 2 กรกฎาคม 2566 จากเว็บไซต์: <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/khuangpayaya/article/view/235857>

ศรีณภัทร บุญฮกและน้ำผึ้ง ปัทมะกลางคุล. (2559). คติชน ชาติพันธุ์กับการอยู่ร่วมกันท่ามกลางความหลากหลายในนวนิยายของพงศกร. *วารสารภาษาและวัฒนธรรม*, 35(2), น.163-182.

- ศิริพร ฦ กลาง. (2552) *ทฤษฎีคติชนวิทยา: วิธีวิทยาในการวิเคราะห์ตำนานนิทานพื้นบ้าน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Damrosch, David. (2009). *How to Read World Literature*. New Jersey: Blackwell Publishing.
- Rose Williamson. (2014) Chicken au gratin, galettes, and brotsuppe: a comparison of food motifs in three variants of the Donkey Skin fairy-tale cycle. *HARTS & Minds: The Journal of Humanities and Arts* Vol. 2, No. 1 (Autumn 2014). 2-17.

Validation of the Thai version of the burnout assessment tool for Thai undergraduates

Arunee Suttichainimit¹

Arunya Tuicomepee²

Abstract

Burnout has been mentioned for decades as one of the mental health concerns of people around the globe. In 2020, Schaufeli and colleagues developed a new burnout measure, the burnout assessment tool (BAT). The BAT consisted of four subscales: exhaustion, mental distance, cognitive impairment, and emotional impairment. Empirical studies have supported the psychometric properties of the BAT. However, there is no Thai version of the BAT for Thai undergraduates. Therefore, this study aimed to translate and validate the short version of the burnout assessment tool (BAT-12) with a Thai undergraduate sample. A total of 240 Thai undergraduates completed a Thai language and short version of the burnout assessment tool (BAT-12-TH). Internal consistency, convergent validity, and confirmatory factor analysis of the BAT-12-TH were examined. Findings revealed that internal consistency was high in all subscales except mental distance. Convergent validity was found with the Thai Perceived Stress Scale (PSS) and the Thai Mental Fatigue Scale (MFS). Evidence of confirmation factor analysis in Thai undergraduates was obtained. In conclusion, the BAT12-TH would be useful for assessing burnout in undergraduate students in Thailand.

Keywords: burnout, undergraduate students, scale validation, Thailand

¹ Doctoral Student, Psychology Program, Faculty of Psychology, Chulalongkorn University

² Prof. Dr., Faculty of Psychology, Chulalongkorn University

Corresponding author, e-mail: arunya.t@chula.ac.th

1. Introduction

Burnout among university students has been widely investigated in recent years. It can have a negative impact on students' mental health and academic achievement. This academic burnout occurs due to factors such as high academic workload, low self-efficacy, and lack of social support (Yang, 2004). Since the onset of the COVID-19 pandemic, university students have been more at risk of burnout due to overwhelming academic demands and intensified stressors such as online and distance learning and health and public measures (i.e., lockdowns, physical distancing, campus closure). Previous studies have indicated that burnout among university students is a cumulative phenomenon with a higher prevalence in recent years. For instance, Liu et al. (2023) examined 22,983 Chinese students and reported that more than half experienced burnout. Moreover, studies have shown that university students with burnout symptoms tend to show a high risk of dropout intentions (Turhan et al., 2023) and other mental health problems (Nagy et al., 2019).

Burnout was initially used to describe a negative occupational phenomenon. For instance, Maslach's burnout concept was a response to chronic work-related stress and consisted of three components: (1) emotional exhaustion, (2) depersonalization/cynicism, and (3) reduced personal accomplishment (Maslach & Jackson, 1986). Previous literature has demonstrated the negative impact of burnout on individuals' psychological health and well-being and its adverse impacts on individual working ability and quality (Maslach et al., 2017; Woon & Tiong, 2020; Yang et al., 2022). However, in the following years, the burnout concept has extended to cover other domains, including students and academic careers (Schaufeli et al., 2002; Shariatpanahi et al., 2022). Burnout syndrome is defined as a chronic

condition characterized by a state of complete depletion of individual energy associated with intense frustration with work activities (Maslach et al., 2001).

According to Arbabisarjou et al. (2016), academic burnout consists of three components: (1) exhaustion in an attempt to fulfill academic requirements successfully, (2) increased mental distance from one's studies and feelings of negativism or cynicism and (3) feelings of ineffectiveness in academic obligations. In 2019, Schaufeli and colleagues introduced a concept of burnout that includes both core and secondary symptoms. The core symptom consists of four components: exhaustion, mental distance, cognitive impairment, and emotional impairment. The secondary symptom consists of three components: psychological distress, psychosomatic complaints, and depressed mood. To assess burnout, Schaufeli et al. (2019) developed the BAT in two versions: the original with 23 items and a shorter version with 12 items. These tools demonstrated good reliability and validity. The BAT was translated into many languages and widely used worldwide. (Angelini et al., 2021; Sakakibara et al., 2020; Sinval et al., 2022). However, there was no Thai version of the BAT-12 (BAT-12-TH). This study, therefore, aimed to translate and validate the psychometric properties of the BAT-12-TH in a convenient sample of Thai undergraduate students. This study also assessed the extent to which the BAT-12-TH is associated with theoretical constructs proposed by Schaufeli et al. (2019). The study expected that the BAT-12-TH score would significantly correlate with other mental health concerns, such as mental fatigue and perceived stress. Thus, the four constructs can predict a significant percentage of burnout variance among Thai undergraduate students.

2. Research Objectives

This study has two objectives. The first objective is to examine the BAT-12-TH's psychometric properties, and the second objective is to validate its four theoretical constructs.

3. Research Methods

This quantitative descriptive study was part of the first author's doctoral dissertation. The study was approved by the Research Ethics Review Committee for Research Involving Human Research Participants, Health Sciences Group, Chulalongkorn University (COA No. 019/66).

3.1 Participants

A total of 240 undergraduate students aged 18 years or older who were enrolled at universities across the country during the academic year 2021 participated in this study. The participants consisted of two groups. The first group included 85 students to evaluate the psychometric properties and validate the theoretical constructs of the BAT-12-TH. The second group included 155 students to validate the convergent validity of the BAT-12-TH. The mean age for all students was 20.96 years old (± 2.13). They were conveniently recruited and voluntarily participated in this study. To determine the sample size for the confirmatory factor analysis (CFA), Hair et al. (2010) suggest a minimum of 10 to 20 participants per item. Therefore, this study required at least 120 participants for the CFA analysis. For the Pearson product-moment correlation, 15-30 participants are recommended (Burns & Grove, 2005).

3.2 Instruments

The research instruments comprised the Thai version of the 12-item BAT, the Mental Fatigue Scale, and the Perceived Stress Scale.

3.2.1 The Thai version of the 12-item BAT-12-TH was translated from the original version of the BAT-12 (Schaufeli et al., 2019; 2020). The BAT-12-TH has four core components: exhaustion, mental distance, cognitive impairment, and emotional impairment. The BAT-12-TH was a self-report measurement with a 5-point frequency scale: 1 (never), 2 (sometimes), 3 (regular), 4 (often), and 5 (always), like the BAT-12 in the original English version. The higher score indicates a higher level of burnout. The Cronbach's alpha (r) for these components in this study were .77, .56, .83, and .70, respectively. The overall Cronbach's alpha (r) for the BAT-12-TH in this study was .87.

For the process of translation, the forward-backward translation process was used after obtaining permission from the developer of the BAT-12 original version. There were three steps in the translation: process. In the first step, the forward translation, the first author translated the original BAT-12 from English into the Thai version with cultural adaptations. An expert psychologist then checked language accuracy to ensure the correctness of the translation. In the second step, the backward translation, the first English-Thai bilingual individual, without having access to the original English version, translated the Thai version of the BAT-12 (obtained in the first step) back into English. This backward translation aimed to create another English version (referred to as the backward English version) that was independent of the original English version. In the third step, the second English-Thai bilingual individual compared the original English version (original) with the backward version (backward) item by item. If there were any instances where the meaning of a sentence or item was unclear, the bilingual individual made specific notes regarding those items. The process was repeated from the first step, making corrections and adjustments as necessary, until there were no further comments or uncertainties. This step

aimed to ensure the completion of the BAT-12-TH. According to Tyupa (2011), these three steps of the forward-backward translation ensure the accuracy and quality of the translation process, enhancing the content validity of the BAT-12-TH.

3.2.2 The Perceived Stress Scale (PSS)-Thai version was developed by Wongpakaran and Wongpakaran (2010) from the original version of Cohen et al. (1983). The PSS comprises ten items to measure the degree to which an individual perceives aspects of their life as uncontrollable, unpredictable, and overloading. The scale is a self-report measurement with a 5-point Likert scale ranging from 0 (never) to 4 (very often), indicating how often the respondent has felt or thought a certain way within the past month. Scores range from 0 to 40, with higher composite scores indicating greater perceived stress. The Cronbach's alpha of the PSS in this study was .81.

3.2.3 The Thai version of the Mental Fatigue Scale (MFS) was developed by Teerabussayawes (2019) from the original version by Johansson and Ronnback (2014). The MFS is a self-report measurement consisting of 15 questions that assessed mental fatigue, with scores 0-3 (a range of 0.5 scores in each level). Each question is scored on a scale of 0 to 3, with increments of 0.5, allowing for a more detailed evaluation of fatigue levels. This scoring system includes seven levels, each representing a higher 0.5 score. The items were fatigue, lack of initiative, mental fatigue, mental recovery, concentration difficulties, memory problems, slowness of thinking, sensitivity to stress, increased tendency to become emotional, irritability, sensitivity to light, sensitivity to noise, decreased sleep at night, increased sleep, and 24-hour variations (for clinic use). The Cronbach's alpha in this study was .90.

3.3 Data Collection

Before the data collection, ethical approval was obtained from the Ethics Review Committee for Research Involving Human Subjects, Health Science Group, Chulalongkorn University. Data were collected from university students across the country between February 2023 and June 2023. Participants were recruited conveniently and were asked to complete an anonymous questionnaire. All volunteer participants who gave informed consent filled out the questionnaire via a paper-pencil form or on the Qualtrics online survey platform.

3.4 Data Analysis

The descriptive statistics, the corrected item-total correlation (CITC), and Cronbach's alpha coefficient were employed to analyze the internal consistency and reliability of the BAT-12-TH. Confirmatory factors analysis (CFA) was conducted via AMOS v.29. The CFA was used to determine the fit of the four constructs of the BAT-12-TH to retain in the original BAT-12. Pearson's product-moment correlation was used to examine the convergent validity of the BAT-12-TH with the PSS and the MFS.

4. Research Results

4.1 Reliability To assess whether the BAT-12-TH has good psychometric properties, the corrected item-total correlation (CITC) and Cronbach's alpha coefficient were tested. The corrected item-total correlation (CITC) values for the subscales ranged from .20 to .77. The CITC values for all ranged from .27 to .64, the top three highest CITC values were observed for items 2, 8, and 7, with CITC values of .64, .63, and .62, respectively, suggesting strong correlations between these items and the

overall scale. Conversely, the top three lowest CITC values were observed for items 4, 11, and 3 and 12, with CITC values of .27, .46, and .52, respectively. This suggested acceptable correlations between the items and the overall scale. Overall, the internal consistencies of the BAT-12-TH and its four subscales were well above 0.70, except for the mental distance subscale. Cronbach's alpha coefficients ranged from .56 to .87 for the subscales and .87 for the total BAT-12-TH. Detailed results are provided in Table 1.

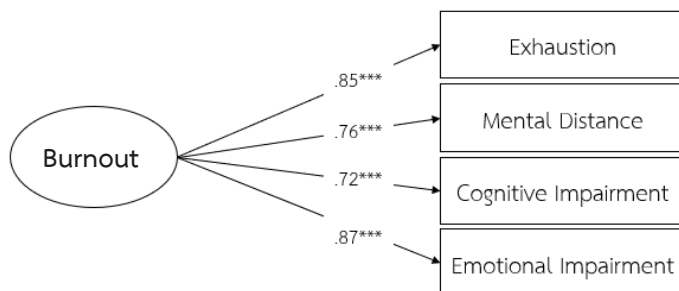
Table 1 The corrected item-total correlation and the Cronbach's alpha of the BAT-12-TH

Item	Original	Thai	M	SD	CITC (item)	CITC (all)
<i>Factor 1 exhaustion, Cronbach's alpha, $r = .77$</i>						
1	I feel mentally exhausted.	ฉันรู้สึกเหนื่อยใจ	3.49	0.89	0.64	0.61
2	At the end of the day, I find it hard to recover my energy.	ฉันพบว่า การพักผ่อนในช่วงท้ายวันเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก	2.98	1.12	0.62	0.64
3	I feel physically exhausted.	ฉันรู้สึกเหนื่อยกาย	3.44	0.98	0.58	0.52
<i>Factor 2 mental distance, Cronbach's alpha, $r = .56$</i>						
4	I struggle to find any enthusiasm for my work.	ฉันพยายามอย่างหนักกับการเรียนของฉัน	3.46	0.93	0.20	0.27
5	I feel a strong aversion toward my job.	ฉันรู้สึกเกลียดชังสิ่งที่ฉันเรียนมาก	2.30	0.94	0.53	0.54

Table 1 The corrected item-total correlation and the Cronbach's alpha of the BAT-12-TH (Cont.)

Item	Original	Thai	M	SD	CITC (item)	CITC (all)
6	I'm cynical about what my work means to others	ฉันดูแคลนสิ่งที่ฉันเรียนว่า จะมีความหมายกับใครได้	1.88	0.97	0.40	0.52
<i>Factor 3 cognitive impairment, Cronbach's alpha, $r = .83$</i>						
7	I have trouble staying focused.	ฉันมีปัญหาที่จะทำให้ สมาธิคงอยู่	3.10	1.05	0.74	0.62
8	I have trouble concentrating.	ฉันมีปัญหากับการสนใจ จดจ่อ	3.07	1.08	0.77	0.63
9	I make mistakes because I have my mind on other things.	ฉันทำผิดพลาดเพราะฉัน ให้ความสนใจต่อสิ่งอื่น	3.02	0.97	0.57	0.61
<i>Factor 4 emotional impairment, Cronbach's alpha, $r = .70$</i>						
10	I feel unable to control my emotions.	ฉันรู้สึกว่ามันไม่สามารถ ควบคุมอารมณ์ตนเองได้	2.44	0.94	0.52	0.58
11	I do not recognize myself in the way I react emotionally.	ฉันจำการแสดงออกทาง อารมณ์ของตัวเองไม่ได้	2.17	0.97	0.52	0.46
12	I may overreact unintentionally.	ฉันอาจจะตอบสนองเกิน ควรโดยไม่ตั้งใจ	2.85	1.03	0.50	0.54

4.2 Construct Validity The confirmatory factor analysis (CFA) supported the original assessment's concept of four core symptom components: exhaustion, mental distance, cognitive impairment, and emotional impairment. The basic assumptions for model testing revealed a Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) value of .860, and the chi-square result for Bartlett's test of sphericity was significant ($p < .001$). The CFA model demonstrated a good fit with the following results: Chi-square = 55.408, $df = 41$; Chi-square/ $df = 1.351$ ($p = .07$); GFI = .963; CFI = .986; TLI = .977; RMSEA = .038. Furthermore, each component showed factor loadings ranging from .72 to .87 ($p < .001$), indicating that all components were significantly related to burnout among university students. Therefore, the CFA results confirmed the burnout construct as defined by Schaufeli et al. (2019). (See *Figure 2*)

KMO=0.860, $p < .001$; Chi-square=55.408, $df = 41$

Chi-square/ $df = 1.351$, $p = .07$; GFI= .963; CFI= .986; TLI= .977; RMSEA= .038

Figure 2 Results of confirmatory factor analysis of BAT-12-TH

4.3 Convergent Validity with Other Measures The BAT-12-TH demonstrated significant positive correlations with the Perceived Stress Scale ($r = .77$, $p < .001$) and the Mental Fatigue Scale ($r = .61$, $p < .01$). This means that the BAT-12-TH related theoretically to both the perceived stress and

mental fatigue constructs. The results provided support for the convergent validity of the BAT-12-TH.

Table 2 Descriptive Statistics and Correlation Coefficients among the BAT-12-TH and related Measures ($N=85$)

BAT dimensions	1	1.1	1.2	1.3	1.4	2	3
1. Burnout (BAT-12-TH)	1						
1.1 Exhaustion	.83**	1					
1.2 Mental distance	.82**	.67**	1				
1.3 Cognitive impairment	.85**	.52**	.55**	1			
1.4 Emotional impairment	.83**	.55**	.53**	.69**	1		
2. Perceived Stress Scale (PSS)	.77***	.69**	.59**	.62**	.65**	1	
3. Mental Fatigue Scale (MFS)	.61**	.57**	.49**	.51**	.44**	.60**	1
Mean	2.66	3.13	2.50	2.73	2.28	2.79	0.86
SD	0.79	1.07	0.78	1.08	0.90	0.69	0.47
Possible Range	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	0-4	0-3

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

5. Discussion

The Thai and short version of the burnout assessment tool (BAT-12-TH) consists of four subscales: exhaustion, mental distance, cognitive impairment, and emotional impairment, as addressed in the original version by Schaufeli et al. (2019). In comparison to the forward translation method, the forward-backward translation method proved to be a more effective and reliable approach according to the three-step process. This is because in

addition to translating forward into the target language, the backward process was simultaneously employed to monitor errors stemming from inappropriate words or domains. Finally, the comparison between the two English versions of assessments can confirm the accuracy of the Thai version.

Moreover, the assessment's fundamental item quality and reliability were assessed. Findings from this study showed that the fundamental item quality of the BAT-12-TH was acceptable, as the CITC ranged from .20 to .74 for subscales and from .27 to .67 for the total scale. Reliability of the BAT-12-TH was at a reasonable level, with the overall Cronbach's alpha at .87 and the Cronbach's alpha of each subscale ranging between .56 and .87. The finding is consistent with the study of Popescu et al. (2023) in Romanian students. The basic psychometric properties are comparable to the values of the original scale presented in the manual (Schaufeli et al., 2020), thus suggesting that the BAT-12-TH is an adequate tool to measure burnout among Thai undergraduate students.

This study examined other psychometric properties of the BAT-12-TH in Thai university students. Confirmatory factor analysis was used to analyze and confirm the original structure of the BAT-12-TH, consisting of the four components. The results of the analysis provided support for the original structure of the BAT-12. The four subscale models of the BAT-12-TH among Thai undergraduate students yielded findings similar to those of Schaufeli et al. (2019). The factor loading range was .72 to .87, indicating that the factors could explain academic burnout among Thai undergraduate students. Regarding the factor loading of the BAT-12-TH subscales, the emotional impairment and exhaustion subscales demonstrate the highest factor loading. The emotional impairment subscale described negative emotions such as frustration, anger, irritability, sadness without apparent cause, and difficulty controlling emotions at work (Schaufeli et al., 2020). The exhaustion

subscale refers to physical and mental fatigue, a sense of tiredness, a lack of energy, and an inability to relax at work.

Previous studies found that students with burnout symptoms, fatigue, and low energy levels may express avoidance behaviors and disengagement from academic activities. (Alarcon et al., 2011; Schaufeli et al., 2002). Students may disengage in the school or university environment by being absent from classes or avoiding assignments (Pamungkas & Nurlaili, 2021), which might impact their academic achievement later. The other two factors, cognitive impairment and mental distance, with factor loadings of .72 and .76, respectively, described poor concentration and memory issues in the study. Mental distance was an early-stage indicator of burnout, described as a sense of detachment from academic activities, where individuals felt exhausted and disconnected (Popescu et al., 2022; Schaufeli et al., 2020). Burnout symptoms were related to an individual's level of engagement with academic activities. According to Schaufeli et al. (2002), engagement involves vigor, dedication, and absorption. While academic pressure and stress contributed to burnout symptoms, emotional intelligence was identified as one factor that could help prevent academic burnout. (Popescu et al., 2022; Shariatpanahi et al., 2022).

Finally, the criterion validity of the BAT-12-TH was assessed by analyzing the correlations between the BAT-12-TH and other relevant scales, the Thai Perceived Stress Scale (PSS) and the Thai Mental Fatigue Scale (MFS). The results indicated a significant and positive relationship among all the scales, the PSS and the MFS, suggesting good criterion validity.

However, it's important to note that the Thai version of BAT12 used in this study was designed specifically for evaluating academic burnout among undergraduates. Consequently, while the BAT-12-TH demonstrates promising criterion validity within this demographic, its suitability for other populations may be restricted.

6. Conclusion

Burnout among university students has been mentioned for decades as one of the mental health concerns of students around the globe. In 2020, Schaufeli and colleagues developed a new burnout measure, the burnout assessment tool (BAT). The BAT consisted of four subscales: exhaustion, mental distance, cognitive impairment, and emotional impairment. This current study validated the Thai and short version of the BAT (BAT-12-TH) among Thai undergraduate students. The results demonstrate acceptable psychometric properties of the BAT-12-TH with four structure components, as addressed in the original version of Schaufeli et al. (2019). The BAT-12-TH yields good convergent validity with the Thai Perceived Stress Scale (PSS) and the Thai Mental Fatigue Scale (MFS). The results of this study indicate that the BAT-12-TH can be a valuable measure for assessing burnout of undergraduate students in Thailand.

7. References

- Alarcon, G. M., Edwards, J. M., & Menke, L. E. (2011). Student burnout and engagement: A test of the conservation of resources theory. *The Journal of Psychology, 145*(3), 211-227.
- Angelini, G., Buonomo, I., Benevene, P., Consiglio, P., Romano, L., & Fiorilli, C. (2021). The burnout assessment tool (BAT): A contribution to Italian validation with teachers'. *Sustainability, 13*(16), 9065. <https://doi.org/10.3390/su13169065>
- Arbabisarjou, A., Mehdi, H. S., Sharif, M. R., Alizadeh, K. H., Yarmohammadzadeh, P., & Feyzollahi, Z. (2016). The relationship between sleep quality and social intimacy, and academic burn-out in students of medical sciences. *Global Journal of Health Science, 8*(5), 231-238.

- Burns N. & Grove S. K. (2005). *The practice of nursing research: Conduct critique and utilization* (5th ed.). Elsevier/Saunders.
- Cohen, S., Kamarck, T., and Mermelstein, R. (1983). A global measure of perceived stress. *Journal of Health and Social Behavior*, 24, 386-396.
- Hair, J. F., Jr., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis* (7th ed.). Prentice-Hall.
- Johansson, B., & Ronnback, L. (2014). Evaluation of the mental fatigue scale and its relation to cognitive and emotional functioning after traumatic brain injury or stroke. *International Journal of Physical Medicine & Rehabilitation*, 2(1), 1000182.
- Liu, Z., Xie, Y., Sun, Z., Liu, D., Yin, H., & Shi, L. (2023). Factors associated with academic burnout and its prevalence among university students: a cross-sectional study. *BMC Medical Education*, 23(1) doi: 10.1186/s12909-023-04316-y
- Maslach, C. (2017). Finding solutions to the problem of burnout. *Consulting Psychology Journal: Practice and Research*, 69(2), 143.
- Maslach, C., & Jackson, S.E. (1986). *Maslach burnout inventory manual* (2nd ed.). Consulting Psychologists Press.
- Maslach, C., Schaufeli, W. B., & Leiter, M. P. (2001). Job burnout. *Annual Review of Psychology*, 52(1), 397-422.
- Nagy G. A., Fang C. M., Hish A. J., Kelly L., Nicchitta C. V., Dzirasa K., & Rosenthal M. Z. (2019). Burnout and mental health problems in biomedical doctoral students. *CBE—Life Sciences Education*, 18(2). <https://doi.org/10.1187/cbe.18-09-0198>
- Pamungkas, H. P., & Nurlaili, E. I. (2021, December). Academic burnout among university students during COVID-19 outbreak. In *International Joint Conference on Arts and Humanities 2021 (IJCAH 2021)*, (pp.1164-1170). Atlantis Press.

- Popescu, B., Maricuțoiu, L. P., & De Witte, H. (2023). The student version of the burnout assessment tool (BAT): Psychometric properties and evidence regarding measurement validity on a Romanian sample. *Current Psychology*, 1-15.
- Sakakibara, K., Shimazu, A., Toyama, H., & Schaufeli, W. B. (2020). Validation of the Japanese version of the burnout assessment tool. *Frontiers in Psychology*, 11, 1819. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.01819>
- Schaufeli, W. B., Martinez, I. M., Pinto, A. M., Salanova, M., & Bakker, A. B. (2002). Burnout and engagement in university students: A cross-national study. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 33(5), 464-481.
- Schaufeli, W.B., De Witte, H. & Desart, S. (2019). User manual – burnout assessment tool (BAT) – Version 2.0. KU Leuven, Belgium: Internal report.
- Schaufeli, W. B., Desart, S., & De Witte, H. (2020). Burnout assessment tool (BAT) - Development, validity, and reliability. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17, 1-21.
- Shariatpanahi, G., Asadabadi, M., Rahmani, A., Effatpanah, M., & Esslami, G. G. (2022). The impact of emotional intelligence on burnout aspects in medical students: Iranian research. *Education Research International*, 2022.
- Sinval, J., Vazquez, A. C. S., Hutz, C. S., Schaufeli, W. B., & Silva, S. (2022). Burnout assessment tool (BAT): Validity evidence from Brazil and Portugal. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(3), 1344.
- Teerabussayawes, P. (2019). Attitude toward landscape as promoting perceived restoration from mental fatigue [Master thesis]. Department of Landscape Architecture, Faculty of Architecture, Chulalongkorn University. <https://digital.car.chula.ac.th/cgi/viewcontent.cgi?article=10439&context=chulaetd>

- Turhan, D., Scheunemann, A., Schnettler, T., Bäumke, L., Thies, D. O., Dresel, M., ... & Grunschel, C. (2023). Temporal development of student burnout symptoms: Sociodemographic differences and linkage to university dropout intentions. *Contemporary Educational Psychology, 73*, 102185.
- Tyupa, S. (2011). A theoretical framework for back-translation as a quality assessment tool. *New Voices in Translation Studies, 7*(1), 35–46.
- Wongpakaran, N., & Wongpakaran, T. (2010). The Thai version of the PSS-10: An investigation of its psychometric properties. *BioPsychoSocial Medicine, 4*, 1-6.
- Woon, L. S. C., & Tiong, C. P. (2020). Burnout, mental health, and quality of life among employees of a Malaysian hospital: a cross-sectional study. *Annals of Work Exposures and Health, 64*(9), 1007–1019.
- Yang, H. (2004). Factors affecting student burnout and academic achievement in multiple enrollment programs in Taiwan's technical-vocational colleges. *International Journal of Educational Development, 24*, 283–301.
- Yang, Q., Liu, Y., Yang, W. F., Peng, P., Chen, S., Wang, Y., Wang, X., Li, M., Wang, Y., Hao, Y., He, L., Wang, Q., Zhang, J., Ma, Y., He, H., Zhou, Y., Long, J., Qi, C., Tang, Y.... Liu, T. (2022). Mental health conditions and academic burnout among medical and non-medical undergraduates during the mitigation of COVID-19 pandemic in China. *Environmental Science and Pollution Research, 1–9*.

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

1. รองศาสตราจารย์รัตนา จันทะเทว
2. รองศาสตราจารย์พุทธรักษ์ ปราบนอก
3. รองศาสตราจารย์วิศปัติย์ ชัยช่วย
4. รองศาสตราจารย์สุวิชัย โกศัยยะวัฒน์
5. รองศาสตราจารย์โยธิน แสงดี
6. รองศาสตราจารย์นรชิต จิรสิทธิ์ธรรม
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิรัช วงศ์ภินันท์วัฒนา
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปติ ปุทยานนันท์
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อุทุมพร หลอดโค
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ภัทรพร วีระนาคินทร์
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชนิษฐา จิตแสง
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์กันยารัตน์ เควียเช่น
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศญาพัฒน์ สุขใส
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เศรษฐชัย ชัยสนิท
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เฉลิมเกียรติ มินา
16. อาจารย์ ดร.มนต์ชัย ผ่องศิริ
17. อาจารย์ ดร.ณัฐพล มีแก้ว
18. อาจารย์ ดร.ภัทร์ศรียรรยงค์ สังข์รุ่ง
19. อาจารย์ ดร.กันตพงศ์ จิตต์กล้า
20. อาจารย์ ดร.แก้วดา จันทรานุสรณ์
21. อาจารย์ ดร.นพรัตน์ รัตนประทุม

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. การเตรียมต้นฉบับ

วารสารนานาชาติ มหาวิทยาลัยขอนแก่น สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รับบทความทั้งภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ บทความต้องเป็นบทความต้นฉบับ ไม่เคยตีพิมพ์ที่ไหนมาก่อน โดยรับบทความในรูปแบบบทความวิจัย บทความทั่วไปและบทความทวิสารณห์หนังสือในด้านมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ แบ่งออกเป็นด้าน **กฎหมาย ปรัชญาและศาสนา การเมืองการปกครอง การศึกษา ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ภาษา วรรณกรรม และสังคมศาสตร์** พิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft Word ความยาวไม่เกิน 15 หน้ากระดาษ ขนาด A4 ไม่รวมเอกสารอ้างอิง พิมพ์หน้าเดียว 1 คอลัมน์ รูปแบบตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาดตัวอักษร 14 เว้นระยะขอบบน 2.6 cm ขอบล่าง 2.4 cm ขอบซ้าย 2.8 cm และขอบขวา 2.6 cm

รายละเอียดตัวอักษรและรูปแบบการพิมพ์

รายการ	ลักษณะตัวอักษร	รูปแบบการพิมพ์	ขนาดตัวอักษร
ชื่อบทความ	หนา	กลางหน้ากระดาษ	16
ชื่อผู้แต่ง	หนาและเอียง	ชิดขวา	12
ข้อความเชิงอรรถ	ปกติ	ชิดซ้าย	12
หัวข้อใหญ่	หนา	ชิดซ้ายและใส่หมายเลขกำกับ	16
หัวข้อย่อย	หนา	ใส่หมายเลขกำกับ	14
เนื้อหาบทความ	ปกติ	-	14
การเน้นข้อความในบทความ	หนา	-	14
ข้อความในตาราง	ปกติ	-	12
ข้อความอ้างอิงในเนื้อหา	เอียง	-	14

2. วิธีการส่ง

ส่งต้นฉบับเป็นไฟล์ข้อมูล *.doc ไปยัง <https://www.tci-thaijo.org/index.php/KKUJ/index> หรือติดต่อวารสารนานาชาติ มหาวิทยาลัยขอนแก่น สาขามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ กองบริหารงานวิจัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40002 เบอร์โทรศัพท์: 043-203177

3. การเรียงลำดับเนื้อหา

- **ชื่อเรื่อง** ควรกระชับและตรงกับเนื้อเรื่อง ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

- **ชื่อผู้เขียน**

1. ระบุชื่อ – นามสกุลจริง ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
2. ระบุเชิงอรรถของผู้เขียน ซึ่งประกอบด้วย ตำแหน่งทางวิชาการ สาขาวิชา ภาควิชา คณะ สถาบัน ตามลำดับ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

- **บทคัดย่อ**

1. บทความภาษาไทยต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยใช้บทคัดย่อภาษาไทยก่อนบทคัดย่อภาษาอังกฤษ และจำนวนคำไม่เกิน 350 คำ
2. บทความภาษาอังกฤษต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยใช้บทคัดย่อภาษาอังกฤษก่อนบทคัดย่อภาษาไทย และจำนวนคำไม่เกิน 350 คำ
3. ท้ายบทคัดย่อให้ผู้เขียนกำหนดคำสำคัญ (Keywords) ไม่เกิน 5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

- **เนื้อเรื่อง**

1. เนื้อเรื่องบทความวิจัยประกอบด้วยหัวข้อตามลำดับคือ: บทนำ วิธีการวิจัย ผลการวิจัยและอภิปราย สรุป กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) เอกสารอ้างอิง
2. เนื้อเรื่องบทความทั่วไปประกอบด้วยหัวข้อตามลำดับคือ: บทนำ เนื้อหา สรุป เอกสารอ้างอิง
3. เนื้อเรื่องบทวิจารณ์หนังสือประกอบด้วย: ข้อมูลทางบรรณานุกรม ชื่อผู้วิจารณ์ บทวิจารณ์

- **เอกสารอ้างอิง** การอ้างอิงในบทความในการอ้างอิงแบบนาม-ปี และการเขียนบรรณานุกรมตามแบบ APA Style ในตัวอย่างที่ระบุใน Website ของวารสารอย่างเคร่งครัด จัดเรียงตามลำดับตัวอักษรโดยเริ่มจากเอกสารภาษาไทย เอกสารภาษาอังกฤษ เอกสารอื่น ๆ และเอกสารที่ค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

Instruction to Authors

Authors are advised to follow the following guidance:

1. Manuscripts Preparation

Manuscripts must be typewritten in Thai or English on MS Word format. Manuscripts should not exceed 15 single-space A4 pages (TH SarabunPSK, size 14, with 2.6 cm top margins, 2.4 cm bottom margins, 2.8 cm left margins, and 2.6 cm right margins). Manuscripts should be submitted in the form of research articles, review articles, or book reviews covering the following areas: *Law, Religions and Philosophy, Political Sciences, Public Administration, Education, Geography, History, Language and Literature, and Sociology.*

Table Shown Font Style, Font Structure and Font Size

Items	Font Style	Font Structure	Font Size
Title	Bold	Center	16
Author(s)'s name	Bold, Italic	Right	12
Footnote	Regular	Left	12
Heading	Bold	Left w/numeric order	16
Sub-heading	Bold	Numeric order	14
Body of paper	Regular	-	14
In-text word highlight	Bold	-	14
Word in table, figure	Regular	-	12
In-text word citation	Bold	-	14

2. Manuscripts Submission

Please submit your manuscript at <https://www.tci-thaijo.org/index.php/KKUJ/index>

For more inquiries, contact:

KKU International Journal of Humanities and Social Sciences
Research Administration Division, Khon Kaen University
Office of the President Building 2, 2nd Floor
Muang, Khon Kaen, 40002
Tel. +66 43 203 177

3. Manuscripts Format

Manuscripts must be organized as follows:

- **Title** should be concise and informative with all capital letters.
- **Author (s)** should be given the full name. Academic rank and complete postal address (es) of affiliation should be listed at the footnote.
- **Abstract and Keywords** should not exceed 350 words containing hard facts such as objectives, methods, and major results. Maximum 5 keywords for indexing should be listed at the end of the abstract.

- Content Structures

1. **Research articles** should be structured as follows: *Introduction, Materials and methods, Results and discussion, Conclusion, Acknowledgement (Optional), and References.*

2. **Review articles or articles** should be structured as follows: *Introduction, Body of the paper broken into points as appropriate to the paper, and Conclusion.*

3. **Book reviews** should be structured as follows: *Cataloging of Publication, Author(s)'s name and title*

- **References Citation** In-text citations should follow the name-year system, and references should follow the guidelines of the Publication Manual of the American Psychological Association (APA). Citations and References should be listed by alphabetical order.

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น 123 ถ.มิตรภาพ อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40002
โทรศัพท์ 0-4320-2100 มือถือ 09-9465-5115 ภายใน 44770
E-mail: kkuprinting@hotmail.com Website: <http://home.kku.ac.th/printingkku/>